

T.C.
ANKARA MÜZİK VE GÜZEL SANATLAR ÜNİVERSİTESİ
MÜZİK VE GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ

WILLIAM HOGARTH GRAVÜRLERİNDEN IGOR STRAVINSKY'NİN OPERASINA
RAKE'S PROGRESS'İN MODERN SANATLAR BAĞLAMINDA İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Büşra DÜZLÜ

Ses Eğitimi Ana Sanat Dalı
Ses Eğitimi Yüksek Lisans Programı

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Raşit Görkem AYTİMUR

Ağustos 2025

T.C.
ANKARA MÜZİK VE GÜZEL SANATLAR ÜNİVERSİTESİ
MÜZİK VE GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ

WILLIAM HOGARTH GRAVÜRLERİNDEN IGOR STRAVINSKY'NİN OPERASINA
RAKE'S PROGRESS'İN MODERN SANATLAR BAĞLAMINDA İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Büşra DÜZLÜ
220222003

Ses Eğitimi Ana Sanat Dalı
Ses Eğitimi Yüksek Lisans Programı

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Raşit Görkem AYTİMUR

Ağustos 2025

TEZ ONAY

MGÜ Müzik ve Güzel Sanatlar Enstitüsü'nün 22022203 numaralı Yüksek Lisans öğrencisi Büşra Düzlü, ilgili yönetmeliklerce belirlenmiş gerekli tüm şartları yerine getirmek suretiyle, William Hogarth Gravürlerinden Igor Stravinsky'nin Operasına Rake's Progress'in Modern Sanatlar Bağlamında İncelenmesi başlıklı tezini hazırlamış ve aşağıda imzaları bulunan jüri önünde, başarıyla sunmuştur.

Tez Danışmanı

Doç. Dr. Raşit Görkem AYTİMUR
Ankara Müzik ve Güzel Sanatlar
Üniversitesi

Jüri Üyeleri

Dr. Öğr. Üyesi Funda YAZIKSIZ
Ankara Müzik ve Güzel Sanatlar
Üniversitesi

Prof. Dr. Ayşe Gülüm ÖTENEL
Başkent Üniversitesi

Teslim Tarihi : Gün Ay Yıl
Savunma Tarihi : Gün Ay Yıl

ETİK BEYAN

Ankara Müzik ve Güzel Sanatlar Üniversitesi Müzik ve Güzel Sanatlar Enstitüsü Lisansüstü Tez Yazım Kılavuzunda belirtilen hususlar doğrultusunda hazırladığım bu tez çalışmasının akademik ve etik kurallar çerçevesinde gerçekleştirilmiş olduğunu; tezde yer verdiğim tüm bilgi, belge, bulgu, yorum ve sonuçları bilimsel etik ilkelere bağlı kalarak oluşturduğumu; yararlandığım eserlerin tümüne etik kurallar dâhilinde atıfta bulunup kaynakçada yer verdiğimi ve Enstitüye teslim ettiğim çalışmanın bütünüyle özgün nitelikte olduğunu bildirir; tez çalışmamla ilgili olarak burada dile getirdiğim kişisel bildirimin aksi yönünde ortaya çıkabilecek ve etik kuralların ihlal edilmiş olduğuna işaret eden bir tespit durumunda, akademik kariyer bağlamında aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını peşinen kabullendiğimi beyan ederim.

İmza

Tarih

Büşra DÜZLÜ

ailleme

ÖNSÖZ

Bu çalışma, William Hogarth'ın *A Rake's Progress* adlı gravür serisi ile Igor Stravinsky'nin *The Rake's Progress* operası arasındaki yapısal ve sanatsal ilişkiyi, modern sanatların temel ilkeleri doğrultusunda disiplinlerarası bir yaklaşımla incelemeyi amaçlamaktadır. Farklı dönemlerde ve farklı sanat disiplinlerinde üretilmiş olmalarına rağmen, söz konusu iki eser; bireyin ahlaki dönüşümü, toplumsal çözülme ve özgürlük yanılsaması gibi evrensel temaları merkeze alarak, modern sanat bağlamında ortak bir anlatı düzlemi kurmaktadır.

Çalışma kapsamında, Hogarth'ın görsel anlatım dili ile Stravinsky'nin müzikal yapısı; biçimsel yapı, estetik tercih ve temsil stratejileri açısından karşılaştırmalı olarak değerlendirilmiştir. Modern sanatın geleneksel biçim ve normların reddi, klasik estetik anlayışın dönüşümü ve sanatın toplumsal eleştiri aracı olarak kullanılması gibi temel ilkeleri çerçevesinde yapılan bu analiz, iki eser arasında kurulan çok katmanlı ilişkiyi ortaya koymayı hedeflemektedir.

Tez süreci boyunca bilgi ve deneyimini benimle paylaşan, yönlendirici katkılarıyla akademik gelişimime değerli katkılar sağlayan danışmanım Doç. Dr. Raşit Görkem Aytimur'a teşekkür ederim. Ayrıca, yüksek lisans eğitimim süresince katkı ve desteğini esirgemeyen aileme şükranlarımı sunarım.

Ağustos 2025

Büşra Düzlü
Koro Sanatçısı

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
TEZ ONAYI	iii
ETİK BEYAN.....	v
ÖNSÖZ.....	ix
ÇİZELGE LİSTESİ	xiii
ŞEKİL LİSTESİ	xv
ÖZET	xv
SUMMARY	xix
1. GİRİŞ.....	1
1.1 Problemin Durumu.....	1
1.2 Araştırmanın Amacı	4
1.3 Araştırmanın Önemi	4
1.4 Sayıtlar.....	5
1.5 Sınırlılıklar.....	5
2.YÖNTEM	7
2.1 Araştırmanın Modeli	7
2.2 Veri Analizi.....	8
2.3 Ölçümün Geçerliliği ve Güvenirliliği.....	10
3. MODERN SANATLAR DÜŞÜNCESİNE TEMEL BAKIŞ	15
3.1. Resim Sanatının Modern Sanatlar Bağlamındaki Yeri	20
3.2. Müzik Sanatının Modern Sanatlar Bağlamındaki Yeri	23
3.3. Resim ve Müzik Sanatında Modern Sanatlar Bağlamında Kurulan İlişkinin Yapısı ve Olanakları	26
4. RAKE’S PROGRESS’İN RESİM VE MÜZİK SANATLARINDA İNCELENMESİ	29
4.1. William Hogarth’ın A Rake’s Progress Gravür Serisinin Tarihsel ve Tekniksel olarak İncelenmesi	30
4.1.1. Gravür serisinin yaratım ve gelişim sürecinin tarihsel anlamda incelenmesi.....	33
4.1.2. Gravür serisinin sanat ve tekniksel anlamda incelenmesi.....	36
4.1.3. Hogarth’ın gravür serisi A Rake’s Progress’in modern sanatlar bağlamında yeri ve önemi	39
4.2. Igor Stravinsky’nin The Rake’s Progress Operasının Tarihsel ve Tekniksel Olarak İncelenmesi	49
4.2.1. The Rake’s Progress operasının yaratım ve gelişim sürecinin tarihsel anlamda incelenmesi	50
4.2.2. The Rake’s Progress operasının tekniksel anlamda incelenmesi.....	54
4.2.3. The Rake’s Progress operasının modern sanatlar bağlamında incelenmesi.....	59

5. RAKE'S PROGRESS BAĞLAMINDA HOGARTH'IN VE STRAVİNSKY'NİN ESERLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN KARŞILAŞTIRMALI DEĞERLENDİRMESİ	67
6. SONUÇ	71
7. YORUM VE ÖNERİLER.....	75
KAYNAKÇA.....	77
ÖZGEÇMİŞ	83

ÇİZELGE LİSTESİ

Sayfa

Çizelge 2.1 Araştırmanın veri analizinde temel alınan ilke niteliğindeki beş maddenin elde edildiği kaynakların listesi.	11
Çizelge 2.2 Araştırmanın veri analizinde temel alınacak ilke niteliğindeki maddelerin alanyazındaki hangi kaynaklardan elde edildiğinin gösterilmesi.	13

ŞEKİL LİSTESİ

	<u>Sayfa</u>
Şekil 4.1 1. Gravür, <i>The Heir</i>	42
Şekil 4.2 2. Gravür, <i>The Levée</i>	43
Şekil 4.3 3. Gravür, <i>The Orgy</i>	44
Şekil 4.4 4. Gravür, <i>The Arrest</i>	45
Şekil 4.5 5. Gravür, <i>The Marriage</i>	46
Şekil 4.6 6. Gravür, <i>The Gaming House</i>	47
Şekil 4.7 7. Gravür, <i>The Prison</i>	48
Şekil 4.8 8. Gravür, <i>The Madhouse</i>	49
Şekil 4.9 Tom'un ilk recitatifli aryası <i>Here I Stand</i> aryasından bir bölüm	62
Şekil 4.10 Tom'un aryası <i>Here I Stand</i> 'in giriş bölümü	62
Şekil 4.11 Tom'un Kavatina'sından bir bölüm, <i>Love too frequently be trayed</i>	63
Şekil 4.12 Anne'nin Kabelettasi'ndan bir bölüm	64

ÖZET

Bu çalışma, William Hogarth'ın *A Rake's Progress* adlı gravür serisi ile Igor Stravinsky'nin aynı başlığı taşıyan operası arasındaki sanatsal ve tematik ilişkileri, modern sanatların temel ilkeleri doğrultusunda, disiplinler arası bir bakış açısıyla incelemeyi amaçlamaktadır. Farklı yüzyıllarda ve farklı sanat disiplinlerinde üretilmiş olmalarına rağmen, söz konusu iki eser; bireyin ahlaksal dönüşümü, toplumsal yozlaşma ve özgürlük yanılması gibi evrensel temaları merkeze almaları bakımından ortak bir anlatı düzlemi sunmaktadır. Hogarth, 18. yy İngilteresi'nin toplumsal yapısına ve sınıf ilişkilerine yönelik eleştirilerini görsel anlatım diliyle ortaya koyarken Stravinsky, aynı temaları 20. yy modernizminin estetik ve entelektüel kodları çerçevesinde, müzikal olarak inşa etmiş ve bunu geleneksel bir müzik anlayışını biçimsel açıdan yeniden ele alarak dönüştürmüştür. Bu çerçevede çalışma, iki yapının ortak problem alanlarını ve temsil stratejilerini birlikte düşünmeye imkan tanımaktadır.

Bu tez kapsamında, her iki sanatçının eserleri biçimsel yapıları, anlatısal dilleri, estetik anlayışları ve sanatsal yaklaşımları açısından karşılaştırmalı olarak incelenmiştir. Ele alınan eserler, modern sanatların temel ilkeleri doğrultusunda; geleneksel biçimlerin reddi, klasik estetik normların bozulması, içsel çatışmaların simgesel olarak ifade edilmesi, sanat yoluyla toplumsal bir eleştirel tutumun belirlenmesi ve disiplinlerarası sanatsal bakış açılarının geliştirilmesi gibi temel ilkeler çerçevesinde ve modern sanatlar bağlamında karşılaştırılmalı olarak değerlendirilmiştir. Böylece, sanatın estetik alanını aşan, eleştirel ve ahlaki normlarla çerçevelenmiş bir anlayış olarak yönelimi ifade edilmek istenmiştir. Analiz, görsel çözümleme ile müzikolojik okumanın kesiştiği bir yöntembilim zeminine dayanmakta; tematik karşılaştırma, biçimsel anoloji ve tarihsel bağlamlaştırma ilkeleri eşzamanlı işletilmektedir. Böylece, sanatın çerçevelenen eleştirel bir yönelim görünür kılınmaktadır. Bu sentez nihayetinde sanatın insan algısını biçimlendirmeye, kültürel yansımayı ilhamla beslemeye ve geçmiş ile şimdi arasındaki diyalogu sürdürmeye nasıl devam ettiğini ortaya koymaktadır.

Çalışmada elde edilen bulgular, sanatın hem zamansal hem de disiplinler sınırlarının ötesindeki iletişimsel gücünü ortaya koymuştur. Hogarth'ın gravürlerinin görsel anlatı dili ile Stravinsky'nin müziğinin yapısı, modern sanatlar bağlamında kurulabilecek sanatlararası bir ilişkinin olanağını ifade etmiştir. Bu bağlamda çalışma, modern sanatlara ait üretimlerin katmanlı doğasını ortaya koymakla kalmamakta, bununla birlikte sanatın, birey ile toplum arasındaki bağı eleştirel biçimde sorgulamaya olanak sağlayan dönüştürücü potansiyelini de vurgulamaktadır. Sonuç olarak, sunulan karşılaştırmalı çerçeve alan yazına bir katkı sağlamayı amaçlamakta ve gelecekteki disiplinlerarası araştırmalar için verimli bir zemin önermektedir.

SUMMARY

This study aims to examine the artistic and thematic relationships between William Hogarth's engraving series *A Rake's Progress* and Igor Stravinsky's opera of the same title from an interdisciplinary perspective, within the framework of the fundamental principles of modern arts. Although produced in different centuries and within different artistic disciplines, these two works present a common narrative plane in their focus on universal themes such as the moral transformation of the individual, social corruption, and the illusion of freedom. While Hogarth conveys his criticism of the social structure and class relations of eighteenth-century England through a visual narrative language, Stravinsky constructs the same themes musically within the aesthetic and intellectual codes of twentieth-century modernism, transforming the traditional musical approach by reinterpreting it from a formal perspective. In this context, the study allows for a joint consideration of the common problem areas and representational strategies of the two works.

Within the scope of this thesis, the works of both artists are comparatively analyzed in terms of their formal structures, narrative languages, aesthetic approaches, and artistic perspectives. The works under consideration are evaluated within the context of modern arts according to fundamental principles such as the rejection of traditional forms, the deformation of classical aesthetic norms, the symbolic expression of internal conflicts, the establishment of a critical social stance through art, and the development of interdisciplinary artistic perspectives. The analysis is based on a methodological framework where visual analysis intersects with musicological interpretation, simultaneously employing thematic comparison, formal analogy, and historical contextualization. In this way, an approach that transcends the aesthetic domain of art and is framed by moral norms is rendered visible. This synthesis ultimately reveals how art continues to shape human perception, inspire cultural reflection, and sustain the dialogue between past and present.

The findings of the study reveal the communicative power of art beyond temporal and disciplinary boundaries. The visual narrative language of Hogarth's engravings and the structure of Stravinsky's music demonstrate the possibility of establishing an inter-artistic relationship within the context of Modern Arts. In this regard, the study not only displays the layered nature of modern arts productions but also emphasizes the transformative potential of art in critically questioning the relationship between the individual and society. Furthermore, the bridges established between different historical periods expand the capacity for intercultural dialogue and offer the audience a multi-layered reading experience. As a result, the proposed comparative framework aims to contribute to the literature and provide a productive basis for future interdisciplinary research.

1. GİRİŞ

Bu çalışma, modern sanatlar bağlamında 18. yy'da yaşamış olan İngiliz sanatçı William Hogarth'ın *A Rake's Progress* adlı gravür serisi ile 20. yy'da yaşamış olan besteci Igor Stravinsky'nin *The Rake's Progress* operasının modern sanatlar bağlamında incelenmiştir. Hogarth'ın gravürleri, 18. yy İngiltere'sinin sosyal, kültürel ve politik dokusunu yansıtan önemli görsel unsur olarak değerlendirilmekte olup, özellikle *A Rake's Progress* adlı gravür serisi, dönemin ahlaki çöküşünü ve kentsel yaşamın karmaşıklığını ele alan bir sanat eseri olarak öne çıkmaktadır. Stravinsky'nin *The Rake's Progress* operası ise, adını Hogarth'ın gravür serisinden almış olan, bununla birlikte, farklı bir dönemde ve yine farklı bir sanatsal ifade biçiminde ortaya çıkmış bir eserdir. Bu opera, 20. yy'ın müzikal yeniliklerinin içsel bir örneği olarak döneminin toplumsal sorunlarına duyarlı bir yaklaşım sunmaktadır. Bu doğrultuda, çalışmada ele alınan gravürler ile opera arasındaki etkileşim, modern sanatlar bağlamında belirlenen bir kavramsal çerçevede ele alınarak incelenmiştir.

1.1 Problemin Durumu

Bu çalışmanın problem durumunun dayandığı ana çatı modern sanatların çalışma alanlarıyla bağlantılı olarak, iki temel disiplin olan resim ve müzik sanatının, benzer tarihsel ve toplumsal yapı içindeki ilişkilerinin ne olduğu sorusudur.

Çalışmanın temel yapısı, 18. yy'ın öne çıkan İngiliz ressamlarından William Hogarth'ın altı tabloda oluşan *A Rake's Progress* gravür serisi ile 20. yy'da yaşamış besteci Igor Stravinsky'nin *The Rake's Progress* operasının modern sanatlar bağlamında karşılaştırmalı incelenmesiyle kurulmuştur. Bu doğrultuda, Hogarth'ın birbirinin devamı niteliğinde olan gravürleri ve Stravinsky'nin operası üretildikleri dönemin kültürel, tarihsel ve toplumsal yapıları çerçevesinde ele alınmıştır.

Çalışmada ele alınan sanat alanlarının gelişimi içinde, *Rake's Progress* teması, farklı disiplinler arasındaki etkileşimin güçlü bir örneğini oluşturmaktadır. 20. yy'a gelindiğinde bu etkileşimler, modern sanatın radikal dönüşümüne de zemin

hazırlamıştır. Konvansiyonel¹ formların ötesine geçilerek, resim ve müzik gibi disiplinler arasında yeni ifade biçimleri ve estetik yaklaşımlar ortaya çıkmıştır. Modern sanatlar, renk, çizgi ve biçim gibi unsurlara yenilikçi bir bakış açısı kazandırmış, soyut sanat ise bu dönüşümün farklı coğrafyalar ve zaman dilimlerinde ifade etmesine olanak sağlamıştır. Böylece, sanatın sınırlarını yeniden tanımlayan bir dönemin başlangıcından söz etmek mümkün olmuştur.

Modernitenin başlangıcını resim sanatı ile hareket kazanmış ve bir *izm* olarak şekillenmiştir. Başlangıçtan itibaren soyut resim iki farklı yolda ilerlemiştir. Bunlardan ilki *izm* fovizmdir. Tarz bakımından lirik ve serbest bir stile sahiptir İkinci dalda ise Kübizm'den kaynaklanmıştır. Kübizmin özünde ise geometri hâkimdir. (Kınay,1993, s. 266)

Modern sanatın 20.yy'daki yükselişi, sanat dünyasında köklü bir değişimin başlangıcını ve farklı sanat disiplinleri arasında kurulacak etkileşim olanağını yaratmıştır. Bu doğrultuda, resim alanında Fovizm ve Kübizm gibi akımların ortaya çıkışı, müzikte de benzer şekilde soyutlamanın ve yenilikçi anlatım biçimlerinin zemin hazırladığı ifade edilmelidir. Fovizmin kendine özgü tarzı, müzikte de serbest form ve duygusal ifadelerine dolaysızca gerçekleşen bir yönelimi tetiklemiştir. Diğer yandan, Kübizm'in geometrik ve yapısal yaklaşımı ise müzikte ritmik ve armonik düzenlemelerin yeniden şekillenmesine katkı sağlamıştır. Böylece, resim ve müzik gibi iki farklı sanat alanı arasındaki sınırlar giderek daha da belirsizleşmiş, sanatçılar birbirinden ilham alarak dönemin estetik anlayışına katkı sağlamaya başlamıştır. Müzikteki kontrpuan ve müzik bilgisi gibi, resimde de her türden sanatsal karşıtlık ve onların zorunlu uyumunun amaçlayan belli bir öğreti olmalıdır. Eğer renkli tonlarla kurulan ilişki bulunacak olursa, ortaya canlı bir akort, müzikteki gibi bir uyum ortaya çıkmalıdır.

Bu yaklaşımına göre, müzikteki kontrpuan temelli yapılarda olduğu gibi, resimde de sanatsal karşıtlıklar arasında uyum sağlanmasına yönelik belirli bir öğreti gerekmektedir. Bu yaklaşımı resimde uygularken, renk tonları arasındaki ilişkiyi kurarak bir tür canlı akort yaratılmasının önemini belirtmelidir. Bu görüş böylece resim ile müzik arasındaki paralellikleri ortaya koymaktadır. Her iki sanat dalında da öğelerin

¹ Konvansiyonel kelimesi genel olarak geleneksel veya alışılmış olan anlamda kullanılmaktadır. Bu terim, toplumunda veya belirli bir alanda kabul gören ve yaygın olarak uygulanan normları, yöntemleri veya kuralları ifade eder (Türk Dil Kurumu, "Türk Dil Kurumu Sözlükleri," Erişim: 24 Kasım 2024, <https://sozluk.gov.tr>).

uyumlu bir biçimde bir araya gelmesi de estetik bir bütünlük oluşturmaktadır.

1932 yılında Henry Valensky tarafından takip edilen modern sanat akımı, Müzikal teorisinin bir parçası olarak, resim ve müzik arasındaki benzerlikleri incelemeye yönelik bir hareket olarak ortaya çıkmıştır. Savaş sonra 1946 yılında Paris ve diğer Avrupa şehirlerinde düzenlenen Müzikal sergiler bu sanat akımının önemli bir platformu haline gelerek daha fazla dikkat çekmeye başlamıştır. 1960'lı yıllar, tüketim toplumun doğuşundan ve savaş sonrası yeni bir kuşağın toplumsal sahneye yoğun biçimde girişinden ötürü oldukça değişkenlik yaşamaktaydı. Aynı zamanda insan bilimlerindeki ilerlemelerin sanat olaylar ve düşünce üzerine etkileriyle birlikte bu farklı nedenler 1960'lar için görkemli bir değişime sahne olmuştur. (İpşiroğlu,1995, s. 35-37)

Üretimlerini modern sanatlar bağlamında veren çıkaran birçok resim sanatçısı, müzikteki ritim ve tonalite gibi unsurlara benzer bakış açılarını çalışmalarına yansıtmıştır. Örneğin, Kandinsky ve Mondrian gibi sanatçılar, renk, form ve yapı elemanlarını müzikal bir kompozisyon içinde düşünerek, resim ve müziği harmanlamışlardır .

Benzer şekilde, Mondrian da soyut resimlerinde kullanılan düzlem, çizgi ve renk elemanlarını bir müzikal kompozisyon gibi ele almış ve bu elemanları bir araya getirerek bir harmoni yaratmayı hedeflemiştir. Mondrian'ın bu görüşüne göre resimin ahenk sağlayan form yapı taşları "renk ve renksizlik karşıtlığıdır. Müzikte de ses, sessizlik karşıtlığı olacaktır. Resimde renk ne ifade ediyorsa, müzikte de ses odur. Sessizlik ise renksizliğin, yani siyah, beyaz, grinin karşıtlığıdır. Ama bu bir suskunluk değil, tersine birçok seslerin bir arada duyulmasından oluşan, alışlagelen armoninin dışında bir gürültüdür, bir darbedir" (Mondrian'dan aktaran İpşiroğlu,1994).

Resimdeki sanatsal düzen ilkelerini müzisyenler de çalışmalarına uygulamayı hedeflemiştir. Böylesi bir hedefe yönelen müzisyenlerden biri de Stravinsky'dir. Kendisi resimlerdeki soyutlama ve geometrik düzenlemelerden etkilenerek, eserlerinde bu prensipleri kullanmış ve yeni sessel bir anlayış sunmuştur.

İpşiroğlu'na (1995) göre, Stravinsky'nin *The Rake's Progress* operası ise, 20. yy'ın ortalarındaki müzikal dönüşümleri ve modern müzik anlayışını ele almıştır. Operanın konusunun olay örgüsü başta olmak üzere karmaşık müzikal yapısı, kontrpuan ve tonalite gibi modern müziğe teknik anlamda dikkat çekmiştir. Ayrıca, libretto ve sahne tasarımına da modern bir yaklaşımla ele alınmıştır. Stravinsky, opera tarihinin geleneksel kalıplarını reddederek, çağının sanatsal ve kültürel değişimlerine cevap veren yenilikçi bir eser ortaya koymuştur. Bu doğrultuda, eserler, toplumsal yapılar, bireysel algılar ve kültürel çevrelerin sanat üzerindeki etkilerini gözler önüne sermiştir. Hogarth'ın görsel anlatımı, Stravinsky'nin ise müzikal teknikleri, dönemin toplumsal hareket ve dönüşümlerini ışık tutmuştur. Çalışmada ele alınan Stravinsky'nin *The Rake's Progress* operası da, Hogarth'ın gravür serisinde anlatılan

hikâyenin toplumsal ve ahlaki anlamdaki eleştirel yönü müzikal bir formda ifade edilmiştir.

Sonuç olarak, *Rake's Progress* konseptinin modern sanat bağlamında incelendiği bu araştırmada, modern sanatlara ilişkin tarihsel dönüşümünün ve sanat alanları arasındaki etkileşimin kuruluşunun nasıl oluştuğu üzerine beliren temel problemi ele alındığını belirtmek mümkündür.

1.2 Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın temel amacı, modern sanatların çalışma alanlarıyla bağlantılı olarak, iki temel disiplin olan resim ve müzik sanatının, farklı tarihsel ve toplumsal yapılar içindeki ilişkilerinin ne olduğu sorusuna cevap aramaktır. Bu doğrultuda, *Rake's Progress* eseri merkezinde William Hogarth'ın gravürleri ile Igor Stravinsky'nin operası arasında karşılaştırmalı bir incelemesini yaparak, resim ve müzik gibi iki farklı çalışma alanı arasındaki ilişkinin yapısını, modern sanatlar bağlamında belirtmek amaçlanmıştır. Böylece, Hogarth'ın gravürleri ile Stravinsky'nin operası arasındaki görsel ve işitsel bağlamı derinlemesine araştırarak, 18. ve 20. yy'ların sanat anlayışları üzerine bir kavramsal çerçeve oluşturmak amaçlanmıştır.

Çalışmanın bu temel amacı doğrultusunda şu alt amaçlara da cevap aranmıştır:

- 1) 20. yy'ın temel sanat düşüncesi olan modern sanat anlayışının farklı sanat disiplinleri arasındaki görünümü nasıldır?
- 2) Resim ve müzik sanatında modern sanatlar bağlamında kurulan ilişkinin yapısı ve olanakları nasıldır?
- 3) Hogarth'ın gravür serisi *A Rake's Progress'in* modern sanatlar bağlamında yeri ve önemi nedir?
- 4) Igor Stravinsky'nin *The Rake's Progress* operasının modern sanatlar bağlamında yeri ve önemi nedir?
- 5) *The Rake's Progress* operasının rejî anlayışı ile 20. yy modern opera düşüncesi arasındaki ilişkisi nasıldır?
- 6) *Rake's Progress* bağlamında Hogarth'ın ve Stravinsky'nin eserleri arasındaki ilişki nasıldır?
- 7) Hogarth ve Stravinsky'nin sanatsal yaklaşımlarının karşılaştırılması, benzerliklerinin ve farklılıklarının belirlenmesi hangi kavramsal çerçevede yapılandırılmalıdır?

1.3 Araştırmanın Önemi

Bu çalışmada ele alınan eserlere konu olan *Rake's Progress* konseptinin, modern sanatlarla ilişkilendirililerek iki sanatsal yorumu üzerinden karşılaştırılmalı

incelenmesi, alanyazın için özgün bir çalışma olabilmesi yönüyle önemlidir. Bununla birlikte çalışma, Türkçe alanyazında, resim ve müziği karşılaştırmalı ele alan benzer incelemelerin sınırlı sayıda olmasından kaynaklanan öncül niteliği bakımından da önemlidir.

1.4 Sayıltılar

Bu çalışmanın kavramsal çerçevesini oluşturmak amacıyla taranan kaynakların yeterli ve güvenilir olduğu varsayılmıştır. En temelde çalışma, *Rake's Progress* konseptinin ele alındığı her iki eserin, üretildikleri döneminin sanatsal, tarihsel ve toplumsal koşullarıyla bağlantı içinde olduğu varsayımına dayandırılmıştır.

Hogarth'ın 18. yy İngiltere'sindeki ahlaki çöküşü ve bireylerin toplumsal yozlaşmasını eleştiren gravürlerinin, Stravinsky'nin 20. yy modernist müzik diliyle bu temaları yeniden yorumladığı ifade edilmiştir. Bu doğrultuda, Stravinsky'nin, Hogarth'ın sanatsal yaklaşımını modern sanatın yenilikçi estetik anlayışı çerçevesinde uyarladığı ve bu bağlamda bir sanatsal süreklilik sağladığı varsayılmıştır.

Hogarth ve Stravinsky'nin eserlerinin, toplumsal eleştiriyi sanatsal formlar aracılığıyla yansıtan eserler olduğu düşünülmüştür. Bununla birlikte, eserler arasındaki kurulan ilişkide, toplumsal eleştirilerin benzer temalar aracılığıyla işlendiği düşüncesi de varsayılmıştır. Bu bağlamda, sanat dalları arasındaki etkileşim üzerinden, modern sanatlar kapsamında farklı bir perspektifin oluştuğu varsayılmıştır.

1.5 Sınırlılıklar

Araştırmada kullanılacak araştırma yöntemleri araştırmanın amacına uygun olup araştırmanın amaçlarından sözü edilen modern sanatlarla ilgili alanlar, resim sanatıyla ilgili olarak gravürle, müzik sanatıyla ilgili olarak da operayla sınırlandırılmıştır. Bu seçimin temel nedeni, belirlenen sanat dallarının, modern sanatların incelenmesi ve anlaşılması sürecinde, derinlemesine analiz etme imkanı tanıyan nitelikli ve temsil edici örnekler içermektedir. Çalışma, bu sınırlılık gereği diğer modern sanatlarla ilgili konularda sadece kavramsal çerçevenin ihtiyaç duyduğu gereksinimler doğrultusunda bağlantı kurmuştur.

2.YÖNTEM

2.1 Araştırmanın Modeli

Bu çalışma, betimsel veri analizi yöntemiyle yapılandırılmış nitel bir araştırmadır. En temelde nitel bir araştırma, “gözlem, görüşme, ve doküman analizi gibi nitel veri toplama tekniklerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlenmesiyle” yapılanmaktadır (Yıldırım ve Şimşek 2011).

Yıldırım ve Şimşek’e göre (2011), Nitel araştırma bir şemsiye kavram olarak kullanılmaktadır. ve bu şemsiye altında birçok farklı çalışma yapılabilmektedir. Bu çalışmalardan bazılarını kültür analizi (etnografya), antropoloji, durumsal araştırma, yorumlayıcı araştırma, eylem araştırması, doğal araştırma, betimsel araştırma, kuram geliştirme, içerik analizi gibi adlarla sıralamak mümkündür.

Nitel araştırma, bireyin potansiyelini anlaması, gizemlerini çözmesi ve sosyal yapı ile sistemleri kendi çabasıyla inşa etmesi sonucunda geliştirdiği bilgi üretim yöntemleridir. Nitel yöntemle tasarlanan araştırmalarda, incelenen olay veya olgu hakkında derinlemesine bir anlayışa ulaşma çabası öne çıkmaktadır (Morgan, 1991). Nitel araştırmalarda genellikle gözlem, mülakat, doküman analizi ve söylem analizi gibi nitel veri toplama teknikleri kullanılmaktadır. Ayrıca, insana dair algıların ve olayların sosyal gerçeklik içinde ve doğal ortamlarında detaylı bir şekilde incelenmesi, nitel araştırmanın merkezi bir özelliğidir; böylece farklı disiplinleri bir araya getiren bütüncül bir yaklaşım sunar (Hatch, 2002; Merriam ve Grenier, 2019). Nitel araştırmalar, ele aldığı meseleyi kendi bağlamında yorumlamalı bir biçimde değerlendirirken, olayların ve olguların anlamlandırılması üzerinde insanlara atfedilen değerlere odaklanır. Nitel araştırmaya yönelen bir araştırmacının keşifçi düşünme süreçleri devreye girer (Malterud, 2000), bu sayede olaylar arasındaki ilişkileri daha belirgin bir şekilde anlayabilir (Eysenbach ve Köhler, 2002). Keşif süreci, tüm araştırma yöntemlerinde önem taşıırken, nitel araştırmalarda incelenen olay veya olgunun detaylarının netleşmesi açısından büyük bir öneme sahiptir. Bunun yanı sıra, araştırmacı merkezli bir inceleme süreci barındırdığı için nitel araştırmalar büyük ölçüde öznellik taşır ve araştırmacının kişisel görüşlerinden etkilenebilir (Shenton, 2004 ve Silverman, 2016).

2.2 Veri Analizi

Bu çalışmanın verilerinin analizinde, betimsel içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Betimsel içerik analizinin temel amacı, belirli bir içerikteki anlamları keşfetmek ve bu içeriklerdeki ilişkileri anlamaktır (Golafshani, 2003). Bu analiz, metinlerdeki duygusal tonların, kullanılan dilin, belirli motiflerin ya da metaforların nasıl temsil edildiğini ortaya koymayı hedeflemektedir. Bunun yanında belirli bir bağlamda insanların düşüncelerini, inançlarını ve toplumsal normlarını yansıtmak için kullanılan sembolik dili ve kalıpları incelemeye olanak tanımaktadır. Bu süreç, hem literatürel bir katkı sağlamak hem de pratik uygulamalara ışık tutmak açısından önemlidir (Silverman, 2016).

Betimsel içerik analizi için kullanılacak verilerin toplanması, temel bir adım olarak ön plana çıkar. Bu aşamada, analiz edilecek materyal dikkatlice seçilmelidir (Miles ve Huberman, 1994). Analiz, çeşitli kaynaklardan elde edilebilir; bu kaynaklar arasında yazılı belgeler (örneğin, makaleler, kitaplar, raporlar), görsel materyaller (resimler, videolar), sosyal medya gönderileri veya mülakat transkriptleri yer alabilir. Hangi tür verinin kullanılacağı, araştırmanın amacına ve sorularına bağlıdır. Toplanan verilerin çeşitliliği, farklı perspektiflerin ve temaların daha zengin bir biçimde incelenmesine olanak tanır (Shenton, 2004).

Betimsel içerik analizi, genel olarak üç ana aşamadan oluşur: kodlama, kategorilerin oluşturulması ve analiz ile yorumlama. Verilerin kodlanması, içerik analizi sürecinin en kritik adımlarından biridir (Morgan, 1991). Bu adımda, araştırmacı verileri dikkatlice inceler ve belirli temaları, kavramları veya özellikleri tanımlamak için belirli etiketler oluşturur. Bu kodlar, içeriğin anlamını çözmek için bir tür harita işlevi görür. Araştırmacı, metnin ya da görüntünün çeşitli öğelerini dikkatlice değerlendirerek, hangi unsurların önemli olduğunu belirler. Kodlama tamamlandığında, benzer kodlar gruplandırılarak kategoriler oluşturulur (Eysenbach ve Köhler, 2002). Bu aşama, analiz edilen metotların ve kodların daha geniş bir çerçevede nasıl bir araya geldiğini anlamaya yardımcı olur (Mallat, 2007). Kategori oluşturma, araştırmanın en yoğun zihinsel süreçlerinden biri olup, burada yaratıcı düşünce ile analitik düşünce birleşir. Araştırmacı, bu kategoriler aracılığıyla belirli temalar arasındaki ilişkileri keşfeder (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Son aşamada, oluşturulan kategoriler ve temalar üzerine derinlemesine bir analiz yapılır. Bu süreç, verilerin daha geniş bağlamda anlamını çıkarmak, belirli ilişkileri ve örüntüleri incelemek ve sonuçların yorumlanmasını içerir. Araştırmacılar, bulgularını sistematik bir şekilde değerlendirerek, ortaya çıkan temaların ve kalıpların analizini yaparlar. Kimi zaman, elde edilen bulgular, literatürdeki var olan teorilerle de ilişki kurularak analiz edilir (Hatch, 2002).

Çalışmanın betimsel analiz kısmında kullanılacak veriler için ilk aşama olarak, William Hogarth'ın sanatı, *Rake's Progress* operasının temaları ve modern sanat üzerindeki etkileri üzerine mevcut literatür taranmıştır. Sanat tarihi, müzik analizi ve modern sanat üzerine çalışmaları içeren kitaplar, akademik dergiler ve konferans bildirileri incelenmiştir. JSTOR, Google Scholar ve ProQuest, Yök Tez gibi akademik veri tabanları üzerinden ilgili makalelere ulaşılmıştır. Bunun yanında müzik ve sanat incelemeleri için belirlenen uluslararası dergilere ulaşılmıştır.

Hogarth'ın gravürleri, özellikle *A Harlot's Progress* ve *The Rake's Progress* serileri üzerinde ikonografik bir analiz yapılmıştır. Bu süreçte, eserlerdeki sembolizm, karakterizasyon, kompozisyon yapısı ve renk kullanımı gibi unsurlar detaylı bir şekilde incelenmiştir. Stravinsky'nin *Rake's Progress* operasındaki sahne tasarımı ve karakter tasvirleri, Hogarth'ın gravürlerindeki temalarla karşılaştırılmıştır.

Benzer bir çalışma, Stravinsky'nin operasının metni ve müziği üzerinden analiz yapılarak da gerçekleştirilmiştir. Özellikle eserin yapısal, müziksel ve dramatik unsurları ele alınmıştır. Müziksel dilin, Hogarth'ın görsel anlatımıyla ne şekilde paralellik gösterdiği araştırılmıştır.

Gravürlerin ve operanın görsel-işitsel unsurlarının derinlemesine analizi ile elde edilen bulguların karşılaştırılması yapılmıştır. Özellikle, iki sanat formu arasındaki benzerlikler, farklılıklar ve etkileşimler değerlendirilerek bulgulara ulaşılmıştır. Ulaşılan bulgular üzerinden de sonuçlar elde edilmiştir.

Araştırma verilerinin elde edildiği kaynaklar şu üç alanda gruplandırılmıştır:

- 1) William Hogarth'ın *A Rake's Progress* gravürlerine ilişkin alanyazındaki kaynaklar
- 2) Igor Stravinsky'in *The Rake's Progress* operasına ilişkin alanyazındaki kaynaklar
- 3) Modern sanat anlayışına ilişkin tarihsel, kuramsal ve felsefi yaklaşımları içeren alanyazındaki kaynaklar

Rake's Progress teması doğrultusunda Hogarth gravürleri ile Stravinsky'nin operasını arasındaki ilişki Modern sanatlar bağlamında ele alınırken, kaynaklardan elde edilen veriler şu maddeler doğrultusunda analiz edilmiştir:

- 1) Modern sanatların geleneksel sanat normlarının reddedilmesi temeline dayanarak ilkesel yaklaşımı
- 2) Modern sanatların klasik estetik anlayışının ve form yapısını deforme etmesi üzerine ilkesine dayanarak ilkesel yaklaşımı
- 3) Modern sanatların toplumsal eleştirinin bir unsuru olarak ele alınması

- 4) Modern sanatların çeşitlilik ve çoğulculuk (çokdisiplinlilik) temeline dayanarak ilkesel yaklaşımı
- 5) Modern sanatların soyut sanat temelinde içsel çatışma, metaforik anlatım ve sembolizme dayalı yaklaşımları benimsemesi

2.3 Ölçümün Geçerliği ve Güvenirliği

Bilimsel araştırmalarda verilerinin kabul edilebilirliği, o araştırmaların en temel bir ölçütüdür. Kabul edilebilir olması için bir araştırmada, geçerlik ve güvenirliliği ölçütünün tespit edilmesi bir gerekliliktir. Araştırmada veri toplama araçları, veri analizleri test edildikten sonra sonuçlar geçerli ve güvenilir ise çalışmaya uygulanmalıdır.

Nitel araştırmalarda geçerlik, araştırmanın gerçekten hedeflediği olguyu ölçüp ölçmediği ile ilgilidir. Araştırmada elde edilen sonuçların, araştırmanın amacına ve sorularına uygunluğu anlamına gelir (Morgan, 1991). Bu, özellikle araştırmacının gözlem, mülakat veya diğer veri toplama yöntemleri kullanarak topladığı bilgilerin algılanan anlamlarının araştırmalara yansıyor yansımadığını değerlendirir (Kuş, 2007,). Elde edilen sonuçların genel bir örnekleme ne kadar uygulanabilir olduğuna işaret eder. Nitel araştırmalar genellikle belirli bir bağlamda derinlemesine bilgi sunduğundan, araştırmadaki bulguların diğer durumlara veya gruplara ne derece genellenebileceği soru işareti oluşturabilir (Hatch, 2002). Araştırmanın kapsamının, ortaya konan araştırma soruları ve hipotezleri ile ne kadar uyumlu olduğunu inceler. Uygulanan veri toplama yöntemlerinin, araştırmanın amacını ne derece karşıladığına dikkat edilir (Yıldırım ve Şimşek, 2008).

Nitel araştırmalarda güvenilirlik, araştırma sonuçlarının tutarlılığı ve tekrar edilebilirliği ile ilgilidir. Araştırmada kullanılan yöntemlerin (gözlem, mülakat, dokümantasyon analizi vb.) istikrarlı bir biçimde uygulanması, güvenilirliğin artırılması açısından önemlidir (Shenton, 2004). Farklı araştırmacıların, aynı durumu veya olguyu incelemesi, sonuçların güvenilirliğini artırır. Araştırmacı, topladığı verilerin doğruluğunu ve güvenilirliğini sağlamak için katılımcılara bulgularını geri sunabilir. Katılımcılar, araştırma bulgularının kendi deneyim ve algılarıyla ne kadar örtüştüğünü değerlendirebilir. Bu doğrulama süreci, sonuçların geçerliliğini artırır (Mallat, 2007).

Bu çalışmanın güvenilirlik değerlendirmesi, kullanılan veri toplama araçlarının ve metodolojinin tutarlı ve istikrarlı bir şekilde uygulanıp uygulanmadığına odaklanmaktadır. Gravürlerin ve operanın analizi sürecinde kullanılan ölçütlerin ve değerlendirme kriterlerinin sistematik bir biçimde uygulanması ve farklı araştırmacılar arasında tutarlılık sergilemesi, çalışmanın güvenilirliğini güçlendirmek amacı

taşımıştır. Çalışmada incelenen gravürler ve opera arasındaki ilişkinin değerlendirilmesinin güvenilirliği, iki eserin benzer temaları ve tasvir yöntemlerini ne derecede ifade ettiğini belirtmeye dayanmaktadır.

Geçerlilik açısından yapılan değerlendirme de ise kullanılan ölçüm araçlarının ve yöntemlerin, çalışmanın amaçlarına uygun bir şekilde doğru ve gerçek değerleri yansıtıp yansıtmadığını saptamaya yönelik bir amaç hedeflenmiştir. Bunun yanı sıra, çalışmanın genellenebilirliği ve elde edilen sonuçların benzer bağlamlarda başka araştırmacılar tarafından gözlemlenebilirliği önemlidir. Bu değerlendirmeler, çalışmanın bilimsel geçerliliğini sağlamak açısından belirleyici bir rol üstlenmektedir.

Araştırmanın veri analizlerinde kullanılmak üzere, veri analizi bölümünde de ifade edilmiş olan, ilke niteliğinde beş madde belirlenmiştir. Bu maddelere, *Rake's Progress* teması ve modern sanat anlayışı üzerine yazılmış kaynaklar taranarak ulaşılmıştır. Belirlenen maddelerin, hangi kaynaklardan çıkarım yapılarak elde edildiği daha net görülebilmesi için, Hogart'ın Gravürleri, Stravinsky'nin operası ve modern sanat anlayışının tarihsel, kuramsal ve felsefi yapısı üzerine yazılmış bu kaynakların listesine Çizelge 2.1'de yer verilmiştir.

Çizelge 2.1 Araştırmanın veri analizinde temel alınan ilke niteliğindeki beş maddenin elde edildiği kaynakların listesi.

Kitabın Yazarı	Kaynak İsmi	No
Cottington, D.	Modern Art: A Very Short Introduction. Oxford University Press	1
Garner, R.	Jacob Burckhardt as a Theorist of Modernity: Reading The Civilization of the Renaissance in Italy". <i>Sociological Theory</i>	2
Resch, R.P.	Modernism, Postmodernism, and Social Theory: A Comparison of Althusser and Foucault Poetics Today	3
Barasch, M.	Theories Of Art 3: From Impressionism To Kandinsky	4
Lynton, N.	Modern Sanatın Öyküsü	5
Wallerstein, I.	The Modern World System. Capitalistic Agriculture and the Origins of the European World-Economy in the Sixteenth Century	6
Hughes, R.	<i>The Shock of the New.</i>	7
Giddens, A.	Modernity and Self-Identity Self and Society in the Late Modern Age	8

Greenberg, C.	Art and culture. Beacon Press.	9
Artun, A.	Çağdaş Sanatın Örgütlenmesi, Estetik Modernizm Tasfiyesi	10
Clark, T.	Sanat ve Propaganda Kitle Kültürü Çağında Politik İmge	11
Shiner, L.	Sanatın İcadı	12
Wallerstein, I.	The End of What Modernity? Theory and Society	13
Giddens, A.	Modernism and Post-Modernism	14
Israel, J. I.	Enlightenment Contested, Philosophy, Modernity, and the Emancipation of Man	15
Curran, E.	Hobbes's Theory of Rights: A Modern Interest Theory	16
Brettell, R. R.	<i>Modern Art 1851-1929</i> . Oxford: Oxford University Press	17
Gombrich, E. H.	Sanat Tarihi	18
Giddens, A.	Classical Social Theory and the Origins of Modern Sociology	19
Kandemir, B.	20.yy. Resminde Müziğin Etkisi ve Bu Etkilenmenin Klee ve Kandinsky Odaklı Biçimsel İncelemesi	20
Morgan, R. C.	Modernizm, Yirminci Yüzyıl Sanatı	21
Bergson, H.	Creative Evolution. Translation by Arthur Mitchell. New York: The Modern Library	22
Read, H.	A concise history of modern painting	23
Foster, H., Krauss, R., Bois, Y.-A., & Buchloh, B. H. D.	Modernism, Antimodernism, Postmodernism	24

Araştırmanın veri analizinde temel alınacak ilke niteliğindeki maddelerin alanyazındaki hangi kaynaklardan elde edildiğinin gösterimi de Çizelge 2.2’de verilmiştir.

Çizelge 2.2 Araştırmanın veri analizinde temel alınacak ilke niteliğindeki maddelerin alanyazındaki hangi kaynaklardan elde edildiğinin gösterilmesi.

Çalışmanın veri analizinde temel alınacak ilke niteliğindeki maddeler	Alanyazındaki elde edinildiği kaynaklar
Modern sanatların geleneksel sanat normlarının reddedilmesi temeline dayanarak ilkesel yaklaşımı	9,17,16,5,21,18,11,12,7
Modern sanatların klasik estetik anlayışının ve form yapısını deforme etmesi üzerine ilkesine dayanarak ilkesel yaklaşımı	1,3,5,4,20,9,6,7,8,9,12,17,23
Modern sanatların toplumsal eleştirinin bir unsuru olarak ele alınması	11,13,5,6,7,8,21,24,22,10,2,19,6
Modern sanatların çeşitlilik ve çoğulculuk (Çokdisiplinlilik) temeline dayanarak ilkesel yaklaşımı	18,20,24,17,14,12,5,8,1,3,4
Modern sanatların soyut sanat temelinde içsel çatışma, metaforik anlatım ve sembolizme dayalı yaklaşımları benimsemesi	16,18,20,21,3,4,5,12,15,21

3. MODERN SANATLAR DÜŞÜNCESİNE TEMEL BAKIŞ

Modernizm, toplumsal, kültürel ve teknolojik değişimlerin etkisiyle 19. ve 20. yy'ın başlarında hızla yayılmış bir kavramdır. Bu dönemde, modernizm ile birlikte toplumsal yaşamın her yönünde büyük bir dönüşüm yaşanmıştır. Cottington (2005)'a göre modern sanatlar, 19. yy'ın sonlarından itibaren ortaya çıkan ve 20. yy boyunca gelişen sanat anlayışlarını kapsayan geniş bir kavramdır. Bu anlayış, sanatın geleneksel formlarını sorgulama, yenilikçi teknikler geliştirme ve bireysel ifade biçimlerini ön plana çıkarma arayışında önemli bir dönüşüm süreci olarak da kabul edilir. Modern sanatlar, yöntemsel yaklaşımlar, estetik anlayış ve sosyal normlara dair köklü değişimleri barındırmakla kalmayıp aynı zamanda sanatın toplum içindeki rolünü de yeniden tanımlamaktadır.

Modern kelimesinin Latince'si olan *modernus* ilk defa beşinci yüzyılda kullanılmaya başlandı. *Modernus*'un kullanımındaki amaç bugünü geçmişten ayırt etmektir. Yeni gelişmekte olan Hristiyanlık ile eski Roma ve pagan kültürü arasındaki farklılığı vurgulamak için kullanılmaya başlanan *modernus*, bu dönem boyunca geçmiş antik çağ kültürüyle farklılığın vurgulanmasını ve yeni çağ hakkında bir bilincin gelişimini sağladı. Pek çok yazar tarafından *modernlik* kelimesi sadece günümüzü ifade eden bir kavram olarak kullanılıyor olsa da, tarihte yeni bir dönemin başladığına inanıldığı her dönemde bu kavram kullanılmıştır. (Habermas ve Ben-Habib, 1981, s. 3)

Bu kavram kendisini net bir şekilde sanat alanında dönüştürmüştür. 18.'yy da daha önceki geleneksel sanatların üzerinde fikir birliğinde bulunduğu pek çok konuda keskin bir ayrım yaşanmıştır. "18.yy'ın sonuna gelindiğinde *sanatçı*'yla *zanaatçı* kavramları tamamen karşıt anlamları ifade eder hale gelmiştir. "Sanatçı estetik ve güzel sanat eserlerinin yaratıcısıyken, zanaatçı sadece faydalı ya da eğlenceli şeyler yapan birisi olarak görülmeye başlanmıştır" (Cottington, 2005, s. 46). Diğer yandan, kavramın ilk kullanıldığı dönemlerden bu yana böylesi bir ayrım daha önce hiç yapılmamıştır. Böylesi bir ayrım modernizm kavramının içkin bir özelliği olarak açık bir şekilde görünür olmuştur.

Modernizmin tanımlanmasıyla ilgili pek çok disiplinde çeşitli problemler yaşanmaktadır ve tüm bu alanlarda kendisini hissettirmektedir. Bu nedenle, *modernizm* kavramının kökensel anlamda tanımlanması bir gerekliliktir. Habermas'a göre (1981), kavram asıl içeriğini Fransız Aydınlanması döneminde kazanmıştır. Bu dönemde modern sanatlar bilimsel gelişmelerin verdiği ilhamla, sosyal ve ahlaki iyileşmenin sınırsız ilerlemesini ve bilginin sınırsız gelişimini ifade etmeye başlamıştır. Toplumsal anlamdaki bilinç de bu değişikliklerin farkındalığıyla şekillenmiştir.

Garner'in da dediği gibi (1990), modern sanat, temellerini Sanayi Devrimi'ne, bilimsel, toplumsal değişimlere ve felsefi akımlara dayandırmaktadır. 19. yy, sanatta geleneksel olanın yıkıldığı, sanatçıların özelleşmiş deneyimlerini ifade etmeye başladığı bir dönemi ifade etmektedir. Bu değişimin önmeli bir yansıması olan bu dönemde empresyonizm gibi akımlar, sanatçıların doğayı kişisel açıdan algılamalarına ve anlık izlenimlerini tuvale performe ederek yansıtmalarına olanak tanımaktadır. Sanatın sınırları genişletmiş ve ardından gelen sürrealizm, dadaizm ve soyut sanat gibi yönelimler, sanatın yalnızca estetik bir olgu değil, aynı zamanda düşünsel bir süreç olduğunu savunmuştur.

Modernlik kendisini en açık biçimde modern sanat yoluyla ifade eder. Zira *modernlik*le *modernity* birlikte toplumsal yaşamdaki tüm ifade biçimlerinde büyük bir dönüşüm yaşanmıştır. 17.yy'dan itibaren Avrupa'da başlayan ve daha sonra tüm dünyayı etkisi altına alan modernlik toplumsal yaşam ve organizasyon yapılarında yaşanan dönüşümlere tekabül etmektedir. Bu dönüşümler daha önceki *geleneksel* kültürlerle keskin bir ayrımın yolunu açmıştır. Hiç kuşkusuz, geleneksellik modernlik arasında çeşitli süreklilikler mevcuttur. Fakat, son üç ya da dört yüzyıl içerisinde yaşanan dönüşümler son derece kapsamlıdır. (Giddens, 2004, s. 14)

Bu dönüşüm, yalnızca sanat ve toplumsal yapılarla sınırlı kalmamış, aynı zamanda düşünsel alanda derinlemesine Romantik modernizm kavramı, Orta Çağ'daki klasik anlamının farklı bir görünüm sergilemiştir. "Aydınlanma düşünürlerinin, hoşgörüsüzlük, fanatizm ve otoriter rejimlere yol açan kapalı ve dogmatik bilgi ve yönetim sistemlerine en büyük karşıtlık gösteren isimler olmaları, bu durumun tohumlarını atmıştır" (Garner, 1990, s. 50). Bu bağlamda, Aydınlanma düşünürlerinin dogmatik bilgi sistemlerine karşı duruşu, modern felsefenin temel taşlarını oluşturmuş ve bu eleştirel yaklaşım, Descartes ve Hobbes'un doğası durağan değil, hareket ve mekanik yasalar çerçevesinde ifade eden bakış açısıyla kesinlik kazanmıştır. "Çağın Filozofları geleneksel otoriter ve dogmatik bilgi anlayışına karşı çıkarak modernliğin temellerini atmışlardır. Modern felsefenin iki büyük düşünürü olan Descartes ve Hobbes'un özdeksel dünyanın sadece hareketin terimlerinde açıklanabileceğine olan inançları da geleneksel dünyanın statik evreninin tam karşıtıdır" (Kenny, 2007, s. 43).

Modern düşüncenin temelinde geleneğe karşı tepki bu dönemde kademeli bir şekilde güçlenmiştir. Yaşanan bu süreçlerin neticesinde, *modern* terimi 19.yy'da toplumun nabzını tutan ve düşünce dünyasını etkileyen bir kavram haline gelmiştir. "Bu dönemden itibaren yapılan çalışmalarda *modern* terimi, genellikle *yeni (new)* kavramıyla ilişkilendirilmeye başlanmıştır ve bu kullanım genel anlamda da kabul görmüştür. Kavramın temel içeriğine dair önemli fikir ayrılıkları yaşansa da kimileri için *modernlik* teknolojik alanlardaki ilerlemeyi ifade etmektedir" (Resch, 1989, s. 54). Modernlik standartlarında, verimliliğin artışı ve ilerlemeye duyulan tartışmasız inanç

modernlik’in esas kökünü teşkil etmektedir. Durkheim’ın ve Saint-Simon bakış açısı doğrultusunda, modern kurumların tabiatını sanayileşmenin etkisi bazında araştırmış olması bunun en belirgin örneklerinden birisidir.

Endüstriyel toplum teorisi savunucularına göre, endüstriyalizm, hem Batı’da hem de dünyanın geriye kalan kısmında tarihin ilerici hareketinin yol gösterici işaretlerini sağlamıştır ve çağdaş dünyayı dönüştüren ana hareket ettirici güç olmuştur. Endüstriyel toplum teorisyenleri, sınırsız bir refah umudu, servetin yanında gelirin eşitlenmesi ve fırsat eşitliğinin yaygınlaşması öngörüsünde bulunmuşlardır. (Giddens, 1982, s. 3)

Modernizm, birey kavramının toplumsal normlar yani aile, cemaat, dini kurumlar karşısında özerkliğini arttırmıştır. Loyal bu konuda (2003), gelenekçilik ve modernizm arasındaki çatışma ve ayrılıkları alevlendiren Fransız Devrimi ve Endüstri Devrimi’nin sosyolojik ikilemelerini ve parametrelerini belirtmiştir. Endüstriyalizm çalışma şartlarını, özel mülkiyetin dönüşümünü, kentleşmeyi, teknoloji ve fabrika sistemiyle ilgili problemleri arttırmıştır. Demokratik devrim ise merkezileşme, eşitlik, sekülerizm, bürokratik ve bireysel haklar, ailenin ahlaki açıdan yeniden inşası ve mülkiyetle ilgili sorunları ortaya çıkarmıştır. Bu noktada, Modernizm, toplumsal eleştiri ve değişimleri yansıtmada konusunda önemli bir rol oynamıştır. Modern zamanların beraberinde getirdiği sorunlara rağmen dönemin önemli düşünürlerinden Marx, Durkheim ve Weber bu dönemin sağladığı olanakların problemlerinden daha fazla olduğunu savunmuşlardır.

Modernizmin sağladığı olanaklar yeni bir dönemin kapısını açmış ve özellikle sanat gibi alanlarda köklü ve iz bırakacak değişimlere neden olmuştur. Sanatçılar da toplumsal olaylara ve teknolojik gelişmelere duyarlı olmuşlardır. Bu da eserlerinde çağdaş toplumu yansıtan temalar bulunmasına yol açmakmıştır. Kuşkusuz ki bu zorlu süreç bir anda gerçekleşmemiştir. 19.yy’da bu anlayış tam tersi şekilde ilerlerken sanatçıların tedariğe ilişkin başlangıç noktaları olan başta kilise ve soyluların konumunu aydın görüşteki burjuvalar, yerel devler kurumları ve akademiler yer almaya başlamıştır. “19. yy’da erişilen bu düzey ve sanatın destekçileri, sanatının günümüzde kimler tarafından, nasıl destekleneceğine ve sanatın hangi yönlerde ilerleyeceğine bir ön kaynak olmuştur” (Oskay, 2010, s. 12).

Teknolojik gelişmelerin hızla artan ivmesi toplumsal yapılarda köklü yeniliklere yol açmıştır ve bu yenilikler sanat alanında da kendini göstermiştir.

Farklılaşmamış, dine ve geleneklere hizmet eden dayanışma ve bütünleşmeyi sağlayan bir niteliği vardır. Medeni gelişmenin sonucu olarak ortaya çıkan kentleşmeyle doğal ortamdan teknik ortama geçiş başlamaktadır. Bu durum, insanın doğaya hükmedebilir hale gelmesine neden olur. Yerleşik düzenle birlikte işbölümü ve uzmanlaşma da gelişir. Yavaş yavaş beliren sosyal farklılaşma sanatın 11 egemen güçlerin hizmetine girmesine neden olur. Böylelikle sanat

hem bir güç ve zenginlik simgesi olarak, hem de kişiye toplumsal ekonomik ve politik değerlerin benimsetilmesi için kullanılır. 19. yy'a kadar daha çok dinin sınır çizgilerinde olan sanat, bize öncelikle bu dünya ve öbür dünya hakkında bilgi vermiş, bazı tanımlamalar yapmıştır. (Sayid, 2010, s. 36)

Braudel (2007)'in söz ettiği gibi, modern sanatın gelişim süresi, etkileşimde bulunduğu alanlarla doğru orantıda ilerlemektedir. Burjuva sınıfının hakim olduğu saray hayatı geride kalmış, yerini son derece güçlü etkileşim alanına sahip yeni bir sanat düşüncesi almıştır. Etkileşim alanları iletişim özgürlüğüne dayalı bir şekilde ilerlemiş; sosyal, kültürel ve politik dinamiklerle gelişim göstermiştir.

Sanatçılar bu dönemde gördükleri dünyayı betimlemek yerine ona yabancılaşarak ifade etmişlerdir. Bu süreçte hayal ürünü üretimler artış göstermiş, sanatçılar mevcut sistemin asıl öğelerinden uzaklaşarak kendi hayal dünyalarının ürünlerini ön plana çıkarmaya başlamışlardır.

Wallerstein (1974)'a göre, 19. yy'ın sonlarına doğru başlayan Sanayi Devrimi ve teknolojik gelişmeler, sanatçılara yeni anlatım tarzları sunarken aynı zamanda toplumsal yapı ve değerlerine yeni bir bakış açısıyla yaklaşma fırsatı sağlamıştır. Geleneksel yapılardan uzaklaşma, çeşitliliği ve düşünsel özgürlüğü desteklemiştir. Bu anlamda Modernizm, 19. yy'ın sonlarında ortaya çıkan ve çeşitli sanat alanlarında hızlı bir şekilde belirginleşen akımlara ve tarzlara atıfta bulunan bir kavrama dönüşmüş, özellikle de resim ve güzel sanatlar alanlarında apaçık görünür olmuştur.

19.yy'ın ilk çeyreğinde, Sembolizm ve İzlenimcilik gibi sanat akımları ilk etkilerini göstermiştir. Bu akımları, Dışavurumculuk takip etmiştir. Ardından da Kübizm, Dadaizm ve Sürrealizm gibi sanat akımları ortaya çıkmıştır. Bu akımlar figüratif tarzları ve üslupları yorumlayış biçimleriyle öne çıkmıştır. Minimalizm, Süprematizm, De Stijl gibi akımlar ise non-figüratif özelliklere odaklanmıştır.

Harris'in araştırmaları doğrultusunda (2003), modern sanat süreci kabaca 1880'lerde İzlenimcilik akımıyla başlamış ve 1970'lere kadar geniş bir etki alanına sahip olmuştur. Ancak 1970'lerin sonlarına doğru, performans sanatının yükselişiyle birlikte etkisi yavaşça azalmaya başlamıştır. Günümüzde ise modern sanat sürecinin etkileri hala devam etse de, kesin bir bitiş tarihi belirlemek hatalı bir söylem olarak görülmektedir.

Modern sanatın temel özellikleri, anlamı ve çağrıştırdığı kavramlar göz önüne alındığında, modern sanat ne şimdi ne de gelecekte kesin bir sona ulaşacak gibi görünmemektedir. Önceki dönemlerde, sanatçılar sıklıkla sınırlayıcı ve katı kalıplar içinde çalışmak zorunda bırakılmışlardır ancak modernizmin etkisiyle, akılcılık, insancılık ve özgürlük gibi kavramlar sanatçılara yeni bir vizyon sunmuştur. Bu özgürlükçü yaklaşım, resim sanatçıları daha özgün eserler üretmeye teşvik etmiştir.

Bu değişimle birlikte, sanatçılar üslupsal olarak daha özgür hale gelmişler ve yeni imgeler arayışına girişmişlerdir.

Modern sanatın temel ilkelerini anlamak için öncelikle onu şekillendiren birkaç önemli kavramı ele almak gerekir. Bu kavramlar arasında *bireysellik*, *deneysel yaklaşım*, *toplumsal eleştiri* ve *soyutlama* yer alır. Modern sanat, sanatçının duygularını, düşüncelerini ve bireysel deneyimlerini ön plana çıkararak izleyiciyle olan alışverişini derinleştirir. Bu bireysel ifade biçimleri, sanatın anlam ve değerinin yalnızca nesnede değil, yaratılış sürecinde de bulunduğunu öne sürer.

Deneysel yaklaşım, sanatçıların yenilikçi teknikler denemekten çekinmediği bir dönemdir. Sanatçılar, geleneksel materyalleri kullanarak yeni formlar yaratma ya da tamamen farklı malzemelerle eserler üretme yoluna gitmişlerdir. Bu deneysel ruh, sanatın sürekli değişim ve dönüşüm içinde olduğunu ortaya koyarak, izleyicilere farklı görsel deneyimler sunmuştur (Resch, 1980).

Toplumsal eleştiri, modern sanatın belirleyici noktasıdır. Sanatçılar, eserlerinde toplumsal sorunları, iktidar ilişkilerini ve insan doğasını sorgulayarak, izleyiciye iletilmek istenen kavram güçlü bir ifade ile aktarılmaya çalışılmıştır. Bu kavramda, modern sanat, yalnızca bireysel bir estetik arayışı değil, aynı zamanda toplumsal bir duruş ve eleştiri niteliği taşımaktadır.

Modern sanat düşüncesinin etkileri, günümüz sanatında da kendini göstermektedir. Günümüzde sanatçılar, geleneksel sınırları aşarak çok çeşitli alanlarda eserler üretmekte, dijital sanat, performans sanatı ve enstalasyonlar gibi yeni akımlar ortaya çıkarmaktadır. Bu yeni formlar, izleyicilere daha interaktif ve katılımcı deneyimler sunarak sanatın doğasını yeniden tanımlamaktadır. (Barasch, 2013, s.17)

Küreselleşme ve teknolojik gelişmeler, sanatın üretim ve tüketim biçimlerini değiştirmiştir. Sanat artık yalnızca belirli coğrafyalarda, toplumlarda ya da kültürlerde üretilen bir nesne olmaktan çıkmış; evrensel temaların işlendiği, farklı kültürlerin bir araya geldiği bir ifade biçimine dönüşmüştür. Bu durum, sanatçılara yeni bakış açıları kazandırmış, eserlerinde zengin bir çeşitlilik yaratmalarına olanak tanımıştır.

Bu yeni anlayışla birlikte, sanatçılar imgeleri tanımlama ve ifade etme konusunda özgürlük kazanmışlardır. Daha önce neredeyse aynı imgelere sıkışan sanatçılar, bu bağlamda kendi bireysel ifadelerini geliştirmişlerdir. Pratikte, hemen hemen her sanatçı kendine özgü imgeler oluşturarak, küçük üslupsal dokunuşlarla yeni başlangıçlar yapma fırsatı bulmuştur. Bu süreç, sanatçıların yaratıcı ifadelerini zenginleştirmiş ve daha önceki kalıplardan sıyrılarak bireysel ve özgün bir sanatsal dil geliştirmelerine olanak sağlamıştır.

Modern sanatlar düşüncesi, sanatın sıradan estetik bir nesne olmaktan çıkararak, toplumsal yansımaları ve bireysel deneyimleri bir araya getiren dinamik bir alan haline geldiğini göstermektedir. Bu düşüncenin evrimi, sanatın toplumsal rolünü sorgulayan, yenilikçi yaklaşımlar sergileyen ve bireysel yaratma süreçlerine odaklanan bir çerçeve sunmaktadır. Sanatın her yeni dönemde kendini yenileme potansiyeli, modern sanat düşüncesinin zenginliğini artırmakta ve çağdaş sanatın gelişimine zemin hazırlamaktadır. Gelecek dönemlerde, modern sanatın ilkelerinin daha da derinleşeceği ve sanatın sınırlarının daha da genişleyeceği öngörülmektedir.

3.1. Resim Sanatının Modern Sanatlar Bağlamındaki Yeri

Modernizm, resim sanatı üzerinde düşünsel izler bırakan ve süreklilik arz eden bir dönemi simgelemektedir. Bu dönemde sadece sanatsal ifade biçimleri dönüşmemiş aynı zamanda toplumsal, kültürel ve teknolojik gelişmelerin yankıları da resim sanatına yansımıştır.

Kınay (1993)'ın bakış açısına göre, Modernizmin resim sanatı ile ilk teması görsel ifade özgürlüğünde olarak bilinmektedir. Sanatçılar, geleneksel bakış açısı ve betimleyici yaklaşıma kabul etmeyerek soyutlama ve dışavuruma odaklanmışlardır. “Modern sanat, geleneksel temsil anlayışının reddini içermektedir. Sanatçılar bunun yerine soyutlama yoluyla öznel tepkileri ve kişisel ifadeyi keşfetmeye yönelmişlerdir” (Britt, 1989, s.14). Modernist sanatçılar, doğayı betimleme zorunluluğunu bir kenara bırakmış ve sanatın kendi iç yasalarını araştırmaya yönelmişlerdir. Ressamlar, öznel dünyalarını yansıtmak için renk, çizgi ve kompozisyon kullanmışlardır.

Başlangıçtan itibaren soyut resim iki farklı yolda ilerlemiştir. Bunlardan ilki *izm* fovizmdir. Fovist akımın *bold colour and emotional intensity* (cesur renk uyumu ve duygusal yoğunluk) (Wilms ve Oberfeld, 2018) ifadeleri, renkleri lirik ve serbest bir stil aracı olarak kullanma eğilimini desteklerken kübizm ise *deconstructed form and space* (biçim ve mekanın çözümlenmesi) yaklaşımıyla görsel dünyanın geometrik analizine odaklanmıştır (Liu vd., 2024). İkinci dalda ise Kübizmden yararlanılmıştır. Kübizmin özünde ise geometri hâkimdir. Giddens (1991)'a göre, Kübizim akımında nesneler farklı bakış açılarını geometrik şekillerle incelemektedir. Buna paralel olarak, Sürrealistler hayal dünyasından esinlenirken, dışavurumculuk akımı ise bilinçaltının gizemli dünyasını göz alıcı bir biçimde açığa çıkarmaktadır. Bu doğrultuda, Modernizm anlayışına göre sanatçılar duygusal aktarım konusunda büyük bir ölçüde özgürlük alanı tanıdığını söylemek mümkün olacaktır. Modernizm, her zaman yenilik arayışında olan bir anlayışla resim sanatındaki geleneksel yaklaşımdan uzaklaşmıştır.

Bu dönemde resim yüzeyi, daha önce saklanması gereken bir unsur olarak görülen geleneksel anlayıştan ayrılarak öne çıkarılmıştır. “Modernizm, her sanatın kendi doğasına özgü olan nitelikleri keşfetme süreci olarak anlaşılmalıdır. Bu nedenle modernist resim, resmin en temel ve değişmez koşulu olan yüzeyin iki boyutluluğunu vurgulamak zorundaydı. Perspektifin ve illüzyonun reddedilmesi; resmi, fiziksel ve optik yüzeyine geri döndürmek için kaçınılmaz olmaktaydı” (Greenberg, 1965, s. 12-14).

Modern sanat, bu anlayışın temel öğelerine dair öne sürdüğü özgün tutum, fotoğrafın icadıyla birleşerek sanatın ifadesinde radikal bir değişim yaratmış ve geleneksel düşünce biçiminin ötesine geçilmesine imkan sağlamıştır. Fotoğraf makinasının icadı ile beraber insanlar güzel sanatlarla ilişkili olarak yeni ve farklı bakış açılarına sahip olabilecek olanaklanaklara ulaşmışlardır. Lynlon’a (2004) göre, insan hem uzaklığı hem de yakınlığı, sertliği ve yumuşaklığı; sıcaklığı ve soğukluğu; güzeli ve çirkini; hızlıyı ve yavaşı, ayırım yapamazken görsel verilerle kavramsal yorumlar arasındaki farkı ayırt edemez. Bu durumda, bu araçlar yüzünden doğrudan yaşanan deneyim, sanatın rolüne bırakılmıştır. Bazı sanatçılar, görünen dünyayla ilgisi olmayan nesneler yaratırken, diğerleri ise aynı araçlarla görünen dünyayı daha güçlü ve gerçekçi bir şekilde betimlemeyi başarmaktadır. Bu noktadan hareketle soyutlaşma eğilimi gösteren resim sanatı aslında Modern Resim sanatının da temellerini oluşturmaya başlamıştır.

Sayid (2010)’in bu ifadesinde, geleneksel dönemde sanatın dayanışma ve bütünleşmeyi teşvik ettiğini, bireyin doğal çevresinden teknik bir ortama geçişinin kentleşmeyle başladığını ve bu süreçte insanın doğaya hükmetme kapasitesinin arttığını belirtmektedir. Bu nedenle, yerleşik düzene ve iş bölümüne dayalı toplumların gelişmesiyle toplumsal farklılaşmanın başladığı ve bunun sanatın egemen güçlerin hizmetine girmesine yol açtığı ifade edilmektedir. Sanat, zenginlik ve güç sembolü olarak kullanılmış ve toplumsal, ekonomik ve politik değerlerin yayılmasında bir araç olmuştur. Bu, sanatın tarihsel evrimindeki farklı kullanım biçimlerini ve sosyokültürel bağlamdaki rolünü ortaya koymaktadır. Modernizm 19.yy’ın ikinci yarısı ve 20.yy’ın ilk çeyreğinde Fransa’da başlayıp diğer ülkelere yayılan bir sanat akımı Empresyonizmle su yüzüne çıkmıştır.

Modern resim, 19. yy’ın ikinci yarısı ve 20. yy’ın ilk çeyreğinde Fransa’da başlayıp öteki ülkelere yayılan sanat akımı Empresyonizm (izlenimcilik)’le su yüzüne çıkmıştır. Empresyonizm özellikle ışık üzerine yoğunlaşmış bir sanat akımıdır; ışıktan kaynaklanan görsel izlenimlerin ifadesi olarak kullanılmıştır. Empresyonizm’de ışık çok önemli bir rol oynamaktadır, ışığın resim üzerine etkilerini inceleyen bu akım, etkilerini inceleyebilmek için doğaya başvurmuştur. Empresyonizm, her şeyden önce dünyayı, doğayı yeni görme tarzıdır. Bu görme tarzı, alışılmış (konventionel)

görüş tarzının karşısına, birtakım indirgemeler ile çıkar ve yeni doğa anlayışını gerçekleştirir.
(Tunalı, 2008, s. 47)

Edouard Manet (1832–1883), ışığın atölyelerde yanlış kullanıldığını düşündüğü için, resimlerini açık havada yapmaya başladığında, resmin gerçekçi bir biçimde ele alınabilmesi için tarihsel bir devrim başlatmıştır.

Tunalı (2008)'nın görüşüne paralel olarak, Picasso ile Georges Braque'ın 20. yy'ın başlarında (1907-1914) geliştirdiği çağdaş sanat akımı olan Kübizm, görsel nesneleri geometrik formlar içinde ele almış ve doğanın, insanın ve nesnelerin parçalanması fikri ile yola çıkmıştır. Bu sanat akımı, estetizm adına önemli yenilikler getirmiş ve teknolojik gelişmelere paralel olarak ilerleyen sanat dünyasının hızlı evrimini yansıtmıştır. Bu yaklaşım, çeşitli keşifleri yakından takip ederek bunları kendi içine bütünleşmiş etme eğilimindedir ve günümüze kadar uzanan bir yaratıcı sürecin bir parçasıdır. Doğanın, nesnelerin küpler, silindirler ve koniler gibi geometrik şekillere dönüştürülmesi, görsel dünyanın sadece duysal bir varlık olmaktan çıkartılıp, aynı zamanda düşünceyle şekillendirilen bir doğayı ifade etmektedir.

Bu noktada, sanat modernist bir vizyonla evrimini sürdürerek açıklığını ifade etmiştir. Teknolojinin etkisiyle oluşan modern toplum, sanata da önemli bir rol vermiştir. İletişim araçlarının sayısının artması ve daha fazla insanın ulaşılabilir hale gelmesi, kültürlerin birbirine daha fazla eşgüdümlü olmasına ve önceden ulaşılabilen bilinmezlerin aydınlatılmasına yol açmış ve çok çeşitli bakış açıları ve zenginlikler ortaya çıkmıştır.

Modern sanatçılar giderek daha fazla geleneksel ya da kurumsal denetime bağlı kalmaksızın bağımsız düşünme ve toplumsal açıdan yorumlam rolünü üstlenmişlerdir. Sanat artık yalnızca güzelliği ya da biçimi yansıtan bir alan olarak değil eleştirel sorgulama, kişisel ifade ve felsefi keşif için bir mekâna dönüşmüştür. Modern çağda, sanatçılar istekleri yerine getiren bir zanaatkârdan çok toplumsal bilinci şekillendiren özerk bir özne olmalarına yönelik dönüşümüne tanıklık edilmiştir. (Harris, 2003, s. 45)

Sanat, sadece bir görsel ifade biçimi olarak kalmayıp, toplumsal dönüşüme ve düşünsel özgürlüğe katkı sağlamıştır. Sanatçı ortak değer ve yargılarını bulmak için önce kendi bireyselliğine bakmakta ve böylece toplumun değerlerine ulaşır hale gelmektedir. "Sanatçı, hayal gücünü yapmış olduğu çeşitli araştırmalarla birleştiren öngörüye sahip olan bir figüre dönüşmüştür. Modernite hız kazandıkça sanat artık yalnızca estetik amaçlara hizmet etmeyip toplumsal değişimin bir aracı haline gelmiştir. Avantgard anlayış sanatsal özgürlüğün, bireysel yaratıcılığın ve ilerici ideallerin birleşimi olarak ortaya çıkmıştır" (Poggioli, 1968).

Poggioli (2005) bu konuda şöyle belirtmiştir, 19. yy, daha önce öğrenilmiş ve hatta otoriteler ve kurumlar tarafından dayatılan değerlerin sorgulandığı, yani otoritenin güç

kaybetmeye başladığı bir dönemi işaret eder. Bu dönemde, daha önce kurumların etkisi altında olan sanatçılar, özel yaşantılarını ve bireysel tercihleri daha fazla göz önüne almaya başlamışlardır. Sanat, sanatçının kendi izlenimlerini ve yorumlarını özgürce ifade etme amacıyla köklü bir değişime uğramıştır.

3.2. Müzik Sanatının Modern Sanatlar Bağlamındaki Yeri

20. yy müzik sanatı adına köklü yeniliklerin ortaya çıktığı bir dönemi ifade etmektedir. Modern sanatların ortaya çıkışı, güzellik ve estetik algılarının yeniden şekillendirilmesini de beraberinde getirmiştir. Bu dönüşüm, müzik alanında da modernizmin başlangıcı olarak kabul edilmiştir. Morgan'a (1991) dayalı olarak, 20. yy'da tonaliteye meydan okuyan ve geleneksel armonik yapıyı reddeden besteciler modern müziğin temelini atmıştır. Arnold Schoenberg'in geliştirdiği dodekafoni sistemi, tonal sistemin sınırlarını ortadan kaldırmayı amaçlamış ve modern müzik anlayışının temel taşlarından biri haline gelmiştir. Modernizmin temel ilkelerinden biri, geleneksel sanat formlarının sorgulanması ve yenilikçi tekniklerin geliştirilmesidir. Bu dönemde, besteciler müziğin yapısal kuruluşuna kökten değişimlerle yaklaşmışlar, daha önce hiç denenmemiş formlara ve sessel yapılar yönelmişlerdir. Söz konusu dönemin öncü bestecilerinden olan Schoenberg, atonal müzik anlayışı ve dodekafoni tekniğiyle birlikte, müzikteki radikal değişimlerin en belirgin isimlerinden biri olmuştur. Schoenberg bu müziksel yapının temellerini yeniden inşa etmiş, atonalizm üstbaşlığında konumlanabilecek özgün ve yaratıcı tekniklerle (örneğin, *Sprechgesang* ya da *Sprechstimme* gibi şarkı söyleme teknikleriyle) 20. yy müziğinin kavramsal çerçevesini genişletmiştir.

20. yy'ın başlarında Arnold Schoenberg'in tonal müzik anlayışından kopuşu yalnızca teknik bir yenilik olarak değil aynı zamanda estetik bir devrim olarak da görülmüştür. Tonaliteyi *tükenmiş* bir sistem olarak gören Schoenberg geleneksel güzellik anlayışına karşı fikir temelli ve daha derin bir müzikal anlatım geliştirmeye yönelmiştir. Bu anlayış sadece kuralların yıkımı olarak değil ruhsal ve zihinsel derinliklerin müzik aracılığıyla ifade edilmesi olarak görülmüştür. Schoenberg tonalitenin çözüldüğünü bir olumsuz olarak değil müziğin daha derin anlamlar taşıyabileceği yeni bir fırsat olarak görmüştür. Ona göre güzellikten çok düşünceleri ve duyguları ön plana çıkaran bir müzik anlayışı ortaya çıkmaktaydı. (Griffiths, 2010, s. 45)

Schoenberg'in *dodekafoni* yani 12 ton tekniği, geleneksel tonal sisteme bütünüyle farklı bir alternatif olmuş ve müziği içkin ton izleme düşüncelerini ve formlar anlayışları kökten değiştirmiştir. Bununla birlikte, özellikle *Sprechgesang* (konuşma şarkısı) tekniğiyle şarkı ile konuşma arasındaki farkları belirsizleştirerek sözlü müzik içinde de yeni bir ifade biçimi yaratmıştır. *Sprechgesang*, müziksel konuşma ile müzik dışı konuşma arasındaki dilsel uyumu sağlama adına yapılanmış bir teknik olarak modern

müziğin temel yapı taşlarından birini oluşturmuştur. Böylece modern müzikte sesin yapısal işlevinden çok, anlam taşıyıcı soyut bir araç olarak görülmesi sağlanmıştır. Schoenberg'in müziksel dili, artık yalnızca duymaya değil, düşünmeye de yönlendiren bir estetik anlayışa dönüşmüştür.

Müzik sanatı, içsel dünyanın dinamikleri ile beraber görsel sanatlardan bağımsız bir sanat alanı olarak değerlendirilemez. Her iki alan da insan deneyiminin derinliklerine ulaşmayı amaçlamaktadır. Bu iki sanat anlayışı birbirini beslediği tarihsel ve estetik bağlamdaki etkileşimi, özellikle modern sanatların ortaya çıkışıyla ivme kazanmıştır. Harrisan (2002)'nin vurguladığı üzere, bu dönemde, özellikle modernist akımların yükselmesiyle, sanat dalları arasında daha önce görülmemiş bir yakınlık ortaya çıkmıştır. Müzik sanatı, özellikle soyut sanat akımlarının doğuşuna paralel olarak, ses ve biçim arasındaki ilişkiyi yeniden şekillendiren bir yapı kazanmıştır. Bu ilişkinin yapısı hakkındaki düşüncelerini Tauriskin de şöyle ifade etmiştir:

20. yy'da, sanayi devrimi ve kitle iletişim araçlarının yaygınlaşmasıyla birlikte müzik unsurları da bir tüketim unsuru haline gelmiş ve tüketim toplumunun bir parçası haline dönüşmüştür. Müzik bu dönemde geleneksel ton ve form anlayışından uzaklaşarak modern sanatlarla ilişkilendirilmiş ve farklı akımlar aracılığıyla yeni ifade biçimlerine yönelme göstermiştir. Modern sanatların genel felsefesiyle paralel olarak müzik sadece bir sanat formu olmaktan çıkmış aynı zamanda bir düşünce aktarım aracı ve toplumsal eleştirinin bir parçası haline dönüşmüştür. (Taruskin, 2005, s. 78)

Modern müziği atfedilen değişim ve dönüşüm unsurun temellerinde Wagner'in müzik düşüncesi bulunmaktadır. Bu düşünce 20. yy'ın müzik anlayışında neoromantizmden, atonaliteye, neoklasizmden minimalizme saçılan akımlarla vücut bulmuştur.

Wagner 19. yy'ın sonlarında müziğin dramatik ve armonik yapılarında önemli bir dönüşüm gerçekleştirmiştir. Yaşanan bu dönüşüm modern müzik anlayışının temel taşlarını oluşturmuştur. Wagner'in özellikle 'Tristan ve Isolde' gibi eserlerinde tonaliteyi aşmaya çalışma biçimi 20. yy'da atonal müziğin gelişiminde yol gösterici olmuştur. Wagner'in *sonsuz melodi* anlayışı melodik ve armonik bağlantıları klasik tonalite sınırlarını aşarak genişletmiş ve bu yaklaşım modern müzikte kalıplaşmış armonik bağlantıları yıkarak yeni anlatım tekniklerinin gelişmesine olanak tanımıştır. (Dahlhaus, 1991, s. 45)

DeNora (2000)'ya göre, Wagner romantizmin müzik sanatındaki izlenimi olarak da kendinden bahsetmektedir. Romantizm, öznel duyguların ve iç dünyanın öne çıkan, insan ruhunun bilinmeyen derinliklerini açığa çıkarmaya yönelik bir sanat akımını 19. yy'da müziğin önemli değişim süreçlerinden geçmesine tanıklık etmiştir. Beethoven'ın son dönem eserlerinde de dikkat çeken müzik artık bireysel ifade biçimlerinin dışavurumu haline gelmiştir. Görsel sanatlarda olduğu gibi bu dönemde, sanatçılar dış dünyayı değil, içsel duyguları aynalamaya yönelik çalışmalar gerçekleştirmişlerdir.

Wagner'in operalarındaki dramatik yapı romantizmin müzikteki izlerini taşıyan önemli bir öge olarak karşımıza çıkmaktadır. Wagner müzik ve drama arasındaki sınırları aşarak müziksel anlatımın dramatik bir biçime dönüşmesini sağlamıştır. Bu açıdan bakıldığında müzik sadece duygusal ifade aracı olarak değil dramatik potansiyelin güçlü bir biçimde vurgulandığı bir alan haline dönüşmüştür. (Lange, 1998, s. 111)

Modern dönemin estetik anlayışı öznel dünyanın keşfini ve ruhsal dışavurumun ön plana çıktığı bir sanat görüşü olarak tanımlanmaktadır. Sanatçının kişisel dünyasını baz olan bu anlayış müzikte, bir yanıyla neoromantizm ve neoklasizmde konumlanırken diğer yanıla atonalizm, rastlamsallık (aleatorik) ve minimalizm gibi akımlara uzanmıştır. Wagner'in müziğinin etkisi, 20. yy müziğindeki dramatik tasarımı genişletmiş, orkestrasyon ve sesin yoğunluğunu artırmış, müziğin dramatik işlevinin altını kalın bir şekilde çizmiştir. Bu anlayış, opera sanatını da açıkça görünür olmuştur.

Whittall (2003)'a göre, geleneksel formun yıkılmasıyla birlikte müzik, yalnızca radikal kopuşları içermemiş, özellikle II. Dünya Savaşının etkileri sonrasında sanatçıların tepkilerini gösterme biçimi halini almıştır. Diğer yandan bu tepki geçmişin sanat anlayışlarıyla bir yüzleşme anlamı taşımıştır. Geleneksel biçimlerin yeniden işlenmesi, müziğin modernizmle birleşmesi, neoklasik anlayışın temellerini oluşturmuştur. 18. ve 19. yy'daki armonik yapılarını modern tekniklerle birleştirerek klasik form anlayışını bir daha gözden geçirmiş ve bunun sonucunda modernist bakış açısını yeniden değerlendirmiştir. Modern teknik ve kullanımları klasik form anlayışlarıyla biraraya getiren Igor Stravinsky ve Paul Hindemith gibi besteciler klasik dönemin kompozisyon tekniklerini modern bir bakış açısıyla kullanmış ve Neoklasizm'in öncü isimleri olmuşlardır.

Klasizme benzer şekilde Romantizm de Morgan (1991)'a göre, geneleksel müziğin farklı bir perspektifte modernleşmiş yapısıyla 20.yy'da tekrar ortaya çıkarmıştır. Neoromantizm olarak ifade edilen bu müziksel anlayışın öncü isimleri Samuel Barber ve Richard Strauss gibi besteciler, geleneksel tonal yapıyı sürdürürken, armonik çeşitleme ve ifade zenginlikleri yenilikçi bir yapı kazandırmıştır. Samson (1993) bu konu ile ilgi, dönemin stilini yansıtan bakış açısıyla birlikte, neoromantik bestecilerin, aynı tekniği genellikle geniş orkestrasyon modellerinde uygulayıp yeni bir estetik anlayış geliştirdiğini öne sürmüştür. Neoromantik müzikal yapılarda öznel duygu anlatımına ve orkestral ton çeşitliliğine verilen önem, bu akımın modern sanatlarla olan ilişkisi ayrıntılı bir şekilde ele alınmıştır.

Minimalizm, 20. yy'ın ortalarından itibaren kendini göstermeye başlamış modern müziğin bir diğer önemli akımı olarak ifade edilmelidir. Minimalistler, müziği basitleştirerek, tekrarlanan ve öngörülebilir yapılarla ele almışlar ve bu sayede

müziksel ifadenin yoğunluğunu artırmayı amaçlamışlardır. Bu akım, müziğin sınırlarını yeniden tanımlayarak geleneksel yapıları sorgulamıştır. Akımın öncülerinden olan Philip Glass, Steve Reich ve Terry Riley gibi besteciler, minimal tematik, formsal ve ritmik yapılarla müziğin yapısal bütünlüğünü ele almışlar ve amaçsal yöneliminin altını çizmişlerdir.

3.3. Resim ve Müzik Sanatında Modern Sanatlar Bağlamında Kurulan İlişkinin Yapısı ve Olanakları

Temel olarak resim ve müzik sanatları arasındaki etkileşimin yapısı ve sunduğu olasılıkları incelemeyi ve bu iki disiplinin nasıl bir araya gelerek sanatçılara yaratıcı imkanlar sunuşunu analiz etmeyi modern sanat'ın bir özelliği olarak görmek mümkündür. Diğer yandan bu iki sanat alanı arasındaki etkileşim sanat tarihi içinde eski bir olguyu da ifade etmektedir. Uygarlık tarihinde birçok toplum ve kültürde, sanat ve düşün akımında, renkler ve sesler nesnelliğe ilişkin birer analogi olarak ele alınmış ve birbirleriyle ilişkili olarak kullanılmışlardır.

Resim ve müzik, bireyin içsel dünyasını ve toplumsal gerçekleri yansıtan önemli sanat dalları olarak ön plana çıkmaktadır. Modern sanatlar bağlamında ise bu iki sanat dalı arasındaki ilişki, sadece estetik bir bütünleşme değil, aynı zamanda toplumsal ve bireysel deneyimlerin daha derinlemesine sorgulanmasını sağlayan bir yapı sunmaktadır. (Bretell, 1999 s 32)

Resim ve müzik arasındaki estetik ilişki, her iki sanat dalının da zamanla benzer temaları ve duygusal derinlikleri keşfetmesiyle şekillenmiştir. Resimde renk, form ve kompozisyon gibi unsurlar, bir melodinin ritim, ton ve doku gibi öğelerine benzer şekilde düşünülmektedir. Örneğin, müzikteki melodi ve armoni, resimdeki renk paleti ve şekil düzenlemeleri ile eşleşebilir. Sanatçılar hem görsel hem de işitsel unsurları kullanarak belirli duygusal deneyimleri ifade etme yoluna giderek, iki disiplin arasında derin bir bağ kurmuşlardır. (Cottington, 2005, s. 15)

Kandemir (2007)'e göre Arcimboldo, renk ve sesin arasındaki ilişkiyi araştırmış ve çalışmalarında buna ön planda tutmuştur. Bu doğrultuda adına *renk klavyesi*² dediği bir sistem de oluşturmuştur. Resim sanatını sessiz müzik diye adlandırılan 1715 yılında ortaya attığı Newton'un renk teorisine dayalı olarak, Fransız kökenli fizikçi ve din adamı Louis Bertrand Castell, ışık, renk ve tınıyı bütünleştirip birden fazla kez

² Kandemir'in "renk klavyesi" olarak kullandığı bu tanım, bir önceki blok alıntı paragrafında, Cottington tarafından "renk paleti" olarak kullanılmıştır. İki kullanım da aynı tanıma imlemektedir.

denemeler yaparak müzik aleti geliştirme çabaları olmuştur. Castell'den yaklaşık 100 yıl sonra Skyrabin de benzer çalışmalara yapmıştır.

19. yy, sanatın nesnelcilik ve öznelcilik yolunda yeni bir evrene ulaştığı bir dönem olarak tanımlanabilir. Bu zaman, evren ve idealite üzerine farklı bir bakış açısının olduğu zamanıdır. Müzisyenler ve ressamalar, anlayışlarını ortaya çıkarabilecek yeni bakış açıları arama eğiliminde olduklarından dolayı, arayışları farklı sanat alanlarını birleştirip bir araya getirmelerini ve böylece yeni bir etkileşim ortamı yaratmalarını sağlamıştır. Resim sanatı, derin tarihsel yapısıyla ele alındığında, Yeni Çağ'ın başlangıcında, sanat doğanın özündeki gerçekliğin bir yansıması olarak görülüyordu hatta hayali ürünler söz konusu olduğunda bile gerçekler göz ardı edilmemiştir. Sanatçılar, insanı ve parçası olduğu doğayı olduğu kadar kendi gerçekliğini de kullanmışlardır. Ancak artık gerçeklik değişti ve nesnelcilik giderek daha öznel hale gelmiştir (İpşiroğlu, 2017).

Resim sanatında, empresyonizm ile başlayan akımlar, sanatçıların doğayı anlık izlenimler üzerinden yakalamalarına olanak tanımış; bu durum, müziğe de yansımış ve müzikal anlamda doğanın seslerini ifade etme çabaları ile paralellik göstermiştir. Debussy gibi besteciler, doğanın ruhunu yansıtan müzikal unsurlar yaratmış, izleyici üzerinde benzer duygular uyandırmayı başarmıştır. Bu bağlamda, resim ve müzik arasındaki ilişki, ortak temalar üzerinden ortaya çıkan bir etkileşim ağı kurmaktadır. (Cenkiler, 2009, s. 32)

Mestan (2013)'a göre, 20. yy'ın ilk yirmi yılında müzik ve resim ilişkisinde farklı bakış açıları görünmeye başlar. Müzikte özellikle biçim, ritim ve müziğin dinamiklerine odaklanılır. Ligeti'nin orkestra eseri *Lontano* armonik değişiklikleri bir tür hafif polifoni olarak tanımlar. 20. yy'ın ikinci diğer yarısında müzik, resim içinde tek renk katmışlardır. Söz gelimi Bliss, 'Renkli Senfoni'nin dört bölümünü mor renkle yazmıştır. Adını kırmızı, mavi ve yeşil renklerinden almıştır. Bazı sanatçılar müziklerinde farklı parametrelerle ilişkilendirdikleri rengi kullanırlar. 1889'da Rimsky Korsakov, *Mlada* isimli operasında renkli kelimelerin ve müzikal kalıpların kullanımı Aydınlatma ile senkronize etmektedir ve renkli gölgeleme olarak da yorumlanmaktadır.

Dolaş (2010)'ın ifade ettiği gibi, müzikte ifade biçimi soyut anlatım biçimi olarak algılansa da, izleyicinin duygu dünyasını harekete geçirerek imajine etmesine olanak tanır. Örneğin, bir müzik parçasıyla içerik açısından kapsamlı hale getirilmiş bir resmin izlenimi, izleyicide daha yoğun bir deneyim yaratabilir. Bu ilişki, sanat eserinin algılanışını başka bir hale getirerek, izleyicinin duygusal bağlantısını güçlendirmektedir. Bu konuya verilebilecek en iyi örneklerden biri de, farklı müzik türlerinin resim sergileri ile birleştirilerek yapılan izleyici ile etkileşime giren sanat projeleridir. Bu projeler, görsel ve işitsel unsurları bir araya getirerek bütünsel bir

sanat deneyimi sunmasına olanak tanımaktadır. Modern sanat akımları, resim ve müzik arasındaki etkileşimin oluşmasında büyük bir rol oynamıştır.

Sürrealizm, ekspresyonizm ve dadaizm gibi akımlar, sanatın sınırlarını genişleterek farklı disiplinler arasında köprüler kurmuştur. Sürrealist sanatçılar, rüya ve bilinçaltı temalarını işlerken, müzikal kompozisyonlarında da benzer öğeleri kullandılar. Salvador Dalí ve Max Ernst gibi sanatçılar, müziği görsel sanata entegre ederken, müzikal yapılarla görsel unsurları bir arada düşünmeye teşvik etmişlerdir. (Giddens, 1976, s. 36)

Ekspresyonist sanatçılar, öznel duygularını ve iç dünyalarını sanat eserlerine yansıtarak resim ve müzik arasında güçlü bir bağ kurmuşlardır. Bu sanat anlayışında, bireyin içsel deneyimi ve duygusal yoğunluğu ön plandadır. Edvard Munch'un ünlü eseri *Çığlık* buna çok iyi bir örnektir. Munch, bu eserinde yoğun korku, kaygı ve varoluşsal sıkıntı gibi duyguları görsel bir dile döker. Tabloyu, adeta bir halüsinasyonun veya ruhsal bir patlamanın dışavurumu gibi düşünebiliriz.

Günümüzde, teknoloji ve dijital medya, resim ve müzik arasındaki daha da güçlü bir bağ kurmasına neden olmuştur. Dijital sanat uygulamaları, sanatçıların görsel ve işitsel öğeleri birlikte ele alarak deneysel eserler yaratmalarını olanak sağlamaktadır. Sanatçılar, bilgisayar yazılımları ile görsel tasarım yaparken, eş zamanlı olarak müzikal kompozisyonlar da oluşturabilmektedirler. Bu durum her iki alandaki etkileşimin gücünü arttırmaktadır.

Resim ve müzik arasındaki etkileşimin modern sanatlar bağlamında ifadesi, sanatın çok disiplinli bir bakış açısıyla ele alınmasına olanak sağlamaktadır. “Bu ilişki, birçok sanat eserinin ve projenin doğasında yer alarak izleyiciye derin ve çok katmanlı deneyimler sunmaktadır. Özellikle opera ve müzikli dramatik eserler, resim ile müziğin etkileşimini en belirgin biçimde gösteren alanlardan biridir” (Lynton, 1991).

Hogart'ın ve Stravinsky'nin *Rake's Progress* adlı temayı kendi sanat alanlarında ele alışları, tam bu noktada iki sanat dalı arasındaki ilişkilerin incelenmesi bağlamında önemli bir örnek olarak görülmektedir. Eserler, hem müziksel zenginlik hem de görsel anlatım gücü ile öne çıkmakta; sahne tasarımından kostümlere kadar pek çok görsel öğenin müzikle birlikte ele alınmasıyla, resim ve müzik sanatları arasında derin bir bağ kurmaktadır. *Rake's Progress*, sanatçılar arasındaki yaratıcı etkileşimin nasıl ortaya konulabileceğini gösterirken, aynı zamanda modern sanatların dinamik yapısını ve sunduğu olasılıkları da gözler önüne sermektedir. Böylece, *Rake's Progress* üzerinden yapılacak bir inceleme, resim ve müzik sanatları arasındaki etkileşimin yapısını belirtmek için önemli bir örnek olmuştur. Bu doğrultuda, bir sonraki bölümde de Hogart'ın ve Stravinsky'nin eserlerinin sanat tarihi içindeki konumları ve modern sanatlar bağlamındaki ilişkileri incelenmiştir.

4. RAKE'S PROGRESS'İN RESİM VE MÜZİK SANATLARINDA İNCELENMESİ

Bu bölümde William Hogarth'ın *A Rake's Progress* adlı gravür serisi ile Igor Stravinsky'nin *The Rake's Progress* operası tarihsel, toplumsal ve müzik tekniksel açılarından incelenmiştir.

Çalışmada ilk olarak, 18. yy İngiliz sanatında önemli bir yer tutan ve sanatsal anlamda toplumsal dönük eleştirel bir tutumu temsil eden bir eser olarak Hogarth'ın gravür serisi ele alınmıştır. Bu doğrultuda, gravürlerin yaratım süreci ve gelişim aşamaları tarihsel bağlamda incelenmiş, resimlerde kullanılan sanatsal tekniklerden söz edilmiştir. Böylece, Hogarth'ın bu serisi, modern sanatlar bağlamında da değerlendirilerek, sanat dünyasında bıraktığı etki ve önemi vurgulanmıştır.

Çalışmanın bu bölümünde incelenen Stravinsky'nin *The Rake's Progress* operası ise tarihsel gelişim süreci ve müzikal yapısı ile ele alınmıştır. Stravinsky'nin bu operayı yaratma süreci tarihsel, toplumsal ve müzikal anlamda incelenmiş, eserdeki yenilikçi teknikler ve opera sanatı bağlamındaki önemi belirtilmiştir. Bu bağlamda, operanın modern sanatlar bağlamındaki önemi ve Stravinsky'nin müzik tarihindeki konumu, bu opera üzerinden tekrar ele alınmıştır. Böylece *Rake's Progress* teması üzerinden, resim ve müzik sanatlarının birbirleriyle olan ilişkisi ve bu ilişkinin sanat tarihindeki önemi ifade edilmiştir.

Rake's Progress, ani bir servet kazanımıyla hayatı kökten değişen, genç bir adam olan Tom Rakewell'in ahlaki ve sosyal çöküşünü konu alan alegorik bir anlatıdır. William Hogarth'ın 18. yy'da oluşturduğu resim dizisiyle başlayan bu hikâye, karakterin önce lüks ve sefahat dolu bir yaşama yönelmesini, ardından düşkünlük, delilik ve yıkıma sürüklenişini adım adım gözler önüne sermektedir. 20. yy'da Igor Stravinsky'nin aynı temayı işlediği operasıyla bu anlatı, müzik sanatında da yeni bir ifade alanı bulmuştur. Operanın olanaklarıyla da tekrardan ele alınan *Rake's Progress* hikâyesi, bireysel zaafların ve toplumsal anlamdaki yozlaşmanın etkileyici bir yansıması olarak, sanatın farklı disiplinleri aracılığıyla eleştirel bir bakış sunmuştur.

Hogarth'ın *A Rake's Progress* gravür serisi hem görsel sanatlar hem de müzik üzerinde önemli bir referans noktası oluşturmuştur. Serinin tarihsel ve teknik açıdan zengin bir yapıya sahip olduğunu göz önünde bulundurulursa, Hogarth'ın kullandığı tekniklerin, kompozisyonel yapının ve anlatım biçimlerinin, müziğe ve diğer sanat formlarına olan etkilerinden söz etmek mümkündür. Böylece gravür serisini incelemek, onun resim sanatına getirdiği yenilikleri ve etkileri değerlendirmek, müzik

alanındaki yansımalarını ve bu temanın operada ele alınışını daha iyi açıklamaya olanak sağlamıştır. Bu doğrultuda, öncelikle William Hogarth'ın *A Rake's Progress* gravür serisinin tarihsel ve tekniksel olarak incelenmesiyle çalışma sürdürülmüştür.

4.1. William Hogarth'ın *A Rake's Progress* Gravür Serisinin Tarihsel ve Tekniksel olarak İncelenmesi

William Hogarth'ın *A Rake's Progress* adlı gravür serisi, 18. yy İngilteresi'nin toplumsal yapısına ilişkin eleştirel bir tutumu yansıtan bir sanat eserleri olarak ele alınmalıdır. Sekiz parçadan oluşan bu serinin eleştirel yönüne dair Israel (2006), şunları ifade etmiştir:

Bu sekiz parçalık gravür serisi, dönemin ahlaki değerlerini sorgulayan ve özellikle toplumsal çürümeyi ve bireysel yozlaşmayı gözler önüne seren bir anlatım sergilemektedir. Eser, dönemin burjuva yaşam tarzına ve kapitalistleşme sürecine yönelik güçlü bir eleştiri getirmektedir. Hogarth, *A Rake's Progress* serisinde, bir mirasın sorumsuzca harcanmasını ve bireyin ahlaki çöküş sürecini anlatmaktadır. Serinin ana karakteri Tom Rakewell, zengin bir mirasa kavuşan ancak sorumsuz yaşam tarzı nedeniyle yavaş yavaş yoksulluğa ve nihayetinde akıl hastanesine sürüklenen bir gençtir. Bu anlatım, hem Hogarth'ın güçlü hikaye anlatımı yeteneğini hem de dönemin sosyo-politik atmosferine yönelik derin bir gözlem içermektedir. (Israel, 2006, s. 1677)

Hogarth'ın *A Rake's Progress* serisi, yalnızca bireysel bir trajediyi değildir. Bunun yanında dönemin tarihsel ve toplumsal yapısının da derinlemesine ele almaktadır. Eser, 18.yy İngiltere'sindeki sosyal sınıf farklılıkları ve ahlaki sorunların yansımalarını gözler önüne sererken, aynı zamanda Aydınlanmacı ideallerin de etkilerini taşımaktadır. Bu nedenle, Hogarth'ın *A Rake's Progress*'i, bireysel bir hikayenin ötesine geçerek, dönemin toplumsal normlarına ve değişimlerine dair eleştirel bir tutumu benimseyen bir yapıttır. Diğer yandan, tarihsel bağlamda incelendiğinde ise bu gravür serisi, İngiltere'de Aydınlanma dönemi düşüncelerinin ve toplumsal değişimlerin izlerini taşımaktadır. 1730'ların Londra'sında haya bulmuş bu eser, sosyal sınıf farklılıklarını, para ilişkilerine dair zorluk ve sorumlulukları ele almakta, bireyin ahlaki çöküşünün temelindeki ekonomik dönüşümünün altını çizmektedir.

A Rake's Progress, Hogarth'ın daha önceki eseri olan *A Harlot's Progress* ile paralel bir yapıya sahiptir ve o dönemin hızla büyüyen Londra'sındaki yaşamı detaylı bir şekilde tasvir etmektedir. Bu anlamda, gravür serisi, sadece bireysel bir hikayeyi anlatmanın ötesine geçerek, dönemin kent yaşamının ve toplumsal normlarının bir eleştirisini sunmaktadır. Aynı zamanda, Hogarth'ın toplumsal reformlara olan inancını ve sanatın bir eğitim aracı olarak kullanılabileceğine dair yaklaşımını da yansıtmaktadır. (Morgan, 2020, s. 34)

Hogarth'ın *A Rake's Progress* serisinin bir diğer önemli yönü de sanat tarihi içindeki yeriyle ilişkilidir. Eserin topluma dönük eleştirel tutumunun yanı sıra sanat-tekniksel

anlamda önemi de dikkat çekicidir. Hogarth'ın bu gravürleri, yenilikçi tekniği ve detaylı anlatım tarzı ile alıcısına farklı bir deneyim sunmaktadır. Böylece eser, dönemin estetik ve kültürel bağlamına alıcısını dahil etmektedir.

Sanat-tekniksel anlamda incelendiğinde, Hogarth'ın gravür tekniği, dönemin standartlarına göre oldukça ileri bir düzeydedir. Gravür serisi, hem çizim hem de kompozisyon açısından son derece dikkat çekicidir. Hogarth, karakterlerin yüz ifadelerini, beden dillerini ve çevrelerini detaylandırarak izleyicinin dikkatini çekmiştir. Her gravür, anlatının bir parçası olarak detaylandırılmış ve izleyiciyi hikayenin içine çeken zengin bir görsel dil kullanılmıştır. Gravürler, hem o dönemin moda ve mimarisine dair detaylar içermekte ve hem de çeşitli semboller ve alegorilerle süslenmektedir. (Wallerstein, 1974, s. 36)

Brettell (1999)'in söz ettiği gibi, *Rake's Progress* temasının baş karakteri Tom Rakewell'in lüks yaşam tarzı ve harcamalarındaki abartılar, Hogarth'ın serisi içinde simgeler aracılığıyla vurgulanmıştır. Gravürlerdeki her küçük ayrıntı, izleyicinin dikkatini çekmeyi amaçlayan bir öge olarak ortaya çıkmaktadır. Hogarth incelikli ve detay işçiliğiyle, alıcısına anlatmak istediği mesajları katmanlı bir şekilde sunmaktadır.

Hogarth'ın bu gravür serisini yaratırken uyguladığı teknikler, dönemin diğer sanatçılarına göre oldukça yenilikçidir. Özellikle çukur baskı tekniği ile detaylı ve karmaşık sahneleri tasvir etmesi, eserin sanatsal değerini artırmaktadır. Hogarth, çizimleri ve gölgelemeleri ustalıklı kullanarak dramatik bir etki yaratmış ve izleyiciyi bu hikayenin içine çekmeyi başarmıştır. Ayrıca, serinin ticari başarısı da Hogarth'ın sanatsal kariyerinde bir dönüm noktası olmuştur. Gravürlerin halk tarafından geniş bir ilgi görmesi, sanatçının ününü artırmış ve ona dönemin önde gelen sanatçılarından biri olma yolunu açmıştır. Aynı zamanda, bu eser, sanatın kitlelerle buluşmasına olanak sağlamış ve basım tekniklerinin gelişmesiyle sanatçı daha geniş kitlelere ulaşmıştır. (Gombrich, 2004, s. 70)

Hogarth'ın bu eserin ticari başarısı ve halk tarafından benimsenmesi, onun dönemim toplumsal yapısına ilişkin eleştirel tutumunu daha geniş kitlelere duyurabilmesini sağlamış ve Hogarth'ın sanatsal gücünün döneminin ötesine taşımıştır. Böylece *A Rake's Progress*'in 18. yy İngiliz sanatının ötesine geçen ve günümüz sanat anlayışını dahi etkileyen önemli bir referans noktası olma durumu söz konusu olmuştur.

Hogarth'ın toplumsal eleştiri ve hikaye anlatımı sanatı, daha sonra gelen birçok sanatçıya ilham vermiştir. Eser, sosyal eleştiri geleneğinin başlangıcını temsil etmekte ve sanatın toplumsal eleştiri aracı olarak nasıl kullanılabileceğini göstermektedir. Hogarth'ın bu eseri, daha sonraki dönemlerde modern sanatın öncülerinden biri olarak kabul edilmiş ve özellikle anlatı odaklı sanat akımlarına ilham kaynağı olmuştur. Özellikle, 20. yy sanatında sosyal gerçekçilik ve eleştirel sanat bağlamında bu eser sıklıkla referans alınmaktadır. Hogarth'ın oluşturduğu bu görsel dil ve anlatım tarzı, sanatın sadece estetik bir deneyim değil, aynı zamanda güçlü bir toplumsal mesaj verme aracı olarak nasıl kullanılabileceğini ortaya koymaktadır. (Kandemir, 2015, s. 38)

Seride, sanatın toplumsal eleştirel tutumunun eğitici bir rol üstlenebileceği de vurgulanmaktadır. Bu anlamda, *A Rake's Progress*'te yalnızca tek yönlü bir eleştiri yapılmakla kalmayıp aynı zamanda dönemin toplumsal yapısını sorgulanarak, alıcına ahlaki bir dersler vermek amaçlanmıştır. Hogarth'ın eserinde kullandığı semboller ve alegoriler, tamda söz edilen bu didaktik yaklaşımın temelini oluşturmuştur.

Hogarth, eserinde sıkça kullandığı semboller ve alegorilerle ahlaki mesajları daha güçlü hale getirmiştir. Tom Rakewell'in hayatındaki yükseliş ve çöküş, toplumda yükselmenin sorumluluk gerektirdiğini ve ahlaki değerlere bağlı kalınmadığı sürece trajediyle sonuçlanacağını göstermektedir. Bu anlatım tarzı, sanatta hikaye anlatımının gücünü gözler önüne sermekte ve izleyiciyi derinlemesine düşünmeye sevk etmektedir. (Bidman, 2001, s. 39)

Sanatçının kullandığı detaylı çizim teknikleri, ahlaki mesajların ve toplumsal eleştirinin etkisini artırmakta, izleyiciyi sadece düşünmeye değil, aynı zamanda görsel bir deneyim yaşamaya da davet etmektedir. Bu bağlamda, Hogarth'ın eserindeki her bir detay, hem anlatı gücünü hem de sanatsal niteliği pekiştiren bir unsura dönüşmüştür.

Hogarth, eserin her detayında ustaca bir çizim tekniği kullanmıştır. Dönemin diğer sanatçılarından farklı olarak, Hogarth'ın çizimleri son derece detaylı ve karmaşıktır; her sahne izleyiciye farklı katmanlarda hikayeler sunmaktadır. Eserdeki yüz ifadeleri, jestler ve mekan tasvirleri, izleyiciyi karakterlerin iç dünyalarına ve yaşadıkları dönemin koşullarına götürmektedir. Gravürlerdeki çizgiler, derinlik ve perspektif kullanımı, o dönemin sanatsal teknikleri göz önünde bulundurulduğunda oldukça ileri düzeydedir. Özellikle figürlerin vücut dili ve mimiklerinde kullanılan ince detaylar, Hogarth'ın karakterlerin psikolojik durumlarını yansıtmadaki ustalığını ortaya koymaktadır. (Morgan, 2020, s. 40)

Hogarth'ın çizim teknikleri, eserin dramatik derinliğini artırmıştır. “Gravürlerin basımında kullanılan teknikler de dikkat çekicidir. Hogarth, gravürleri çukur baskı tekniğiyle hazırlamış ve bu teknikle, esere dramatik bir derinlik kazandırmıştır. Çizgilerin ve gölgelendirmelerin ustalıkla kullanılması, sahnelerin daha gerçekçi ve etkileyici olmasını sağlamıştır” (Antmen, 2010, s. 45). Çukur baskı tekniği, Hogarth'ın eserlerine kazandırdığı özgünlük ve derinlik, izleyicinin dikkatini daha da çekmekte ve sahnelerin etkileyciliğini artırmaktadır. Hem ışık-gölge oyunları ile derinlik kazandırır hem de detayları daha belirgin hale getirir. “Hem ışık-gölge oyunları ile derinlik kazandırır hem de detayları daha belirgin hale getirir. Hogarth'ın bu teknik kullanımı, ona sanat dünyasında farklı bir yer kazandırmıştır ve gravür sanatının bir üst seviyeye taşınmasına katkı sağlamıştır” (Antmen, 2010, s. 45).

Hogarth'ın çukur baskı tekniğiyle birlikte yarattığı derinlik ve detay anlayışı, onun 18. yy sanatını aşan bakış açısının kilit noktası olmuş, modern sanatın gelişiminde de önemli bir etmene dönüşmüştür. Bu bağlamda, Hogarth'ın teknik ustalığıyla birlikte *A Rake's Progress* serisi, çağdaş sanatçılar için bir referans noktası haline gelmiş ve

toplumsal eleştirinin sanat aracılığıyla nasıl etkili bir şekilde ifade edilebileceğini göstermiştir.

Bretell, Yukarıda yer alan açıklamalar ve yapılan incelemeler doğrultusunda (1999), *A Rake's Progress* serisinin modern sanatın gelişim sürecinde önemli bir yere sahip olduğu söylenebilmektedir. Özellikle 20. yy'ın başlarında bu tarz anlatı odaklı eserler sosyal gerçekçilik ve eleştirel sanatın öncüleri tarafından sıklıkla kaynak olarak görülmüştür. Sanatta toplumsal eleştirinin nasıl etkili bir şekilde yapılabileceğini gösteren bu eser çağdaş sanatçılar tarafından da oldukça başarılı bir çalışma olarak görülmüştür. Artun (2011), bu konuyla ilgili olarak, toplumsal anlamda eleştirel bir tutum benimseyen sanat akımlarının, Hogarth'ın sanatından etkilendiğini ifade etmiştir. Günümüzde hala bu nedenle Hogarth'ın eserleri, sanat tarihi açısından çok önemli bir yeri belirtmektedir.

Hogarth'ın *A Rake's Progress* serisi, sadece güzel sanatlar üzerinde değil, aynı zamanda edebiyat ve diğer sanat alanlarında da derin etkiler bırakmıştır. Özellikle "Igor Stravinsky'nin *The Rake's Progress* operası, Hogarth tarafından oluşturulan hikayeyi müzik formuna çevirerek, eserin çok yönlü olan sanatsal etkisini bir kez daha gözler önüne sermiştir" (Artun, 2013 s. 47). Bu doğrultuda, *A Rake's Progress*'in yalnızca farklı sanat disiplinlerinde etkili olmakla kalmadığını, aynı zamanda sanat tarihi açısından da önemli bir dönüm noktasını belirttiğini ifade etmek mümkündür.

A Rake's Progress'i anlamak için öncelikli olarak Hogarth'ın sanatsal bakışı açısı ele almanın yanında gravür sanatının tarihsel sürecindeki konumundan söz etmek de bir gerekliliktir. Bu bağlamda, gravür serisinin yaratım ve gelişim sürecini, Hogarth'ın eserinin yer aldığı daha geniş bir tarihsel perspektife oturtarak incelemek, çalışmanın kavramsal çerçevesini destekleyecektir.

4.1.1. Gravür serisinin yaratım ve gelişim sürecinin tarihsel anlamda incelenmesi

William Hogarth'ın *A Rake's Progress* gravür serisinin yaratım ve gelişim süreci, 18. yy İngiltere'sinin sanatsal ve toplumsal bağlamında ele alınması gereken bir süreçtir.

Bu seri, Hogarth'ın sanatı, toplumsal eleştiriyi ve ticari zekayı ustalıkla bir araya getirdiği önemli bir eserdir. 1733-1735 yılları arasında tamamlanan *A Rake's Progress*, sanatçının daha önceki eseri olan *A Harlot's Progress* ile benzer temalar üzerine kurulmuş olup hem toplumsal eleştiri hem de ahlaki bir ders niteliği taşımaktadır. Hogarth'ın bu eserinde dönemin hızlı toplumsal değişimlerini ve özellikle zenginleşen orta sınıfın ahlaki çöküşünü ele aldığı görülmektedir. Oluşturulma süreci, hem Hogarth'ın kişisel sanatsal yolculuğunu hem de 18. yy Londra'sının kültürel ve ekonomik koşullarını yansıtan dinamik bir dönemi temsil etmektedir. (Antmen, 2010, s. 43)

Hogarth'ın *A Rake's Progress* serisi, yalnızca toplumsal ve ahlaki temalarla sınırlı kalmayıp, aynı zamanda dönemin gravür sanatındaki yenilikçi gelişmeleri de yansıtmaktadır. “18. yy, basım ve gravür tekniklerinin yaygınlık kazanmaya başladığı ve sanatın geniş kitlelere ulaşmaya başladığı bir dönem olarak ifade edilmektedir. Bu dönemde gravürler sadece sanatsal bir ifade aracı olmanın yanında aynı zamanda ticari bir ürün durumuna da dönüşmüştür” (Brettell, 1999, s. 18). Özellikle İngiltere’de, gravür tekniklerinin yaygınlaşması, bu sanatın kitlesele kimliğini inşa de etmiştir. Bu noktada Hogarth'ın süreçten nasıl faydalandığı da dikkat çekicidir. Hogarth, sanatını daha geniş bir izleyici kitlesine ulaştırmak amacıyla gravür tekniğini kullanılmıştır. Sanatçının eserleri, sadece elit kesimin ve yalnızca zenginlerin erişebileceği lüks objeler olmaktan çıkmış, aynı zamanda sıradan halkın da erişimine açık hale gelmiştir.

Hogarth çalışmalarını yalnızca Londra’da bulunan elit kesimin değil normal sıradan halk tabakasının da görebileceği ve değerlendirmede bulunabileceği bir formata taşımıştır. Gravür serisi, Hogarth'ın sanatsal anlayışının ekonomik başarı ile birleştiği dönemin en önemli göstergelerinden birini oluşturmaktadır. (Barasch, 2013, s. 57)

Hogarth'ın gravür serisi, yalnızca sanatsal bir ifade biçimi olmanın ötesinde, dönemin toplumsal ve siyasal dinamiklerini de yansıtan bir eser olarak öne çıkmaktadır. Bu bağlamda, 18. yy Londrası’ndaki sosyal yapının değişimi ve ahlaki çöküş ile ilgili temalar, Hogarth'ın Tom Rakewell karakteri aracılığıyla derinlemesine ele alınmıştır.

18. yy’ın Londra’sında sanayi alanında yaşanan gelişmeler ve ticaretin hızlı bir şekilde ilerlemesi toplumsal sınıflar arasında bulunan farkın gitgide artmasına sebebiyet vermiştir. Hogarth, yaşamış olduğu dönemin sosyal dinamiklerine eleştirel bir gözle bakmış ve mirasını dikkatsiz bir biçimde harcayan genç bir adamın trajedisini eserinde anlatmıştır. Tom Rakewell karakteri, ilgili dönemin toplumu içerisinde kendisine genişçe bir yer bulan ahlaki çöküş yaşayan ve zenginleşen orta sınıfın sorumsuz kişiliğini yansıtmaktadır. Hogarth, oluşturmuş olduğu bu karakter üzerinden sosyal yapının yozlaşmasını ve kişilerin ahlaksal değerlerden uzaklaşmaya başladıkça kendi benliklerini kaybettiğini başarılı bir biçimde tasvir etmiştir. Gravür serisi, Hogarth'ın sosyal yönden gözlem gücünü ve sanatın eğitici olan rolünü gözler önüne sermektedir. (Bell, 2015, s. 46)

Hogarth'ın eserinin toplumsal ve ahlaki eleştirel yönü, yalnızca karakterlerin trajedileriyle sınırlı kalmayıp, aynı zamanda bu karakterlerin yaratım sürecinde de kendini göstermektedir. Gravür serisinin yapılma süreci, Hogarth'ın detaylı gözlemleri ve titiz hazırlıklarıyla zenginleşmiş, böylece eserlerinin derinliği ve gerçekçiliği artmıştır.

(Hogarth) her bir gravürün taslağını detaylı bir biçimde çizmiş ve karakterlerin yüz ifadelerinde yer tasvirlerine ginceye kadar her bir ayrıntıya büyük bir özen gösterilmiştir. Eserin oluşturulma sürecinde Hogarth'ın gözlemlerinden ve çizimlerinden elde etmiş olduğu zengin olan detaylar

gravürlerin bitirilmesinde çeşitli önemli roller oynamıştır. Hogarth gerek Londra sokaklarındaki hayatı gerekse de toplumun üst kademelerinde bulunanların yaşam tarzlarını yakından inceleme fırsatı bulmuştur. Yapılan ilgili incelemeler sonucunda karakterlerin gerçekçilik duygusu artmış ve eserlerin gerek sanatsal ve gerekse de toplumsal eleştiri yönü güçlenmiştir. Bunun yanında Hogarth çalışmalarını yaparken tarihsel olan olaylardan ve figürlerden de ilham almıştır. İlgili dönemin toplumsal kişilikleri ve gravürlerde bulunan kişilerin oluşturulmasında önemli roller oynamıştır. (Bergson, 1944, s. 61)

Hogarth'ın gravür serisinin oluşturulma süreci, yalnızca sanatsal ve toplumsal gözlemlerle sınırlı kalmayıp, aynı zamanda dönemin İngiltere'sinin ekonomik koşullarıyla da ele almıştır. "Hogarth'ın eserini yapma süreci aynı zamanda ekonomik kaygılara göre şekillenmiştir. Gravürlerin basılmasında ve satılmasında ticari başarıyı da hedefleyen Hogarth ilgili seriyi yalnızca sanatsal yönden bir ifade aracı olarak kullanmayı uygun görmedi aynı zamanda geniş kitlelere de ulaşmayı istemiştir" (Gombrich, 2004). Gravür basım tekniği onun eserlerinin halen günümüzde bile erişilebilir olmasını sağlayan bir tür teknolojik gelişmeye dönüşmüştür. Böylece, Hogarth'ın eserlerini üretirken göz önüne aldığı ticari hedefler, sanatın geniş kitlelere ulaşmasını sağlamış ve onun sanatsal özgürlüğünü artırmıştır.

Bergson (1944)'a göre, Hogarth yapmış olduğu çalışmalarını geniş halk kitlelerine ulaştırabilmek amacıyla gravür çalışmalarını ticari açıdan kullanmayı da tercihe etmiştir. Daha en başta *A Harlot's Progress* serisi ile birlikte büyük sayılabilecek bir ticari başarıyı yakalan Hogarth, *A Rake's Progress* eseri ile göstermiş olduğu başarısını daha ileriye taşımıştır. Bu sayede Hogarth, yaptığı gravürlerin basılması ve satılmasıyla finansal açıdan özgürleşmiştir. Hogarth'ın elde ettiği ekonomik rahatlık onun daha özgün ve cesur eserler üretmesini sağlamıştır. Hogarth'ın sanatsal üretimlerinin aynı zamanda birer ticari ürün olabilmesiyle birlikte, sanat dünyası içerisinde yeni bir bakış açısının kapısı da aralamıştır.

Hogarth'ın eserlerini ticari bir başarı hedefiyle üretmesi, onun sanatsal kariyerinin yanı sıra İngiliz resim sanatının gelişiminde de önemli bir rol oynamıştır. Bu bağlamda, *A Rake's Progress* serisinin oluşturulma süreci, onun bireysel bir başarıyla birlikte, aynı zamanda gravür sanatının toplumsal dönüşümünü de simgelemektedir.

Hogarth, çalışmalarını yalnızca sanatseverlere yönelik yapmamış aynı anda toplumun bütün genel için hazırlamış ve eğitim ve ahlaki ders vermek amacıyla kullanılmıştır. Bundan dolayı *A Rake's Progress* eseri gerek dönemin toplumsal ve ekonomik şartlarını gerekse de sanatsal üretim süreçlerini anlayabilmek noktasında bir kaynak olarak kabul edilmektedir. Eserin oluşturulma süreci Hogarth'ın sanatsal anlayışını ve topluma olan bakış açısını ve sanatı daha erişilebilir bir duruma getirme gayretlerini gözler önüne koymaktadır. (Bidman, 2001, s. 29)

Giddens (2004)'a göre *A Rake's Progress* serisi, 18. yy İngiltere'sinin sosyal yapısını ve sanatsal üretim süreçlerinin anlaşılmasına yardımcı olan önemli bir belge niteliği

taşımaktadır. Hogarth tarafından yapılan ilgili eser gerek bireysel ve gerekse de toplumsal seviyede güçlü bir ifade biçimi özelliği göstermektedir. Bulur (2009)'a göre serinin oluşturulma süreci, sanat tarihi içerisinde hikaye anlatımının görsel bir dilin kullanımının nasıl ustaca bir şekilde yapılacağını göstermesi bakımından da önemlidir.

Gravür sanatı, tarihsel süreç içinde hem teknik hem de estetik açıdan önemli evrimler geçirmiştir. Bu sanat dalı ortaya çıkışından itibaren toplumların sosyal, kültürel ve ekonomik yapılarıyla etkileşim içinde şekillenmiştir. Dönemler arasındaki farklılıklar, sanatçıların kullandığı teknikleri, malzeme seçimlerini ve üretim süreçlerini de doğrudan etkilemiştir. Bu bağlamda, *A Rake's Progress* serisinin tarihsel gelişimiyle birlikte teknik özelliklerine de odaklanılması bir gerekliliktir. Dolayısıyla, tarihsel çerçeveyi göz önünde bulundurarak gravür sanatının teknik açıdan değerlendirilmesi, sürekli gelişen ve yenilenen bir pratiğin ifadesi olarak ortaya konmuş olacaktır.

4.1.2. Gravür serisinin sanat ve tekniksel anlamda incelenmesi

William Hogarth'ın *A Rake's Progress* gravür serisi, görsel sanatlara özgü anlatısal bir üslubun örneği olmakla birlikte sanat-tekniksel açıdan da dikkat çeken bir eserdir. Sekiz gravürden oluşan bu seri, Hogarth'ın sanatsal bakış açısını ve tekniksel ortaya koyan bir çalışmadır. Gravürlerin teknik analizinin dönemin sanatsal anlamdaki üretimsel yöntemlerini ve de Hogarth'ın gravür sanatına olan katkısını anlamlandırmak açısından oldukça önemli bir konu olduğu; Hogarth'ın, eserini üretirken hem çukur baskı tekniğinden hem de eserlerinin anlatım gücünü arttırmak ve daha detaylı kompozisyonlar üretmek için detaylı figür çizimlerinden yararlandığı görülmektedir (Goehr, 2023). Hogarth'ın sanatsal bakış açısı eserinin anlatımsal gücünü derinleştirirken dramatik etkiyi de artırmaya yönelmiştir. Özellikle çukur baskı tekniğinin sağladığı detay ve derinlik anlayışı, Hogarth'ın karakterleri ve sahneleri üzerindeki etkisini daha belirgin hale getirmiştir.

Hogarth'ın kullanmış olduğu temel tekniklerden biri olan çukur baskı tekniği, gravür sanatında yaygın bir biçimde kullanılan bir yöntemdir. Bu teknikte metal bir levha üzerinde çeşitli oyuklar açılarak desenlerin içerisine mürekkepler doldurulup, levha kağıt üzerine preslenerek baskı yapılmaktadır. Hogarth, tarafından bu teknik kullanılarak gravürlere çeşitli derinlikler ve detaylar kazandırılmıştır. Çukur baskı tekniğinin sağlamış olduğu faydalardan biri de sanatçıların çizgileri ve gölgeleri ustaca bir biçimde kullanabilmesine imkan vermesi sayesinde sahnelere dramatik yönden bir etki katabilmesidir. Hogarth, bahsi geçen bu tekniği ustaca bir biçimde kullanarak sahnelerde bulunan kişilerin yüz ifadelerini, jestlerini ve mimiklerini ve de çevresel

detayları son derece etkili bir biçimde kullanabilmiştir. Özellikle karakterlerin yüz ifadelerinde bulunan incelikler ve yapmış olduğu kompozisyonlardaki ışık ve gölgelerin kullanımı, izleyicilerin dikkatlerini çekerek hikayenin dramatik olan tarafını güçlendirmiştir (Can, 2008). Çukur baskı tekniğinin sağladığı derinlik ve detayların yanı sıra, Hogarth'ın çizgisel ustalığı da *A Rake's Progress* serisinin karakterlerinin ve sahnelerinin görsel etkisini artırmaktadır. Hogarth, hem ince ve kalın çizgileri eserinde duygusal durumları ve yüzeysel dokuları betimlemede kullanmıştır. Böylece, karakterlerin ruhsal halleri ve yaşadıkları dönüşümleri daha etkili bir şekilde aktarmayı amaçlamıştır.

Hogarth, çizgilerle ince ve yoğun bir biçimde çalışarak gerek detayları gerekse de farklı yüzeysel dokuları ve ifadeleri ve de duygusal durumları betimlemektedir. Bu betimlemeleri daha kalın olan ve daha yoğun olan çizgiler kullanarak çeşitli gölgelerin oluşmasını ve derinliklerin oluşmasını sağlamıştır. Bu durum eserdeki karakterlerin ve mekanların gerçekçi bir biçimde betimlenmesine imkan vermiştir. Özellikle ilgili serideki ana karakterlerden olan Tom Rakewell'in duygusal yönden yaşadığı dönüşümün akatarılabilmesi için Hogarth, çizgisel yönden bir yoğunluk kullanmış ve ışık ve gölge oyunlarını ustalıklı bir biçimde eserine aktarmıştır. Her bir sahnede karakterlerin ruhsal halleri ve yaşamış oldukları durumlar, çizgilerin ve gölgelerin yardımı sayesinde görsel bir biçimde ifade edilmiştir (Bürger, 2004, s. 45).

Hogarth'ın çizgisel ustalığı, karakterlerin duygusal durumlarını yansıtmakla birlikte, aynı zamanda kompozisyonların dengeli ve detaylı bir şekilde düzenlenmesini de sağlamıştır. Her bir sahne, Hogarth'ın sanatsal bakış açısını yansıtan tablolarla kurgulanmış ve dönemin toplumsal yapısını gözler önüne seren unsurlarla zenginleştirilmiştir.

Her bir sahne tablo şeklinde düşünülmüş ve anlatının desteklenmesini sağlayacak bir biçimde kurgulanması yapılmıştır. Gerçekleştirilen kompozisyonlarda ilgili dönemin moda anlayışı, mimari yönden yapıları ve çevresel yaşam unsurları titiz bir biçimde betimlenmiştir. Bu durumda sanatseverlerin her bir sahnede gerek karakterleri ve gerekse de ilgili dönemin toplumsal ve kültürel yapılarını yakından gözlem yapmalarına imkan tanımaktadır. Örnek olarak verilecek olunursa Tom Rakewell'in lüks olan yaşam tarzının sahnelenmiş olduğu sahnelerde, odaların dekorasyonu, ilgili karakterlerin giysileri ve kullanılan eşyalar, ilgili dönemin İngiliz hayatının yaşam biçimini açık bir şekilde yansıtmaktadır. (Cenkiler, 2009, s. 73)

Hogarth'ın kompozisyonlarındaki dengeli düzenleme ve detay zenginliği, onun perspektif kullanımındaki ustalığıyla birleşerek eserlerine mekansal derinlik katmıştır. 18. yy sanatında perspektif, mekansal derinlik oluşturma ve sahnelerin kişilere daha gerçek bir biçimde sunulmasının önemli bir aracı olarak kullanılmaktaydı. Hogarth, ifade edilen bu tekniği mükemmele yakın bir şekilde uygulama imkanı bulmuş ve eserlerinde mekansal derinliği başarılı bir biçimde yakalamayı başarmıştır. Her bir sahne içerisinde kişilerin ve eşyaların mekanlar içerisindeki yerleşimleri, sanatseverlere kendilerinin sahnelerin birer parçasıymış gibi hissetmelerini sağlayacak

bir biçimde düzenlenmiştir. Böylece perspektif kullanımı, sanatseverin dikkatini vurgulanmak istenen olay, durum veya karakterlere çekmeyi sağlamıştır. “Perspektifin bu biçimde ustaca kullanılması Hogarth’ın yapmış olduğu sanatsal çalışmalarının yalnızca estetik bir yapıda olmadığını bunun yanında hikaye anlatımına destek sağlayan teknik bir araç olarak da kullanıldığını göstermektedir” (Cibber, 2019, s. 15).

Hogarth’ın perspektif kullanımı, eserlerinde mekansal derinliği ve izleyiciyi sahneye dahil etme yeteneğini artırırken, bunu ışık ve gölge kullanımıyla güçlendirmiştir. Bu iki teknik, Hogarth’ın gravürlerinde duygusal yoğunluğu ve karakterlerin içsel çatışmalarını daha belirgin hale getiren önemli unsurlar olarak öne çıkmaktadır.

Clark (2004)’ın bakış açısına göre, gravür serisinde çokça yer verilen ışık ve gölge oyunları, her bir sahne için özellikle duygusal yoğunlukta karakterize edilerek startejik bir biçimde kullanılmıştır. Hogarth, anlattığı sahnelerde, bulunan gerilimleri ve dramaları gölge oyunları ile vurgulamıştır. Karakterlerin de yaşamış oldukları içsel çatışmaları daha derin bir biçimde hissetmelerini sağlamalarına yardımcı olmuştur. Işığın kullanılması, sahnelerde bulunan ana olaylara ya da karakterlere odaklanılmasını kolaylaştırırken, değinilen gölgeler hikayelerin arka planlarının ve karakterlerin içinde bulundukları durumların daha net bir biçimde gösterilmesine olanak sağlamaktadır. Bu teknik, Hogart bu eserini sadece sanatsal açıdan değil bunun yanı sıra anlatım açısından da ne kadar etkileyici olduğunu vurgulamak istemiştir.

Hogarth’ın ışık ve gölge kullanımı, gravürlerinde dramatik etkiyi artırırken, renk eksikliklerini ustaca telafi etme yeteneği de dikkat çekicidir. *A Rake’s Progress* serisinde, siyah ve beyazın öne çıkması, Hogarth’ın detaylarla ve gölgelendirme teknikleriyle sahnelerin canlılığını ve gerçekçiliğini nasıl sağladığını göstermektedir. Bu bağlamda, sanatçının kullandığı teknikler, hem duygusal yoğunluğu artırmakta hem de izleyicinin dikkatini hikayenin derinliklerine çekmektedir.

Renk kullanımı açısından *A Rake’s Progress* serisine bakıldığında tipik bir biçimde siyah ve beyaz renkli gravürlerin kullanıldığı görülmektedir ancak Hogarth, renk eksikliklerini çizgilerle, gölgelerle ve kompozisyonlarında bulunan detaylarla kapatmış ve görsel yönden zengin olan bir çalışma ortaya çıkarmıştır. Siyah ve beyaz olan gravürlerde renk kullanılmasının yerine gölgelendirme ve detaylandırmanın kullanılması, sahnelerdeki canlılığın sağlanmasında ve gerçekçiliğinin artırılmasında önemli olan öğeler olarak dikkat çekmektedir.

Gravürlerde bulunan renk eksiklikleri anlatılan konunun güçlü ve net bir biçimde aktarılmasına imkan vermiş ve bu durumda sanatseverlerin dikkatlerini hikayenin özüne ve kişilerin iç dünyasına çekilmesini sağlamıştır. Hogarth tarafından oluşturulan ilgili teknikle birlikte

kontraslar, karakterlerin ve mekanların daha belirgin bir biçimde olmasını sağlamış ve bu durum kişileri hikayenin içine çekmeyi başarmıştır. (Colley, 1993, s. 57)

Hogarth'ın renk kullanımı ve gölgelendirme teknikleri, eserlerinde görsel zenginliği artırırken, sembol ve alegori kullanımıyla da derin anlam katmanları oluşturduğunu göstermektedir.

Sanat tekniği açısından Hogarth'ın gravürlerinde dikkatleri çeken bir diğer öge de sembollerin ve alegorilerin kullanılıyor olmasıdır. Hogarth, tarafından her bir sahnede değişik semboller ve alegoriler kullanılmış ve bu sayede izleyici olan kişilere gizli iletiler iletilmiştir. Örnek olarak Tom Rakewell'in çevresinde bulunan nesneler ve mimari yönden detaylar karakterlerin içerisinde bulundukları sembolik olan olay ve durumları yansıtmaktadır. İlgili semboller esere bakan kişilerin, yalnızca yüzeyde bulunan hikayeye odaklanmalarına engel olarak daha derin anlamlara ulaşmalarını teşvik etmektedir. Sembolik olan anlatımlar, hem görsel yönden zenginliğin artmasını sağlamakta ve hem de ilgili eserin anlatım katmanlarının genişlemesini sağlayarak izleyicilere daha derin ve kapsamlı bir deneyim yaşama imkanı vermektedir. Bu durum Hogarth'ın sanatında bulunan ince işçiliği ve derin anlatım becerisini de göstermesi açısından önemli olmaktadır. (Cottingham, 2005, s. 40)

"A *Rake's Progress*, teknik açıdan incelendiğinde sanat tarihinin en önemli sayılabilecek başyapıtlarından biri olarak kabul görmektedir ve Hogarth'ın sanat tarihi açısından yenilikçi olan yanını gözler önüne sermektedir" (Danto, 2010, s. 27). Sonuç olarak, bu gravür serisinin sanat-tekniksel anlamda zengin ve ustaca bir biçimde işlenmiş bir eser olduğu ifade edilebilmektedir. Böylece, teknik ve anlatımsal gücünün kendi dönemini aştığı gerçeği göz önüne alınarak bir sonraki bölümde eserin, modern sanatlar bağlamında yeri ve önemi incelenerek çalışma sürdürülmüştür.

4.1.3. Hogarth'ın gravür serisi A Rake's Progress'in modern sanatlar bağlamında yeri ve önemi

William Hogarth'ın *A Rake's Progress* gravür serisi, 18. yy'da yapılan bir eser olduğu halde özellikle modern sanat düşüncesini tarihsel, toplumsal ve sanat-tekniksel anlamda etkilemiştir. Modern sanatlar açısından incelendiğinde, Hogarth hem sanatsal teknikler hem de anlatım tarzı açısından pek çok sanat akımını ve sanatçıyı derinden etkilemiştir (Müller ve Hofstede, 2020).

Gravür serisinin modern sanatlar üstündeki en belirgin olan etkisinin, sosyal eleştiri ve anlatısal söylevi temele koyan sanatın gelişiminde gözlenmektedir. Bu eser, toplumsal eleştiri ve anlatı odaklı resim sanatının temellerini atmıştır. Hogarth'ın güçlü toplumsal mesajları, özellikle 19. ve 20. yy'da ortaya çıkan gerçekçi ve eleştirel sanat anlayışlarının şekillenmesine katkıda bulunmuştur.

Hogarth'ın eserlerinde toplumsal anlamdaki çürümeye ve kişisel yozlaşmaya odaklanmış olan analtı özellikle 20. yy'ın başlangıcındaki toplumsal eleştiri odaklı sanatçılar tarafından sık bir

biçimde referans olarak alınmıştır. Sanatın, toplumun problemlerine ışık tutması ve bu problemlere karşı sanatseverlerde farkındalık oluşturma görevi, Hogarth'ın mirası olarak modern sanatçılar tarafından da tercih edilmiştir. (Dennis, 1992, s. 17)

20. yy'ın başlarında ortaya çıkan Dadizm ve Sürrealizm gibi akımlar, Hogarth'ın grotesk ve ironik anlatım tarzından ilham alarak, insan psikolojisi ve sosyal eleştiri temalarını daha da derinleştirmiştir.

İlgili akımlar, sosyal eleştirinin yapıldığı, insan psikolojisinin ele alındığı çeşitli sanat akımlarının oluşturulmasına odaklanırken, Hogarth'ın grotesk ve ironik sanat tarzından da etkilenmişlerdir. *A Rake's Progress* serisi, özellikle insanların davranışlarının, zaaflarının ve toplum içerisindeki yönlerinin eleştirilmesi noktasında ilgili akımların sanatçılara da önemli derecede çeşitli örneklikler göstermiştir. Hogarth'ın ironik olan ifade tarzı, dadaizmin absürd dünyası için bir ilham kaynağı olmuş ve sürrealist sanatçıların insanın içsel çatışmalarını görmek düşünce ve arayışları için bir anlamda ışık olmuştur. (Danes, 1972, s. 18)

Hogarth'ın *A Rake's Progress* eserinin toplumsal eleştiri üzerindeki etkisi, dönemin sanatçıları üzerinde de derin bir etki bırakmıştır. “Özellikle 19.yy'ın son zamanlarında ve de 20.yy'ın ilk başlarında sosyal eleştiri ve gerçeklik konusuyla ilgilenen ressam ve gravür sanatçıları tarafından büyük bir ilgiyle karşılanmıştır. Toplumsal olan hiciv ve ironinin sanatsal yapıya ne şekilde aktarılacağını gösteren *A Rake's Progress*, özellikle İngiltere'de Victorian dönem sanatçılarının ve eleştirel gerçekçilerin çalışmalarında yankı bulmuştur” (Dolaş, 2010, s. 44). Gravürlerdeki semboller aracılığıyla iletilen hiciv ve ironi unsurları, sosyal eleştiri odaklı sanat anlayışlarının şekillenmesine katkıda bulunmuş ve sanatçıların söz edilen bu anlayışı benimsemesine olanak sağlamıştır. “Hogarth'ın anlatımındaki didaktik yapı ve sembolik eleştiri anlayışı modern sanatçılara sanatın yalnızca bir temsil aracı değil aynı anda toplumun dönüştürülmesinde de güce sahip olan bir araç olduğunu göstermiştir” (Dolaş, 2010, s. 44).

Hogarth'ın *A Rake's Progress* eseri, sadece 20. yy'ın başlarındaki dadaizm ve sürrealizm akımlarını etkilemekle kalmamış, aynı zamanda bu eserin daha geniş bir sanat yelpazesine yayılmasına da katkıda bulunmuştur. Özellikle 20. yy'ın ortalarında Igor Stravinsky'nin aynı isimli operası, Hogarth'ın toplumsal eleştirisini ve trajik anlatısını müzikle birleştirerek eserin modern sanatlar üzerindeki etkisini güçlendirmiştir. Bu çok disiplinli yaklaşım, Hogarth'ın eserinin evrensel bir sanat formuna dönüşmesine önemli bir katkı sağlamıştır.

Hogarth'ın gravür serisinin modern sanatlar açısından önem kazanmasının bir diğer nedeni ise sanatçının modern baskı sanatı üzerindeki etkileyici bir biçimde kullanmış olduğu teknikleridir. Hogarth, detayları vurgulayan ince çizgiler, derin gölgelendirme ve çarpıcı kompozisyonlar kullanmıştır. Bu teknikler, 19. yy'ın sonları ile 20. yy'ın başlarında baskı sanatının gelişiminde kritik bir rol oynamıştır. Modern sanatçılar, özellikle baskı sanatında Hogarth'ın bu

tekniklerinden ilham almış ve onun yöntemlerini geliştirerek daha karmaşık ve soyut kompozisyonlar meydana getirmiştir. Hogarth'ın gravür alanındaki katkıları, onu modern baskı sanatının temellerini atan bir sanatçı olarak tanınmasını da sağlamıştır. (Morgan, 2020, s. 186; Dürr, 1997, s. 36)

Stravinsky'nin *A Rake's Progress* operası, Hogarth'ın eserinin modern sanat üzerindeki etkisini pekiştirirken, aynı zamanda sanatın geniş kitlelere ulaşmasında da önemli bir rol oynamıştır. Hogarth'ın gravürlerini ticari olarak satışa sunması, sanatın elit kesimle sınırlı kalmayıp toplumun daha geniş tabakalarına yayılmasına olanak tanımış ve bu durum, modern sanat dünyasında sanatın demokratikleşmesinin başlangıç noktalarından biri olarak kabul edilmiştir.

A Rake's Progress'in modern sanat üzerindeki etkisi, sanatın geniş kitlelere ulaşmasında öncü bir rol üstlenmesiyle dikkat çekmektedir. Hogarth, gravürlerini ticari olarak satışa sunarak sanatın sadece elit kesime değil, daha geniş toplumsal tabakalarda da yayılmasına katkıda bulunmuştur. Bunun modern sanat dünyasında sanatın demokratikleşmesinin başlangıç noktalarından biri olduğu kabul edilmektedir. Özellikle 20. yy'da sanatçılar, sanatın zengin kişilerle sınırlı bir lüks olmaktan çıkarak toplumun her kesimine hitap eden bir araç haline gelmesi için çalışmalar yapmışlardır. Hogarth'ın bu yaklaşımı, modern sanat dünyasında sanatçıların ticari kaygılar gütmeekten ziyade eserlerini toplumun geneline ulaştırma hedefiyle çalışmalar yapmalarını sağlamıştır. (Einberg, 1997, s. 27)

Hogarth'ın *A Rake's Progress* eseri, sanatın geniş kitlelere ulaşmasında öncü bir rol üstlenirken, aynı zamanda modern sanatın toplumsal ve kültürel bağlamda nasıl bir etki yarattığını da gözler önüne sermektedir. Sanat eleştirmenleri ve tarihçileri, bu gravür serisinin sadece kendi döneminin toplumsal yapısını eleştirmekle kalmayıp, aynı zamanda sanatın toplumsal değerlerin sorgulanması noktasındaki potansiyelini de vurgulamaktadırlar. Bu durum özellikle sosyal gerçekçilik, eleştirel sanat ve kavramsal sanat gibi çeşitli akımların gelişimine zemin hazırlayan bir etki oluşturmuştur. Bu bakımdan Hogarth'ın çalışması, sanatçıların toplumsal mesajlar vermek adına hikaye anlatımını ve görsel dili nasıl kullanabileceğine ilişkin ilham kaynağı olacak bir örnek oluşturmuştur.

Hogarth'ın *A Rake's Progress* gravür serisi, teknik ve içerik açısından modern sanatlar bağlamında büyük bir öneme sahiptir. Toplumsal eleştiri, hikaye anlatımı, sembolizm ve sanatsal tekniklerin birleştiği bu eser, modern sanatın evriminde önemli bir dönüm noktası olarak kabul edilmektedir. Hogarth'ın sanatsal yaklaşımı ve toplumsal gözlem yeteneği, modern sanatçılar üzerinde derin bir etki bırakmış ve sanatın sadece estetik bir deneyim değil aynı zamanda güçlü bir ifade aracı olduğunu kanıtlamıştır. *A Rake's Progress*, modern sanat dünyasında toplumsal eleştiri ve sanatsal yeniliklerin öncüsü olarak varlığını sürdürmekte ve sanat tarihinin en önemli eserlerinden biri olarak değerlendirilmektedir. (Fischer, 2010, s. 53)

A Rake's Progress serisinin tek tek gravürlere göre incelenmesinden şu şekilde söz etmek mümkündür:

Şekil 4.1 1. Gravür, *The Heir* ("A Rake's Progress," Erişim 19 Temmuz 2024, https://en.wikipedia.org/wiki/A_Rake%27s_Progress).

Şekil 1'deki gravürde *Rake's Progress* temasının baş karakteri olan Tom'un, kendine yeni kıyafetler yaptırdığının görüldüğü bir kare ile seri başlamıştır. Sevgilisi Sarah Young hamile olmasına rağmen, ona karşı duyduğu sorumluluktan kaçınmakta ve onu reddetmektedir. Gravürde, onun bir elinde para uzatıyor olması, maddiyatın ilişkisi üzerindeki egemenliğini simgelerken, duvarda görülen Tom'un babası tarafından sayılan paralar, cimrilik ve maddi değerlerin insan ilişkilerine olan etkisini vurgulamaktadır. Gravürdeki bu sahne, Tom'un karakterinin bencil ve çıkarıcı yönünü gözler önüne sermekte, onu aile mirasının ağır yükünden kurtulmaya çalışırken daha fazla karamsarlığa itmektedir.

Şekil 4.2 2. Gravür, *The Levée* ("A Rake's Progress").

Bu gravürde Tom, pahalı giysiler içinde bir seremoniye katılmaktadır. Arkada klavsen çalan kişinin ünlü besteci George Frederic Handel olduğu düşünülmektedir. Tom'un lüks içinde yüzen hayatı, onun sosyal statüsünü ve aristokrat çevresindeki yerini sembolize ederken, bu durum aynı zamanda onun içsel boşluğunu ve sahte mutluluğunu göstermektedir. Bu gravür toplumsal anlamda kabul edilme isteği ve başarı arayışının, Tom'u nasıl dönüştürdüğüne dair ipuçları sunmaktadır.

Şekil 4.3 3. Gravür, *The Orgy* ("A Rake's Progress").

Tom, o dönemin Londra'sının ünlü genelevlerinden biri olan Rose Tavern'da fahişelerle vakit geçirmektedir. Bu sahnede, fahişelerin Tom'un saatini çalarak ona bağımlılıklarını gösterirken, Tom'un bu ortama kendisini kapatarak benliğini kaybetmeye başlaması dikkat çeker. Bu durum, Tom'un hedonist yaşam tarzının sonuçlarını sergileyerek onun düşüş sürecinin destekleyicisi olmuştur. Kendine olan yabancılaşma, bu gravürde belirgin bir şekilde yansıtılmaktadır.

Şekil 4.4 4. Gravür, *The Arrest* ("A Rake's Progress").

Sıradaki bu gravürde Tom'un, Büyük Britanya ve İrlanda Kraliçesi Kraliçe Caroline'ın St. James Sarayı'ndaki doğum gününe giderken icra memurları tarafından tutuklanması resmedilmiştir . Sarah Young, Tom'u reddetmiş olmasına rağmen, onun durumunu görmekten kaygı duymuş ve icra memurlarına para uzatarak onu kurtarmaya çalışmıştır. Bu sahne, aşkın fedakarlık ve cesaretle dolu yüzünü sergileyerek, toplumsal ve kişisel sorumlulukların çatışmasını gözler önüne getirmektedir.

Şekil 4.5 5. Gravür, *The Marriage* (“A Rake's Progress”).

Tom bu gravürde, artık maddi durumunu kurtarma çabası içine girmiş ve bu nedenle de yaşlı bir kadınla evlenmeyi seçmek zorunda kalmış bir şekilde gösterilmiştir. Arka planda annesi Sarah Young'ın kucağında sinirli bir şekilde duran Tom'un çocuğunun görünmesi, Tom'un kaybettiği gerçek aşkı ve mutluluğu temsil etmektedir. Evlilik, Tom'un çaresizliğini ve çıkarıcı doğasını yansıtırken, hayatının başka bir yöne kayma süreciyle birlikte, kayıplarını da göstermektedir.

Şekil 4.6 6. Gravür, *The Gaming House* ("A Rake's Progress").

Bu gravürde Tom, servetini kaybetmesinde önemli bir sebep olan kumarhane ortamında, içsel boşluğu ile yüzleşirken görülmektedir. Peruğunu çıkarmış ve dikkati başka bir yöne kaymışken, arkasında meydana gelen yangının farkında bile olmadığı açıkça belirtilmiştir. Tom'un bir kez daha geçmiş hatalarından ders almadığını ifade eden bu sahne, onun kötü sonunun kaçınılmaz bir gerçeği olduğunun da altını çizmektedir. Bu, Tom'un rahat hayatını devam ettirme arzusu uğruna içinde büyümekte olan boşluğun daha da belirginleştiği anın başlangıcıdır.

Şekil 4.7 7. Gravür, *The Prison* ("A Rake's Progress").

Tom, borçlarını ödeyemediği için Fleet Hapishanesi'nde hapsedilmiştir. Demir parmaklıklar ardında yaşadığı acı ile, onun ruh hali bu gravürde derin bir şekilde yansıtılmaktadır. Yanında baygınlık geçiren Sarah Young ve küçük kızı ise Tom'un düşüşündeki trajediyinin en açık göstergesidir. Bu sahne, aile bağlarının ve fedakarlığın, karşılaşılan zorluklar altında nasıl sarsılabileceğini ortaya koymaktadır.

Şekil 4.8 8. Gravür, *The Madhouse* ("A Rake's Progress").

Bu son gravürde Tom'un akıl hastanesindeki trajik sonu sergilenmektedir. Yarı çıplak bir halde kendinden geçmiş olan Tom'un, kendi içsel çatışmalarının doruk noktasına ulaştığı anlatılmaktadır. Sadık sevgilisi Sarah Young, onun başında beklemekte, kaybettiği tüm değerleri hatırlatan bir simge olarak gravürde yer almaktadır. Bu sahne, düşmüşlüğü ve hayata dair kayıpların bir ifadesi olarak Hogarth'ın dönemin ahlaki değerlerini eleştirdiği eserinin dramatik anlamdaki en doruk noktasıdır. Bu son gravür sanatsevere Tom'un hayatının üzücü sonunu göstermektedir.

4.2. Igor Stravinsky'nin *The Rake's Progress* Operasının Tarihsel ve Tekniksel Olarak İncelenmesi

The Rake's Progress, Igor Stravinsky'nin 1951'de tamamladığı bir operadır. Hogarth'ın gravür serisinden ilhamla bestelenmiş bu eser, müzik tarihi içinde, müzik tekniksel ve dramaturjik anlamda önemli bir yeri ifade etmektedir. Eser, 18. yy İngiltere'sindeki geleneksel etik düşüncelerin ele alındığı ve bazen eleştirildiği bir bakış açısını yansıtır. "Tarihsel açıdan Stravinsky'nin neo-klasik döneminin son büyük operası olarak değerlendirilmektedir ve bu dönemin en önemli eserleri arasında yer almaktadır. Teknik olarak ise opera, barok ve klasik müziğin yapılarını modern müzik

teknikleri ile ustaca birleştiren bir yaklaşım esas alınarak bestelenmiştir” (Foster vd., 2004 s. 45).

Stravinsky'nin *The Rake's Progress* operası, hem tarihsel bağlamda hem de teknik açıdan dikkatle bir incelemesi gereken bir eserdir. Bu opera özgün müziksel bir yapının yanında, Hogarth'ın gravür serisine atıfta bulunan ve görsel sanatlardan da etkilenen bir anlatım diline sahiptir. 20. yy'ın ortalarında Stravinsky'nin aynı isimli operası sayesinde *Rake's Progress*'in modern sanatlar üzerindeki etkisi daha da güçlenmiştir. Stravinsky, bu temayı müzik aracılığıyla çok disiplinli bir sanat eseri getirmiştir. Operada, Hogarth'ın toplumsal eleştirisi ve trajik anlatısı müzikle ele alınarak daha geniş bir kitleye ulaşmış, eserin önemine katkılarda bulunmuştur. Stravinsky'nin operası, gravür serisinin modern sanat dünyasında kalıcı etkisini gösteren belirgin bir örnek olarak öne çıkmaktadır.

The Rake's Progress operasının yaratım ve gelişim sürecini tarihsel açıdan incelemek, Stravinsky'nin müzikal evrimi ve sanatçının eserlerinde nasıl bir dönüşüm gerçekleştirdiğini ortaya koymak açısından önemlidir. Operanın yaratım süreci, Stravinsky'nin bireysel sanatsal yolculuğuyla birlikte, 20. yy modern sanat anlayışının evrimini de yansıtmaktadır. Operanın tarihsel ve teknik boyutlarının, onun yaratım sürecinin temel dinamiklerini anlamada kritik bir rol oynayacağını ifade etmek mümkündür. Bu doğrultuda, eser üzerinde gerçekleştirilecek tarihsel bir inceleme, yapının bir bütün olarak modern sanat anlayışı içindeki yerini ve anlamını daha iyi serimleyecektir.

4.2.1. The Rake's Progress operasının yaratım ve gelişim sürecinin tarihsel anlamda incelenmesi

Operanın yaratım ve gelişim sürecinin teorik bir çerçevede ele alan bir çok araştırmacı için Stravinsky'nin *The Rake's Progress* operası, onun sanatsal yolculuğunda çok önemli bir konumu ifade etmektedir. Söz gelimi, Garner'a (1990) göre, 20. yy'ın en etkili bestecilerinden biri olarak Stravinsky, bu eserle müzik yaşamında neoklasik tarzın en güçlü örneklerinden birini ortaya koymuştur. Operayı bestelerken hem 18. yy sanat anlayışından esinlenmiş hem de çağdaş müzik tekniklerinden yararlanmıştır.

Stravinsky'nin *The Rake's Progress* operası müzikal bir eser olmanın ötesinde, tıpkı Hogarth'ın eserinde olduğu gibi, dönemin sosyal gerçekliklerini ve kültürel eğilimlerini sanat diliyle çözümlenebilecek şekilde yapılandırılmıştır. *The Rake's Progress* operasının oluşturulma süreci, Stravinsky'nin 1947'de, Londra'da, Hogarth'ın ünlü gravür serisi *A Rake's Progress*'i keşfetmesiyle başlamıştır. Hogarth'ın eseri,

Stravinsky'nin sanatsal bakış açısını şekillendiren önemli bir ilham kaynağı olmuş ve operanın dramatik yapısının temellerini atmıştır.

Bu gravür serisi, 18. yy İngiltere'sinin toplumsal dinamiklerini ve bireylerin ahlaki düşüşünü anlatarak güçlü bir hikaye sunmaktadır. Hogarth'ın eserlerinden etkilenen Stravinsky, bu anlatıyı müzikal bir forma dönüştürmek için çaba harcamıştır. Gravürlerdeki her sahne, operanın dramatik yapısına esin kaynağı olmuş ve Stravinsky, hikayeyi evrensel bir ahlak anlatısı olarak yeniden yorumlamıştır. Eser, zengin bir mirasa konan genç Tom Rakewell'in sorumsuzca yaşadığı hayatı ve sonunda akıl hastanesine düşüşünü anlatmaktadır. Bu hikaye, 18. yy İngiltere'sindeki toplumsal değerlerin eleştirisinin yapılmasını sağlamıştır. (Germaner, 1997, s. 12)

Operanın yaratım süreci, yalnızca müzikal unsurlarla sınırlı kalmamış, aynı zamanda edebi bir derinlik kazanması için önemli iş birliklerini de beraberinde getirmiştir. Bu doğrultuda, libretto hazırlığı için W.H. Auden ve Chester Kallman ile yapılan iş birliği, operanın anlatısını zenginleştirerek, Hogarth'ın gravürlerinde yer alan hikayenin etkili bir şekilde sahneye taşınmasına ve eserin edebi boyutunun genişlemesine olanak sağlamıştır.

Librettoda kullanılan dil, hem dönemin aristokratik toplumsal yapısını hem de sıradan halkın yaşam biçimini ustaca tasvir etmektedir. Stravinsky ise bu librettoyu müzikle harmanlayarak karakterlerin psikolojik ve duygusal dünyalarını daha derinlikli bir şekilde işlemeyi başarmıştır. Bu iş birliği, eserin yalnızca müzikal açıdan değil aynı zamanda edebi bakımdan da güçlü ve etkileyici bir yapı kazanmasına olanak sağlamıştır. (Whitham ve Pooke, 2013, s. 12)

Stravinsky, 1920'lerin başlarından itibaren neoklasisizm akımına yönelmiş ve geleneksel müzik formlarını modern tekniklerle yeniden yorumlama arayışına girişmiştir. Bu süreçte, Stravinsky, Barok ve Klasik dönem müzik formlarını derinlemesine incelemiş ve özellikle Bach, Mozart ve Handel gibi büyük ustaların eserlerinden ilham almıştır. *The Rake's Progress*, bu neoklasik yönelimin zirve noktalarından biri olarak değerlendirilmektedir. Stravinsky bu eserde 18. yy operasının yapılarını ve stilistik özelliklerini kullanırken bu unsurları modern armoni ve ritmik tekniklerle harmanlayarak özgün bir müzikal dil oluşturmuştur. Bu tarihsel bağlam, operanın hem klasik müzik mirasına uyduğunu hem de modern müziğin yenilikçi yaklaşımlarını içerdiğini ortaya koymaktadır (White, 2001).

Stravinsky'nin neoklasik dönemi, yalnızca müzikal formları yeniden yorumlama çabasıyla değil, aynı zamanda kişisel ve sanatsal gelişimiyle de şekillenmiştir. Bu anlayışla *The Rake's Progress*, Stravinsky'nin geçmişe dönüş ve modern müziği klasik unsurlarla birleştirme arzusunun en önemli örneklerinden biri olarak belirtilmelidir. Böylece eserin, hem bestecinin kendi sanatsal yolculuğunda hem de müzik tarihsel anlamda önemli bir dönüm noktası olduğunu ifade etmek bir gerekliliktir.

20. yy'ın başlarında, Stravinsky, modern müziğin en yenilikçi bestecilerinden biri olarak tanınmaktaydı. *The Rite of Spring* gibi devrim niteliğindeki eserleriyle müzik dünyasında çığır açmış modern müziğe yeni bir yön kazandırmıştı fakat 1920'lerden itibaren Stravinsky, daha düzenli ve yapılandırılmış bir müzikal dil arayışına yönelmiştir. Bu süreçte, geçmişin müzikal formlarına geri dönerek, modern müziği klasik formlarla sentezleyen eserler oluşturmaya başlamıştır. *The Rake's Progress*, bu sanatsal arayışın bir ürünü olarak ortaya çıkmış ve Stravinsky'nin neoklasik dönemdeki en önemli çalışmalarından biri haline dönüşmüştür (Cottingham, 2005, s. 12).

Stravinsky'nin eserimi yaratım süreci döneminin kültürel ve sanatsal dinamikleriyle de şekillenmiştir. *The Rake's Progress*, bu bağlamda, Stravinsky'nin neoklasik arayışının bir yansıması olmayla birlikte, aynı zamanda II. Dünya Savaşı sonrasının toplumsal yapısını ele alan bir eser olarak öne çıkmaktadır. Bu doğrultuda, eserin bestelenme aşamasındaki tarihsel bağlamın, savaş sonrasının kültürel ve sanatsal atmosferiyle yakından ilişkilendirildiğini söylemek mümkündür. Böylece opera, gravür serisinden farklı bir noktayı da işaret etmiş. Eser, bir yönüyle geçmişle hesaplaşma, bir yönüyle de modern dünyanın karmaşık ilişki ağına ahlaki bir bakış açısından bakma olanağını edinmiştir. “*The Rake's Progress* operası sadece ahlaki bir hikaye anlatımı olmayıp aynı zamanda modern insanın toplumsal ve bireysel sorumluluklarını sorgulayan bir eser olarak da değerlendirilebilir. Stravinsky, bu operasında 18. yy'ın toplumsal yapısını ve bireysel çöküşünü işlerken, aynı zamanda modern dünyaya yönelik bir eleştiri de gerçekleştirmiştir” (Garner, 1990, s. 13). Dönemin, hem Avrupa'daki hem de Amerika'daki sanatçıları, geçmişle hesaplaşmanın yanı sıra, geleceğe yönelik yeni bir sanat dili oluşturma arayışına girmişlerdir.

Stravinsky'nin *The Rake's Progress* operasında geçmişin değerlerini yeniden keşfetme çabası, eserin sahneye konuluşu ile daha da anlam kazanmıştır. 11 Eylül 1951'deki ilk gösterimle birlikte, Stravinsky'nin sanatsal kariyerinde bir dönüm noktası oluşmuştur. Bu eseri sayesinde Stravinsky, modern opera repertuarında önemli bir yer edinmiştir. “Eser, müzik dünyasında ve izleyiciler arasında büyük bir ilgi uyandırmış, eleştirmenler tarafından olumlu yorumlarla anılmıştır. *The Rake's Progress*, Stravinsky'nin neoklasik döneminin en önemli eseri olarak kabul edilmekte ve modern opera repertuarında yerini almaktadır. Eser, Stravinsky'nin geçmişten modern çağa seslenen çok katmanlı anlayışını oldukça başarılı bir şekilde yansıtmaktadır” (Giddens, 2004, s. 20).

Eserinin Stravinsky'nin sanatsal kariyerinde önemli bir dönüm noktası olmasıyla birlikte, bu durum müzikal mirasını gelecek nesillere aktarma isteğini de beraberinde getirmiştir. *The Rake's Progress*, izleyicilerde büyük bir ilgi uyandırmış, aynı zamanda genç bestecilere ilham kaynağı olma misyonu üstlenmiştir. Eser, “müzik dünyasında

klasik formların modern yaklaşımlarla nasıl yeniden yorumlanabileceğinin önemli bir örneğini sunmaktadır. Stravinsky'nin bu eserde kullandığı neoklasik teknikler, modern müziğin geleceğine dair yeni bir bakış açısı sağlamış ve 20. yy'ın ikinci yarısındaki birçok besteci üzerinde kalıcı bir etki bırakmıştır" (Resch, 1989, s. 52). Giddens (1976)'a göre, *The Rake's Progress* operası, Stravinsky'nin neoklasik döneminin en önde gelen çalışması olarak kabul edilirken, aynı zamanda müziğin evrensel gücünü geçmişle geleceği harmanlayarak sergileme yeteneğini de gözler önüne sermiştir. Stravinsky, eserinde, geçmiş ile geleceği harmanlamış ve böylece müziğin evrensel gücünü etkili bir şekilde sergilemiştir.

Igor Stravinsky'nin *The Rake's Progress* operası, ilk kez 11 Eylül 1951'de Venedik'teki Teatro La Fenice'de sahnelenmiştir. Avrupa ve Amerika'ya hızlı bir geçiş yaparak, 1953 yılında İngiltere'de Edinburgh'taki King's Theatre'da Glyndebourne Opera yapımıyla sahnelenmiş; ardından 15 Temmuz 1954'te Glyndebourne Festival repertuvarına resmen katılmıştır (Glyndebourne Archive, 2023). Bu erken repertuar hareketi, eserin Glyndebourne sahnesinde kalıcı bir yer edinmesini sağlamış; 1963'e kadar düzenli olarak tekrar edilen sahnelenmelerle kurumsal bir opera geleneği içinde yerini pekiştirmiştir.

1975 yılında Glyndebourne Festival Opera için gerçekleştirilen sahneleme, eserin repertuar geçmişindeki en kalıcı yapımlardan biri hâline gelmiştir. Bu prodüksiyon, yönetmen John Cox ve sahne tasarımcısı David Hockney iş birliğiyle hazırlanmıştır. Hockney'nin Hogarth'ın gravürlerinden ilham alan görsel dili, operanın hem eleştirel hem de görsel hafızasında ikonik bir yere sahip olmasını sağlamıştır. Prodüksiyonun başarısı, *The Rake's Progress*'in Glyndebourne repertuvarında kalıcı biçimde yer edinmesine katkı sağlamış; aynı sahneleme sonraki yıllarda da tekrar tekrar sahnelenerek eserin repertuar sürekliliğine somut katkı sunmuştur (Glyndebourne Archive, 2023).

Eserin Amerika'da seslendirilişi ise, 14 Şubat 1953'te New York Metropolitan Opera'da (Met Opera), George Balanchine'in koreografik katkılarıyla Fritz Reiner yönetiminde gerçekleştirilmiştir. Opera, o dönemdem modern repertuar anlayışı açısından riskli kabul edilse de, 1997 sonrası James Levine'in desteğiyle yeniden sahnelenmesiyle birlikte, Met repertuvarında kalıcı bir yer edinmiştir (Walls, 2015). Bu süreçle birlikte *The Rake's Progress*, hem tarihsel bir yenilik hem de çağdaş repertuar çeşitliliği açısından kurumsallaşmıştır.

Glyndebourne'de, 1954'ten bu yana eser düzenli olarak temsil edilirken, Met Opera da 2000 sonrasında sıklıkla sahnelenenmiştir. Özellikle, Susanna Mälkki yönetiminde,

2022 sezonunda yeniden sahnelenmiş ve böylece eser Met Opera repertuarındaki canlılığını sürdürmüştür. Bu süreklilik, Stravinsky'nin operasının yalnızca dönemsel bir başarıya sahip olmadığını, aksine klasikleşmiş bir esere dönüşerek, evrensel sahne repertuarının aktif bir örneği olduğunu belirtmiştir.

Operanın yaratım süreciyle ilgili inceleme, eserin edebi dilini ve karakter derinliklerini ortaya koyarken, aynı zamanda teknik perspektiften de ele alınması gereken birçok unsuru da gün ışığına çıkarmıştır. Stravinsky'nin müziksel dili, orkestrasyon teknikleri ve dramayı destekleyen kompozisyonel yapıları, eserin ifade gücünü artıran önemli unsurlar olarak belirtilmelidir. Bu yönüyle, *The Rake's Progress* operasının teknik yönlerini incelemek, çalışmanın bir sonraki aşaması için, bir gereklilik olarak görülmektedir.

4.2.2. The Rake's Progress operasının tekniksel anlamda incelenmesi

Igor Stravinsky'nin *The Rake's Progress* operası, müzikal yapısı, armonisi, ritmi ve vokal yazımı ile 20. yy'ın müziği içerisinde çok büyük bir öneme sahiptir. Eserde Stravinsky, klasik operanın biçimsel yapısına sadık kalırken, modern müziğin teknik bileşenlerinden faydalanarak özgün bir anlatı dili geliştirmiştir. *The Rake's Progress*, hem neoklasik dönemin bir temsilcisi olarak hem de Barok ve Klasik müzik formlarının modernleştirilmiş bir yorumu olarak ön plana çıkmaktadır (Barasch, 2013).

Eserin tekniksel incelemesi, Stravinsky'nin yaratım sürecinde benimsediği yöntemleri ve operaya dahil ettiği müzikal bileşenleri anlamak açısından temel bir zemin sunmaktadır. Bu bağlamda, yapısal ve anlatımsal unsurlar üzerinden gerçekleştirilen teknik analiz, müzikal derinliği ve anlatım biçimlerini daha görünür kılmaktadır. Stravinsky, hem melodik gelişim hem de armonik yapı bakımından bazı temel tercihler yaparak, eserin anlatım dilini güçlendirmiş ve karakterlerin içsel çatışmalarını apaçık görünür hale getirmiştir. *The Rake's Progress*'i klasik opera geleneklerine bağlı kalan bir eser olarak değerlendirilmek mümkündür. Eser, üç perde ve bir final bölümünden oluşan, çoğunlukla Barok ve Klasik dönem operalarının dramatik ve müzikal anlayışı üzerine kurulmuş bir yapıdadır. "Stravinsky, eserin dramatik yapısını oluştururken 18. yy operasının arya, resitatif, koro gibi formlarından yararlanmıştır. Bu klasik yapı, eserin izleyiciler tarafından geleneksel bir müzikal formda algılanmasını sağlarken Stravinsky'nin yenilikçi bestecilik teknikleri ise bu geleneksel formu modern bir anlayışla zenginleştirmiştir" (Giddens, 1991, s. 43).

Stravinsky'nin yenilikçi bestecilik teknikleriyle bu geleneksel yapıyı modern bir anlayışla zenginleştirilmiştir. Eserin müzikal temeli, tonaliteye dayansa da, Stravinsky'nin bu tonaliteyi alışılmışın dışında kullanma biçimi, operanın derinliğini

artıran önemli bir unsurdur. Dramatik yapının klasik formlar üzerine kurulması, Stravinsky'nin karakterlerin psikolojik durumlarını müzikal olarak yansıtmaya çabasını daha da anlamlı kılarak, eserin hem geçmişe hem de geleceğe dair zengin bir köprü oluşturmasına olanak tanımaktadır.

Eserin müzikal temeli, tonaliteye dayanarak oluşturulmuştur. Stravinsky, klasik müziğin geleneksel ton yapısını takip ederken, tonalite kavramını belirgin bir şekilde ön plana çıkarmıştır fakat bu tonalite klasik dönemin operalarındakinden farklı olarak sabit ya da tahmin edilebilir bir biçimde kullanılmamıştır.

Stravinsky, ton yapısını zaman zaman bozarak, beklenmedik modülasyonlar ve armonik sürprizlerle esere modern bir dokunuş kazandırmıştır. Bu armonik değişiklikler, operadaki karakterlerin psikolojik durumlarını vurgulamak amacıyla stratejik bir biçimde kullanılmıştır. Örneğin, baş karakter Tom Rakewell'in ahlaki düşüşünü resmeden sahnelerde, Stravinsky tonaliteyi zorlayarak karakterin iç dünyasını müzikal açıdan yansıtmıştır. Bu yaklaşım sayesinde, opera hem klasik hem de modern müzik yapısına sahip olmuş ve Stravinsky'nin eserinde geçmiş ile geleceği birleştiren bir köprü oluşturmuştur. (Lynton, 1991, s. 36)

Stravinsky'nin tonaliteyi alışılmışın dışında kullanma biçimi, operanın müzikal yapısının çok katmanlı ve dinamik olmasına olanak tanımıştır. Bu bağlamda, eserin polifonik ve kontrapuntal yazım teknikleri, Stravinsky'nin müzikal ustalığını ortaya koymaktadır.

Müzikal kompozisyonun bir diğer önemli teknik özelliği, Stravinsky'nin polifoni ve kontrapuntal yazım konusundaki ustalığıdır. *The Rake's Progress*, çok katmanlı bir müzikal yapıya sahiptir ve farklı melodik çizgilerin birlikte işlenmesiyle zenginleşmektedir. Özellikle koro bölümlerinde, Stravinsky kontrapuntal teknikler kullanarak çeşitli karakterlerin ve melodik hatların birbirine entegre olmasını sağlamıştır. Bu durum, operadaki dramatik etkiyi güçlendirirken müzikal yapının derinliğini vurgulayan önemli bir unsur oluşturmaktadır. Polifonik yapı, Barok dönemin kontrapuntal müzik anlayışına atıfta bulunmaktadır. Stravinsky, bu yapıyı modern bir üslup ile ele alarak esere dinamik bir hareketlilik kazandırmıştır. (Guilbaut, 2021, s. 55)

Stravinsky operadaki vokal besteleme stili geleneksel opera anlayışına sadık kalırken modern müziğin yenilikçi vokal tekniklerini de kapsamaktadır. Operada her karakterin kendine özgü karakteristik kişiliği ve vokal çizgisi duygusal durumunu yansıtacak biçimde büyük bir titizlikle oluşturulmuştur. Özellikle Tom ve Anne karakterleri arasındaki dramatik diyaloglar, vokal çizgilerindeki çok yönlülük ve derinlik ile yoğunlaştırılmıştır.

Stravinsky'nin polifonik ve kontrapuntal yazım konusundaki ustalığı, operanın yalnızca müzikal yapısının derinliğini artırmakla kalmamış, aynı zamanda karakterlerin vokal çizgilerine de yansımıştır. Bu çok katmanlı yapı aynı zamanda operanın dramatik etkisini daha da güçlendirmiştir. Özellikle Tom ve Anne arasındaki

diyaloglar, bu zengin vokal çizgileri sayesinde derinlik kazanarak eserin modern ve geleneksel unsurlarını bir araya getirmektedir.

Tom Rakewell'in vokal çizgisi, operanın başından sonuna kadar karakterin duygusal ve ahlaki dönüşümünü yansıtmaktadır. Stravinsky, Tom'un düşüşünü reçitatifler ve ariyalar boyunca sıkça değişen tonlar ve melodik yapılarla anlatmaktadır. Başlangıçta daha melodik ve canlı olan vokal çizgisi, eser ilerledikçe giderek daha dağınık ve karmaşık bir hale bürünmüştür. Özellikle üçüncü perdede, Tom'un akıl hastanesine düştüğü bölümde, Stravinsky'nin yazdığı vokal bölümü, karakterin içsel dalgalanmalarını ve duygusal kırılmalarını etkileyici bir şekilde ortaya koymaktadır. (Wallerstein, 1995, s. 476)

Tom Rakewell'in vokal çizgisi, karakterin duygusal ve ahlaki dönüşümünü etkileyici bir şekilde yansıtırken, Anne Trulove'un vokal çizgisi ise bu dönüşümün karşısında durarak duygusal bir denge sunmaktadır. Stravinsky, Tom'un karmaşık içsel dünyasını yansıtırken, Anne'in daha sabit ve melodik yapısı, operanın dramatik yapısındaki dengeyi sağlamaktadır. Bu iki karakterin vokal çizgileri arasındaki kontrast, eserin derinliğini artırarak izleyiciye her iki karakterin duygusal yolculuklarını daha anlamlı bir şekilde sunmaktadır.

Anne Trulove, operada duygusal bir denge simgesi olarak öne çıkmakta ve onun vokal çizgisi daha sabit ve melodik bir yapıya sahip olduğu görülmektedir. Özellikle ikinci perdede seslendirdiği *No Word from Tom* ariyası, klasik dönem operalarının lirik ariya formunu yansıtmaktadır. Bu parça, Anne'in Tom'a olan sevgi ve bağlılığını dile getirirken, Stravinsky'nin melodik çizgilerde oluşturduğu duygusal derinlik, karakterin iç dünyasını izleyiciye etkileyici bir şekilde aktarmaktadır. Anne'in vokal hattındaki sadelik ve lirizm, eserin dramatik yapısında önemli bir denge unsuru oluşturmaktadır. (Hall, 2001, s. 14)

Anne'in bireysel duygusal anlatımı, eserin ansambl sahnelerinde çok sesli bir diyalog yapısına dönüşerek yeni bir boyut kazanır. Stravinsky, her bir karakterin özgün vokal kimliğini korurken, bu farklı çizgileri polifonik bir bütünlük içinde ustalıkla harmanlar. Bu yöntem, bireysel ifadelerin toplu sahne dinamikleriyle birleşmesini sağlarken, operanın dramatik dokusuna da yoğunluk ve derinlik katar.

Anne Trulove'un vokal çizgisi, operanın duygusal dengesini sağlarken, ansambl sahnelerinde Stravinsky'nin farklı karakterlerin vokal hatlarını belirgin bir kontrastla sunması, eserin çok katmanlı yapısını daha da zenginleştirmektedir. Bu etkileşim, izleyiciye her karakterin içsel dünyasını daha derinlemesine hissettirirken, Stravinsky'nin ustaca polifonik yapısı da sahnedeki hareketliliği artırmaktadır.

Stravinsky'nin *The Rake's Progress* operasındaki orkestrasyonu, eserin dramatik yapısını ve müzikal çeşitliliğini destekleyen hayati bir teknik unsur temsil etmektedir. Stravinsky, bu operada Barok dönemin küçültülmüş orkestrasyon modelini temel alarak daha çağdaş ve zengin bir orkestra kullanımını geliştirmiştir. Orkestra, dramatik anlara vurgu yapmanın yanı

sıra, karakterlerin psikolojik durumlarını yansıtmakta ve sahnede gerçekleşen eylemin temposunu belirlemektedir. (Harris, 2003, s. 18)

Stravinsky'nin Barok ve Klasik dönemlerden ilham alarak modern tekniklerle yeniden yorumladığı çalgı grupları, eserin zengin orkestral yapısının temelini oluşturmaktadır. Orkestranın sunduğu dinamik ses dünyası, hem Tom Rakewell'in ahlaki çöküşünü hem de Anne'in duygusal anlarını etkileyici bir şekilde desteklemekte ve izleyiciye unutulmaz bir deneyim sunmaktadır.

Stravinsky, Barok ve Klasik dönem operalarının sıkça kullandığı çalgı gruplarını tercih ederek bu çalgıları modern tekniklerle yepyeni bir şekilde yorumlamıştır. Yaylılar, üflemeliler ve bakır çalgılar, eserin temel orkestra yapısını oluştururken Stravinsky bu geleneksel grupları modern müziğin yeni teknikleriyle harmanlayarak daha zengin bir tını yelpazesi oluşturmuştur. Orkestra, zaman zaman minimalist bir yapı sergilerken, dramatik anlarda güçlü ve dinamik bir ses dünyası sunmaktadır. Bu yaklaşım, özellikle Tom Rakewell'in ahlaki çöküş sahnelerinde ya da Anne'in etkileyici arylarında belirgin bir şekilde hissedilmektedir. (Hanehan, 1975, s. 21)

Stravinsky'nin, Barok ve Klasik dönemlerin çalgı gruplarını modern tekniklerle harmanlayarak oluşturduğu zengin orkestral yapı, vokal performanslarla etkileyici bir uyum içinde çalışmaktadır. Orkestra, yalnızca dramatik anları desteklemekle kalmayıp, aynı zamanda vokallerin duygusal derinliğini de artırarak sahnedeki anlatının vazgeçilmez bir parçası haline gelmektedir. Bu denge, yaylı çalgıların melankolik temaları işlerken, üflemeli ve bakır çalgıların dramatik sahnelerdeki rolüyle daha da belirginleşmektedir.

Giddens (2004)'ın ele aldığı üzere, Stravinsky, dengeyi orkestra ile vokaller arasında dikkat çekici bir şekilde kurmayı başarmıştır. Özellikle karakterlerin içsel dünyasını melankolik temalarla yansıtan yaylı çalgılarla ifade etmiştir. Dolayısıyla dramatik sahnelerde Üflemeli ve bakır çalgılar da müziğin yapısını güçlendirici bir rol üstlenmişlerdir. Orkestra, sadece bir eşlik unsuru olmakla sınırlı kalmayarak, sahnedeki en önemli unsurlardan biri olan anlatının bir parçası işlevi görmektedir. Barok dönemin orkestra tarzına uygun olan bu eser, modern zamanın armonik ve ritmik yeniliklerini de kapsamaktadır.

Stravinsky'nin orkestra ile vokaller arasındaki dengeli etkileşimi, eserin ritmik yapısının da dinamik bir şekilde gelişmesine zemin hazırlamaktadır. Orkestranın sunduğu melankolik temalar ve dramatik güç, ritmik yapının sürprizlerle dolu karakteriyle birleşerek izleyiciye yoğun bir deneyim sunmaktadır. Bu bağlamda, Stravinsky'nin geleneksel ritmik kalıpları bozarak yarattığı yenilikçi ritmik yapı, operanın dramatik etkisini artırmakta ve müzikal anlatının derinliğini zenginleştirmektedir.

Stravinsky'nin *The Rake's Progress* operasındaki ritmik yapısı, eserin modern müzik dünyasındaki kendine özgü konumunu belirleyen başlıca teknik özelliklerden biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Barok ve Klasik müziğin düzenli ritmik yapısından farklı olarak, Stravinsky bu eserde sürprizlerle dolu bir ritmik yapı kurmuştur. Geleneksel ritmik kalıpları zaman zaman bozarak, beklenmedik ritmik değişikliklerle müziğe dinamizm eklemiştir. Bu ritmik yaklaşım, operadaki dramatik etkiyi güçlendirerek izleyiciyi müzikal anlatının içine çekmeyi başarmıştır. (Dennis, 1992, s. 19)

Stravinsky'nin ritmik yapısındaki yenilikler, yalnızca müziğin dinamikliğini artırmakla kalmaz, aynı zamanda karakterlerin duygusal derinliklerini de etkili bir şekilde ortaya koymaktadır. Bu bağlamda, operadaki ritmik çeşitlilik, karakterlerin içsel durumlarını yansıtan sahnelerde belirgin bir şekilde kendini göstermektedir. Özellikle Tom Rakewell'in çöküş sahnelerinde düzensiz ritmik yapılar, karakterin karmaşasını vurgularken, Anne Trulove'un sahnelerinde tercih edilen akışkan ritmik yapılar, duygusal yoğunluğu artırmaktadır.

Bu operada yer alan vokal yazım teknikleri, orkestrasyon, armonik yapı ve ritmik unsurlar, Stravinsky'nin bestecilik kabiliyetini açıkça ortaya koyan çeşitli bileşenler olarak dikkat çekmektedir.

Eserin teknik açıdan incelenmesi, 20. yy operaları içinde dikkat çekmesinin ve modern opera repertuarında kalıcı bir konum edinmesinin nedenlerini anlamak için kritik bir öneme sahiptir. Stravinsky, *The Rake's Progress* ile müziğin geçmiş mirasını modern bir bakış açısıyla yeniden yorumlamış ve klasik ile modern müzik arasında bir köprü kuran bir başyapıt oluşturmuştur. (Clark, 2004, s. 14)

Operanın müzikal yapısının derinlemesine incelenmesi, Stravinsky'nin eserinde kullandığı özgün tekniklerin ve kompozisyonel yaklaşımların ortaya konması açısından son derece önemlidir. Bu müzikal yapı, operanın anlatım gücünü büyük ölçüde artırmakta ve karakterlerin içsel çatışmalarını müzik aracılığıyla etkili bir biçimde yansıtmaktadır. Stravinsky'nin melodik, ritmik ve armonik düzenlemeleri, eserin dramatik bütünlüğünü destekleyerek seyirciyle derin bir bağ kurmaktadır. Bu müzikal derinlik, aynı zamanda modern sanat anlayışının evrimiyle de doğrudan ilişkilidir. *The Rake's Progress*, yalnızca bireysel bir opera olarak kalmayıp, modern sanatların diğer alanlarıyla da etkileşim içerisinde şekillenmiş bir eserdir. Stravinsky'nin kompozisyon teknikleri ve anlatı biçimleri, çağdaş sanat akımlarının izlerini taşıırken; bu bağlamda eser, görsel sanatlardan, edebiyattan ve tiyatrodan etkiler barındırarak bir bütünlük oluşturur. Bu nedenle, *The Rake's Progress* operasını modern sanatlar perspektifinden incelemek, Stravinsky'nin eserinin çok yönlü yapısını ve çağdaş sanat üzerindeki etkilerini daha iyi anlamamıza yardımcı olacaktır.

4.2.3. The Rake's Progress operasının modern sanatlar bağlamında incelenmesi

Modern sanatlar, yalnızca yeni biçimlerin ortaya çıkışıyla değil, aynı zamanda geleneksel anlatıların farklı disiplinler arasında yeniden üretilmesiyle de şekillenmiştir. Bu bağlamda, müzik, edebiyat ve görsel sanatlar arasındaki etkileşimi temel alan eserler, modernizmin sanatsal vizyonunu anlamak için kritik öneme sahiptir. Igor Stravinsky'nin *The Rake's Progress* operası, bu disiplinlerarası yaklaşımın ve modernist estetik anlayışın özgün örneklerinden biri olarak değerlendirilmektedir.

The Rake's Progress operası...müzik, edebiyat, tiyatro ve görsel sanatlara kadar pek çok alanda kalıcı etkiler bırakmıştır. Stravinsky'nin neoklasik döneminin doruk noktası olarak görülmektedir. Modern müziğin geleneksel formlarla nasıl başarılı bir şekilde harmanlanabileceğine dair önemli bir örnek sunmaktadır...modern sanatlar bağlamında değerlendirildiğinde ise bu opera, Stravinsky'nin yenilikçi müzikal yaklaşımının yanı sıra edebi, dramatik ve görsel unsurlarıyla modernizmin etkilerini ve geleceğe yönelik sanatsal eğilimleri göstermektedir. (Jones, 2000, s. 8)

Stravinsky'nin *The Rake's Progress* operası, yalnızca modern sanatların önemli bir örneği olmakla kalmaz, aynı zamanda neoklasik dönemin özelliklerini de barındırarak geçmişin formlarını yeniden yorumlama çabasını yansıtır. Eser bu yönüyle, modernizmin etkileriyle şekillenen bir sanat anlayışının parçası olarak, geleneksel estetik anlayışları da sorgulayan bir yaklaşım sergilemektedir (Hollingsworth, 2009). Böylece, Stravinsky'nin neoklasik dönemi içinde konumlanan bu eseri, hem tarihsel ve kültürel derinlik sunmakta hem de modern müziğin bağlamında geçmişe dönüş arayışının güçlü bir temsilcisi olarak öne çıkmaktadır.

Stravinsky'nin *The Rake's Progress* operası, sadece neoklasik döneminin özelliklerini taşımamaktadır. Aynı zamanda, 18. yy operasının Barok ve Klasik yapılarını modern bir anlatım diliyle harmanlayarak önemli bir yenilik sunmaktadır.

Stravinsky, bu operasında 18. yy operasının Barok ve Klasik yapılarını kullanarak, modern bir anlatım dili oluşturmuştur. Barok ve Klasik müziğin düzenli ve dengeli formları, modern armoniler ve ritmik yapılarla harmanlanarak, eserin hem geçmişe hem de geleceğe yönelen bir sanat eseri olmasına katkıda bulunmuştur. Bu bağlamda, *The Rake's Progress*, modern müzik tarihinde bir köprü vazifesi görmektedir eski müzik geleneklerini kullanırken aynı zamanda 20. yy'ın sanatsal yeniliklerini de içermektedir. Bu yaklaşım, eserin sadece müzikal anlamda değil modern sanatlar içinde de kendisine yer bulmasını sağlamıştır. (Kandisky, 2021, s. 11)

The Rake's Progress, müzikal yapısı kadar görsel sanatlarla olan etkileşimiyle de dikkat çekmektedir. Stravinsky, Hogarth'ın toplumsal eleştirisini müzik aracılığıyla yeniden yorumlayarak, geçmişin estetik unsurlarını modern sanatın dinamikleriyle birleştirmiştir. Gidden (2004)'a göre, Hogarth'ın modern sanat tarihinin en önemli görsel hikayelerinden biri olarak kabul edilen *A Rake's Progress* gravür serinden

etkilenmiş olan bu eser, sanat yoluyla yapılan toplumsal eleştiriye dair bir örnek sunmuştur. Stravinsky, bu gravür serisinden esinlenerek 18. yy İngiltere'sindeki ahlaki çöküşü müzikle anlatmıştır.

Stravinsky'nin *The Rake's Progress* eserinin müzikal derinliği, Hogarth'ın gravürlerinin görsel anlatımıyla güçlü bir etkileşim içinde şekillenmiştir. Eser, Hogarth'ın toplumsal eleştirisini müzikle birleştirirken, aynı zamanda sahne tasarımı ve görsel estetiğiyle de bu temayı genişletmiştir. Bu bağlamda, operanın dekor ve görsel unsurları, Hogarth'ın eserlerindeki atmosferi yansıtarak izleyiciye 18. yy İngiltere'sinin sosyal ve kültürel yapısını deneyimleme fırsatı sunmaktadır.

Stravinsky'nin müziği ile Hogarth'ın görsel yorumları birleştiğinde, *The Rake's Progress* hem görselliğin hem de müziğin iç içe geçtiği bir disiplinler arası sanat eseri niteliği kazanmıştır. Bu şekilde yapılan bir disiplinler arası entegrasyon, modern sanatın ana özelliklerinden biri olarak kabul edilmekte olup *The Rake's Progress* bu bağlamda kayda değer bir örnek teşkil etmektedir. (Read, 1974, s. 23)

Stravinsky'nin *The Rake's Progress* eserinin görsel ve müzikal unsurları, Hogarth'ın gravürlerinde yansıyan derin sosyal ve kültürel temalarla zenginleşirken, eserin edebi yapısı da bu bütünlüğü desteklemektedir. Operanın dekor ve sahne tasarımı, Hogarth'ın anlatımını görsel olarak güçlendirmekte, librettoda kullanılan dil, eserin evrensel bir ahlak dersi niteliği kazanmasına katkıda bulunmaktadır. Bu bağlamda, Stravinsky'nin müziği, libretto ile birleşerek, *The Rake's Progress*'in ortaya koyduğu görsel ve işitsel deneyimi edebi bir anlatımla desteklemektedir.

The Rake's Progress operasını modern sanatlar bağlamında önemli kılan bir diğer unsur, eserin edebi yapısıdır. Stravinsky, operanın librettosunu oluştururken ünlü bir şair olan W.H. Auden ve Chester Kallman ile birlikte yapmıştır. Auden ve Kallman, Hogarth'ın gravür serisindeki hikayeyi ele alarak, ona daha evrensel bir ahlak dersi niteliği kazandıracak şekilde bir libretto hazırlamışlardır. Librettoda kullanılan dil, klasik İngilizce'nin zarafetini ve modern dünyanın sorunlarına değinen temaları içermektedir. (Bergson, 1944, s. 25)

Auden ve Kallman'ın hazırladığı libretto, Hogarth'ın gravürlerindeki temaları modern bir bakış açısıyla yeniden yorumlayarak, 18. yy'ın yaşam pratiklerini günümüz izleyicilerine aktarmaktadır. Böylece, Tom Rakewell'in trajik hikayesi, bireyin ahlaki çöküşünün ve toplumsal sorumluluklardan kaçışının sembolik bir ifadesine dönüşmüştür.

Auden ve Kallman, librettoyu oluştururken 18. yy'ın ahlaki çöküşünü modern bir perspektifle ele almışlardır. Tom Rakewell'in sorumsuz yaşamı ve sonunda akıl hastanesine düşmesi, yalnızca bireysel bir trajedi değil, aynı zamanda modern insanın toplumsal sorumluluklardan kaçışını sembolize eden bir alegori olarak da değerlendirilebilmektedir. Bu yaklaşım, eserin günümüz izleyicileri tarafından anlaşılabilir ve üzerinde düşünölmeye değer bir tema haline gelmesini mümkün kılmaktadır. Libretto, karakterlerin iç dünyalarını derinlemesine incelemekte ve aynı

zamanda topluma yönelik eleştirileri de belirgin bir şekilde ortaya koymaktadır. (Giddens, 2004, s. 19)

Auden ve Kallman'ın librettosu derinlemesine incelendiğinde, 18. yy İngilteresi'nin toplumsal yaşantısı ile ilgili ahlaki bir eleştirel tutumun, modern bir bakış açısıyla ele alındığı görülmektedir.

Stravinsky'nin bu gravürlerden ilham alarak bestelediği *The Rake's Progress* operası...yalnızca 18. yy İngiltere'sine değil, modern dünyanın ahlaki sorunlarına da dikkat çekmektedir. Tom Rakewell'in yaşadığı düşüş, sadece bireysel bir ahlaksızlık hikayesi olmayıp modern insanın para, güç ve sorumsuz yaşam isteğinin evrensel bir örneği olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu bağlamda, Stravinsky'nin eseri, modern toplumun değerlerini ve bireylerin toplumsal sorumluluklarını derinlemesine sorgulayan bir yapı özelliği göstermektedir. (Jeanniere, 1987, s. 22)

20. yy'daki pek çok sanatçı, sanatı toplumsal, siyasi ve ahlaki konuları dile getirmek için bir araç olarak kullanmıştır. Stravinsky'nin bu operası da, bu konuda önemli bir örnek sunmaktadır. Operadaki sembolik anlatım dili modern sanatlar'ın sembolizm ve alegoriye olan ilgisini açıkça göstermektedir. Eser, müzik ve görsel sanatların birleşimiyle, izleyicilere farklı sanat biçimlerinin nasıl bir araya gelebileceğini göstermektedir. Böylece operada ele alınan konu, disiplinler arası etkileşimlerin bir örneği olarak, sanatın sınırlarını zorlayan ve farklı alanlardan beslenen bir yapıya dönüşmektedir.

The Rake's Progress, müzik, edebiyat, görsel sanatlar ve tiyatro gibi farklı disiplinleri bir araya getiren çok katmanlı bir sanat eseridir. Bu tür disiplinler arası etkileşim, modern sanatın karakteristik özelliklerinden biridir. Stravinsky, Hogarth'ın görsel anlatısını müzikal bir form haline getirerek sanat dalları arasında köprüler inşa etmiştir. Edebiyat, müzik ve sahne sanatları arasındaki bu etkileşim, modern sanatın sınırları zorlamaya ve çeşitli disiplinlerden beslenmeye olan eğilimini yansıtmaktadır. (Jones, 2013, s. 39)

Müzik, edebiyat, tiyatro ve görsel sanatlar bu operada birleşerek tek bir bütün oluşturmakta ve her biri eserin anlatısına önemli katkılarda bulunmaktadır. Eserin sahne tasarımı, karakterlerin kostümleri, librettosu ve müzikal yapısı uyum içinde çalışarak izleyiciye zengin ve derinlikli bir sanatsal deneyim sunmaktadır (Giddens, 2004).

Igor Stravinsky'nin *The Rake's Progress* operası, modern sanatlar bağlamında hem müzikal hem de kültürel açıdan önemli bir eserdir. Neoklasisizm akımının en öne çıkan örneklerinden biri olan bu eser, geçmişin müzikal ve sanatsal biçimlerini modern bir perspektifle ele alarak disiplinlerarası bir etkileşim oluşturmuştur. Stravinsky, bu operada sadece müzik değil, edebiyat, görsel sanatlar ve tiyatro alanlarında da modernizmin etkilerini yansıtarak sanatın farklı disiplinler arasında nasıl bir diyalog kurabileceğini göstermiştir. Çok katmanlı yapısıyla *The Rake's Progress* modern sanatlar'ın en güçlü örneklerinden biri olarak kabul edilmekte ve 20. yy'ın sanatsal mirasında kalıcı bir yer edinmektedir. (Dennis, 1992, s. 19)

Şekil 4.9 Tom'un ilk recitatifli alyasy *Here I Stand* alyasından bir bölüm ("The Rake's Progress Vocal Score," Erişim 05 Eylül 2024, https://kupdf.net/download/the-rake-39-s-progress-vocal-score_58dfce02dc0d602320897103_pdf).

Eserin bu bölümünde, Tom Rakewell'in dileklerini, hayallerini yansıtan ve sakin atmosferde geçen bir aly ve reçitatif olarak tanımlanmıştır. Reçitatif bölümü, Mozart'ın klasik dönem operalarındaki stilistik özelliklerini yansıtırken, aly senkoplu bir akışa ve birbirine bağlı hafif cümlelere sahiptir. Bu da Barok Dönem müzik anlayışını anımsatan karakteristik özelliklerden birisidir. Genel olarak, bu bölümde hikâye ve durum anlatımına odaklanılmaktadır.

Şekil 4.10 Tom'un alyasy *Here I Stand*'in giriş bölümü ("The Rake's Progress Vocal Score").

Şekil 4.11 Tom'un Kavatina'sından bir bölüm, *Love too frequently be trayed* ("The Rake's Progress Vocal Score").

Stravinsky, eserini bestelerken yalnızca müzikal neoklasik bir yaklaşım sergilemekle kalmamış, aynı zamanda karakter ve rol dinamiklerini de bu bakış açısına taşımıştır. Mozart'ın operalarından, özellikle de *Don Giovanni* ve *Così fan tutte* gibi eserlerden etkilenmiştir. Stravinsky, *Così fan tutte*'den ilham alarak bazı melodik referanslar eklemiştir (örneğin, Tom'un Kavatina'sında). Bestecinin W. H. Auden ile iş birliği, bu noktada önemli bir rol oynamaktadır; Mozarta'nın Lorenzo da Ponte ile yaptığı iş birlikleri gibi, Stravinsky de toplumsal ahlaki sorgulayan operalar oluşturmuştur. *The Rake's Progress* eseri, neoklasik yapı anlamında, bu tür uyarlamaların izlerini taşımaktadır. *Don Giovanni*'deki soylu ve uşak ilişkisi, Tom ve Nick arasında da benzer bir şekilde görülmektedir. *Don Giovanni*'nin kadınlara düşkünlüğü ve hedonist tavrı, ahlaki bir bozulma olarak, Tom'un karakterindeki benzerliklerle paralellik gösterir. Leporello'nun kurnazlıkları ise Nick ile örtüşmektedir. Ancak, Stravinsky burada Nick karakterine Şeytansı tavrı ekleyerek *Faust* temasını da eklemiştir. Bu bağlamda, 18. yy operalarının partiyon yapısını 20. yy'da kendi operasında devam ettirerek, neoklasik üslubunu partiyonuna yansıtmıştır. Besteci, eserlerinde 18. yy müziğine uygun stilizasyonlar ve adlandırmalar kullanırken (örneğin, çembalo

eşliğinde anlatımlar), rakamların isimlerinde de ilginç detaylar sunmuştur.

Şekil 4.12 Anne'nin Kabelettası'ndan bir bölüm ("The Rake's Progress Vocal Score").

Stravinsky'nin *The Rake's Progress* operasında klavsen enstrümanını solo olarak kullanma geleneği neredeyse yoktu. Ancak, operanın üçüncü perdesinin sonlarına doğru bu enstrümanın belirgin bir solo performansı sergilenmiştir. Stravinsky'nin Paris'te yaşadığı dönemlerde klavsen kullanması beklenebilir bir durumdu; bu sebeple Paris, barok müziğin yoğun olarak bulunduğu bir şehir olmasına rağmen, Stravinsky bu tercihi sadece *The Rake's Progress*'inde yapmayı seçmiştir. Operadaki önemli karakterlerden biri olan Anne Truelove'ın *I go, I go to him* ariası, geri kalan çoğu parçadan daha farklı bir tarz sergileyerek, kimi klasik unsurlardan uzaklaşırken, 20. yy'a ait uyumsuzluklar ve melodik yapıların işlenmesiyle Mozart operalarındaki yapıya benzemektedir.

Operasının müzikal unsurlarının *Così Fan Tutte* operasının referans alınarak gerçekleştirildiğini ifade etmek önemlidir. Stravinsky'nin Mozart'a ait birkaç unsuru kullandığı görülmektedir. Özellikle Tom'un ariasının başlangıcındaki müzik hareketi, Mozart'ın *Così Fan Tutte* eserindeki Ferrando'nun *Un aura amorosa* adlı ariasının açılış jestini doğrudan yansıtmaktadır.

Eserin 1. perde, 2. sahnesinde, Tom'un ariasını takiben gelen kadın korosunun seslendirdiği *How sad a song* adlı koro bölümü, yine Mozart'ın aynı eserdeki duygusal quintet kısmına benzer melodik yapılar sergilemektedir. Dinamik bir orkestral altyapı ile desteklenen bu melodinin duraksayan yapısı, her iki örnekte de benzerlik göstermektedir.

Tom'un Kavatinası, neoklasik unsurlar barındırmakta ve bu bağlamda Purcell'ın müziğine benzerlikler göstermektedir. Özellikle Purcell'ın *The Fairy Queen* bölümündeki *The Plaint* kısmı, Stravinsky'nin *Love too frequently betrayed* kavatinasına ilham kaynağı olmuş ve Stravinsky için önemli bir referans teşkil etmiştir.

Stravinsky'nin *The Rake's Progress* operasının başlangıcının derinliğine ve Barok tarzına atıfta bulunarak, Monteverdi'nin *L'Orfeo*" eserinin *Prologo: Toccata* kısmıyla benzerlik taşıdığına vurgu yapmaktadır. Hem Stravinsky'nin hem de Monteverdi'nin eserleri, aynı temayı işleyerek birbirlerine benzer bir başlangıç sunmaktadır. Bu, Stravinsky'nin Barok dönemini anımsattığı noktasında bir bağlantı kurmaktadır.

Bu müzikal ögeler, Stravinsky'nin Barok dönemine ait izler taşıdığına dair güçlü bir vurgu yaparken, Hogarth'ın görsel dilinin müzikle nasıl örtüştüğü ve bu ilişkinin nasıl derinleştiği de dikkat çekici bir boyut kazanmaktadır. Bu bağlamda, Stravinsky'nin eseri ile Hogarth'ın görsel anlatımı arasındaki ilişki, hem tematik hem de stilistik açıdan önemli bir karşılaştırma sunmaktadır.

5. RAKE'S PROGRESS BAĞLAMINDA HOGARTH'IN VE STRAVINSKY'NİN ESERLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN KARŞILAŞTIRMALI DEĞERLENDİRMESİ

William Hogarth'ın sekiz parçadan oluşan *A Rake's Progress* adlı gravür serisi ile Igor Stravinsky'nin aynı adı taşıyan operası, farklı yüzyıllarda ve farklı sanat disiplinlerinde üretilmiş olmalarına rağmen, ortak bir anlatı ekseninde buluşmaktadır. Her iki eser de genç bir adam olan Tom Rakewell'in servetini bilinçsizce tüketmesi, ahlaki değerlerden uzaklaşması ve nihayetinde trajik bir sona sürüklenmesi etrafında şekillenmiştir. Hogarth 18. yy İngiltere'sinin burjuva toplumunu hiciv yoluyla eleştirirken, Stravinsky bu anlatıyı dramatik bir müzikal yapıyla yeniden kurgulamıştır (Wallerstein, 1974). Sanatçıların eserleri aracılığıyla insan doğasının zaaflarına ve toplumsal yozlaşmaya dikkat çektiği görülmektedir.

Hogarth'ın gravür serisinde, servetini bilinçsizce tüketen ve ahlaki değerlerden giderek uzaklaşan Tom Rakewell'in akıl hastanesine kadar sürüklenen çöküşü anlatılmaktadır. Bu anlatı, dönemin İngiliz burjuvazisine yönelik keskin bir eleştiri niteliğindedir. Tom'un gösterişli hayatı üzerinden, sembolik öğelerle ve detaylarla birlikte sunulan anlatımlarla, bireyin toplum içindeki yozlaşmasının altı çizilmiştir (Clark, 2004). Bu semboller ve detaylar, izleyiciyi düşünmeye ve karakterin seçimlerini sorgulamaya teşvik eder. Örneğin, mirasını aldığı sahnedeki dekorasyon ve karakterlerin tutumları, zenginliğin cazibesine kapılan bireyin nasıl ahlaki bir savrulmaya uğradığını simgeler (Walsh, 2002). Gravürlerin her bir sahnesinde karakterin kararları ve onu felakete yaklaştıran içsel zaafları yansır. Bu sadece Tom'un içsel dünyasını değil, aynı zamanda zaafları besleyen toplumsal koşulları da görünür kılar. Tom'un çevresindeki karakterler, mekânsal düzenlemeler ve sembolik nesneler, bu sürecin bir parçası olarak eserde dikkatle kurgulanmıştır. Giddens'in (1997) da belirttiği gibi, Tom'un ahlakı çıkmazları kendisinin kişisel bir sorunu olmanın dışında toplumsal yapıların bir sonucu olarak da ortaya çıkmaktadır.

Stravinsky'nin operasında da benzer bir çizgi izlenmiştir. Karakterin özellikle de Tom'un içsel çatışmaları, arzuları ve kibri, dramatik bir yapı içinde, müzik yoluyla izleyiciye aktarılmıştır. Kendisine kalan mirası almasıyla başlayan süreç, tutkularının ve hırslarının kontrolsüzce peşinden gitmesiyle trajik bir sona ulaşmıştır. Stravinsky, özellikle karakterin ruh hâlindeki dalgalanmaları müzikal motifler aracılığıyla derinleştirir (Foster vd., 2004). Besteci, Hogarth'ın gravürlerindeki temel temaları dramatik ve müzikal öğelerle yeniden yapılandırarak, bireysel yozlaşmayı müzikal ifadelerle ele almıştır. Ancak bu kez, karakterin içsel çatışmaları ve duygusal dalgalanmaları müzik aracılığıyla, doğrudan izleyiciye

aktarılmıştır. Özellikle operanın sonunda Rakewell'in akıl hastanesine düşmesi, bireysel tercihlerin dramatik ve trajik sonuçlarını açık biçimde gözler önüne sermiştir. Bu da eserin tarihsel bağlamda, modern dünyaya yönelik etik uyarılarının altını çizmesine olanak sağlamıştır (Wallerstein, 1974).

Her iki eser de didaktik bir yön taşıyarak, bireyin ve toplumla ilişkisi eleştirel biçimde sorgulanmıştır. Hogarth, görsel semboller aracılığıyla toplumsal yozlaşmayı görünür hale getirirken Stravinsky müzik ve sahne düzenlemeleriyle bu yozlaşmayı izleyicinin duygusal dünyasında hissedilir hâle getirmiştir.

Hogarth'ın *A Rake's Progress* gravür serisi, anlatım gücünü görsel detaylar, semboller, karakterlere özgü mimikler ve sahne düzenlemeleriyle elde etmiştir. Bu bağlamda her bir sahne, izleyiciyi Tom Rakewell'in çöküş sürecine tanık etmeye yönlendiren sembolik öğelerle zenginleştirilmiştir. Gravürlerdeki mekân tasarımları, karakterlerin yüz ifadeleri ve çevresel objeler, anlatıyı kelimelere gerek duymadan ileten araçlar hâline gelmiştir. Bu anlatı dili, alegori ve sembolizmle desteklenerek izleyicinin metni çözümlemesine olanak tanımıştır (Clark, 2004). Diğer yandan, Stravinsky'nin *The Rake's Progress* operasında ise anlatım, müzik, libretto ve sahne düzenlemeleri aracılığıyla kurulmuştur. Bu doğrultuda, karakterlerin duygusal dünyaları, şarkıcılar için inşa edilmiş melodik yapı yoluyla aktarılmıştır. Böylece müzik, yalnızca eşlikçi bir unsur olmaktan çıkıp anlatının da merkezine yerleşmiştir. Karakterlerin içsel değişimleri, tonalite, armonik yapı ve ritmik düzenlemelerle belirtilmiştir (Wallerstein, 1974). Bu noktada, görsel ve işitsel sanatların anlatımsal ifade biçimleri bağlamında farklar taşıdığının altı tekrar çizilmelidir. Gravür serisi, sabit bir sahne sunarken alıcısını gözlem yapmaya davet etmektedir. Opera ise izleyici sürekli değişen bir zaman akışına dâhil etmektedir. Böylece, Hogarth'ın görsel anlatımı detaylara dayalı çözümlemeye açıkken, Stravinsky'nin anlatımı doğrudan duygulara hitap etmiştir.

William Hogarth'ın *A Rake's Progress* gravür serisi, detaycı çizim tekniği, sembolik yoğunluk ve dramatik sahne kurgusuyla 18. yy görsel estetiğinin önemli örneklerinden biridir. Hogarth, çukur baskı (intaglio) tekniğini ustalıkla kullanarak çizgi, gölge ve yüzey derinliğiyle anlatımını güçlendirmiştir. Figürlerin yüz ifadeleri, mekânsal düzenlemeler ve semboller aracılığıyla oluşturulan sahneler, sadece bir hikâyeyi değil, aynı zamanda ahlaki ve toplumsal eleştirileri de içinde barındırır. Hogarth'ın stil anlayışı, mizah ile eleştiriyi bir araya getirerek izleyiciyi düşünmeye sevk eden bir görsel dil oluşturur (Israel, 2006).

Stravinsky'nin *The Rake's Progress* operası ise müzik tarihinde neoklasik dönemin zirve noktalarından biri olarak değerlendirilir. Stravinsky, bu eserinde Barok ve Klasik dönem müzik formlarını temel alarak çağdaş armonik yapılarla yeniden yorumlamış; geleneksel

kalıplara modernist bir dinamizm katmıştır. Operadaki tonalite düzeni, Mozart ve Handel gibi klasik bestecilere göndermeler içerirken, ani ritmik değişiklikler ve beklenmedik modülasyonlar esere yenilikçi bir karakter kazandırır. Stravinsky'nin amacı klasik formları taklit etmek değil, onları modern müzik diliyle dönüştürerek özgün bir estetik ortaya koymaktır (Wallerstein, 1974).

William Hogarth'ın *A Rake's Progress* gravür serisi, her sahnede bir anı dondurarak izleyiciye bu an üzerine düşünme fırsatı tanımıştır. Her bir gravür, hikâyenin belirli bir kesitini temsil ederken; mimikler, semboller ve mekânsal düzenlemeler aracılığıyla olayların öncesi ve sonrasına dair ipuçları vermektedir. Bu anlatım biçimi, zamanı durağanlaştırırken, mekânı anlatının taşıyıcısı hâline getirmiştir. Böylece izleyici, her sahneyi kendi zihinsel süzgecinden geçirerek anlamlandırmak durumunda kalmaktadır (Morgan, 2020). Buna karşılık, Igor Stravinsky'nin *The Rake's Progress* operasında zaman ve mekân dinamik bir şekilde işlemiştir. Sahnedeki hareket, müziğin ritmik akışı ve dramatik ilerleme, izleyiciyi kesintisiz bir anlatının içine çekmektedir. Zaman bu anlamda akışkan ve aktiftir. Olaylar sürekli ilerlemekte ve karakterlerin yaşadığı değişimler sahne üzerinde büyük bir gerçeklikle görünür hâle gelmektedir. Mekân ise yalnızca fiziksel bir zemin değil, karakterlerin ruh hâlini yansıtan sembolik bir ortam olarak kullanılmıştır. Müzik ve sahne düzenlemesi, bu değişimi izleyiciye doğrudan aktarmaktadır (Gombrich, 2004).

Eserlerdeki bu iki farklı yaklaşım, sanatın zaman ve mekân algısını nasıl dönüştürdüğünü açıkça ortaya koymaktadır. Hogarth'ın gravürleri, izleyiciyi gözlemci konumuna yerleştirirken, Stravinsky'nin operası izleyiciyi anlatının bir parçası hâline getirir. Görsel sanatlar analitik bir düşünme süreci gerektirirken, işitsel sanatlar daha duygusal ve akışkan bir deneyim sunmaktadır.

Sanatın toplumsal işlevine dair yapılan birçok çalışmada, sanatın yalnızca estetik bir deneyim sunmakla kalmayıp aynı zamanda bireyleri eğitici bir rol üstlendiği vurgulanmaktadır. Giddens'a göre (1997), sanat toplumsal değerlerin aktarımı açısından güçlü bir araçtır. William Hogarth'ın *A Rake's Progress* gravür serisi ile Igor Stravinsky'nin *The Rake's Progress* operası, bu işlevin iki önemli örneğini oluşturur. Her iki sanatçı da eserlerinde izleyiciye etik ve ahlaki mesajlar sunarak, bireysel sorumluluklar konusunda farkındalık yaratmayı amaçlamaktadır.

Hogarth'ın gravür serisi ile Igor Stravinsky'nin operası, izleyiciyle kurdukları etkileşim biçimi açısından önemli bir karşıtlıklar da sunmaktadır. Gravürler durağan, analitik ve gözleme dayalı bir deneyim sağlarken, opera dinamik, zamansal ve açık bir duygu aktarımı alanı olarak ilerleyen bir yapıya sahip olmuştur. Bu bağlamda, Hogarth'ın gravürleri izleyiciyi sabit bir sahneye odaklanmaya yönlendirmektedir. Her sahne, dikkatli bir gözlem ve yorumlama

süreci gerektirir. Yüz ifadeleri, objeler ve mekânsal detaylar, sembolik anlamlar taşır. Bu öğelerin her biri, izleyiciyi düşünsel bir katılım sürecine davet eder. Brettell'e göre (1999), izleyici fiziksel değil, zihinsel bir bağ kurar; böylece kendi içsel dünyasıyla eseri bütünleştirir. İzleyici, sembolleri çözümleyerek anlatıyı kendi algısına göre şekillendirir. Stravinsky'nin operasında ise izleyici daha doğrudan bir biçimde anlatının içine çekilmektedir. Müzik, sahnedeki hareket, oyunculuk ve vokal performans birleşerek izleyiciyle kesintisiz bir duygusal ilişki kurar. Her jest, nota ve ritmik yapı, karakterlerin iç dünyasını izleyiciye hissettirir. Gombrich'e (2004) göre, işitsel sanatların en belirgin gücü, izleyiciyi sınırlı bir zaman diliminde duygusal olarak etkileyebilmesidir. Stravinsky, dramatik yapı içerisinde ritim ve armoni aracılığıyla izleyicinin empati kurmasını sağlar. İzleyici katılımı, bu iki sanat formunda farklılık gösterir. Gravürler, bilinçli bir gözlem süreciyle sembolleri analiz etmeye yöneltirken; opera, daha içgüdüsel ve anlık duygusal tepkiler uyandırır. Brettell'in (1999) belirttiği üzere, müzik yalnızca karakterlerin iç dünyasını yansıtmakla kalmaz, aynı zamanda sahnedeki hareketleri de destekleyen temel anlatı aracıdır. Böylece izleyici, yalnızca bir gözlemci değil, aynı zamanda olayların ritmine kapılan bir katılımcı hâline gelir. Bu doğrultuda, Hogarth'ın görsel anlatımı ile Stravinsky'nin işitsel anlatımı, izleyiciye farklı duygusal ve bilişsel düzeylerde etkileyen özgün sanatsal deneyimler sunduğunu söylemek mümkündür.

Her iki sanatçı da insan doğasının karanlık yönlerini, evrensel bir dille ifade etmiştir. Bu zaafların izleyiciye sunduğu mesaj, yalnız hem bireysel hem de toplumsal düzeyde bir yüzleşmeye davet niteliğindedir. Bu yüzleşme, görsel ve işitsel sanatların izleyiciyle kurduğu etkileşimin niteliğiyle belirlemiştir. Gravürler izleyiciyi düşünsel bir çözümlemeye davet ederken, opera, izleyiciyi doğrudan duygusal bir anlatımın içine çekmektedir. Estetik ve stil anlayışları açısından Hogarth'ın hicivsel görsel anlatım dili ile Stravinsky'nin neoklasik müzik formunu modern bir yaklaşımla yeniden inşa eden müzikal dili, her iki sanatçının da kendi alanlarında yenilikçi yaklaşımlar geliştirdiğini ortaya koymaktadır. Bu da eserlere yalnızca içerik olarak değil, biçimsel düzeyde de derinlik kazandırmıştır.

Butün bu karşılaştırmalar doğrultusunda, *Rake's Progress* temasının hem Hogarth'ın gravürlerinde hem de Stravinsky'nin operasında, sanatın didaktik gücünü ortaya koyan, izleyiciyi düşünmeye ve sorgulamaya sevk eden evrensel bir anlatıya dönüştüğünü değerlendirmek mümkündür. Böylece, sanatın biçimler ve içerikler üzerinden, disiplinler arası anlam köprüleri kurabileceğini gösterilmiştir.

6. SONUÇ

Bu çalışmada, William Hogarth'ın *A Rake's Progress* gravür serisi ile Igor Stravinsky'nin *The Rake's Progress* operası arasındaki ilişki modern sanatlar bağlamında ele alınmış, böylece resim ve müzik gibi farklı disiplinler arasındaki etkileşimlerin sanatsal anlamdaki önemi hakkında sonuçlara ulaşılmıştır. Resim ve müzik gibi iki farklı sanat dalında üretilmiş bu eserler, dönemin toplumsal yapısını ve bireysel çöküş temalarını işlerken, biçimsel ve içeriksel olarak modern sanat anlayışının gelişimine de önemli katkılar sunmuştur.

Çalışmada yer alan biçimsel incelemelerle birlikte, sanatçıların topluma ve bireye dair yaklaşımları ile modern sanatların ifade biçimlerini yeniden gündeme getirdiğini belirtmek mümkündür. Hogarth ve Stravinsky, kendi dönemlerinin sanatsal normlarına yeni bir yönelim sunabilen özgün sanatçılardır. Hogarth'ın gravürlerinde perspektif kuralları çarpıtılmış, figürler tiyatral olarak ifade edilmiş ve her bir gravür sembolik öğelerle yapılandırılmış sahnelerle gösterilmiştir. Bu özellikler, eserin kendi dönemini ötesine geçen, modern sanat düşüncesine kapı aralayan ve böylece klasik resim anlayışından kopuşu temsil eden doğasını belirtmektedir. Benzer şekilde Stravinsky, *The Rake's Progress* operasında, modern sanatlara, geleneksel sanat normlarının reddedildiği bir anlayışla yaklaşırken, klasik anlamdaki bir form düşüncesini de yeniden ele almıştır. Bu doğrultuda, eserdeki biçimsel yapıyı hem geçmişin formlarına sadık kalarak hem de onları bilinçli olarak bozarak neoklasik bir yaklaşımla inşa etmiştir. Stravinsky'nin operasındaki karakterlerin müzik-formsal yapılarla çizilen psikolojik anlamdaki dönüşüm süreçleri, tonal yapının esnetilmesi ve sahneleme unsurlarındaki soyut yaklaşımlar gibi özelliklerle, klasik müzik geleneğinin dışına çıkarak yeni ifade biçimlerine olanak sağlamıştır. Böylece çalışmada ele alınan her iki eserin de, modern sanatlar'a ilişkin temel ilke olarak kabul edilen, geleneksel sanat normlarının reddedilmesi ve klasik estetik anlayışının ve form yapısının deforme edilmesi yaklaşımlarına uygun bir yapıda olduğu sonucu ortaya çıkmıştır. Bu sonuç doğrultusunda, her iki sanatçının da biçimi dönüştürerek, eserlerini, içeriğe hizmet eden bir estetik anlayışı yapılandırdıkları anlaşılmıştır.

Araştırmanın ortaya koyduğu karşılaştırmalı inceleme, William Hogarth'ın *A Rake's Progress* adlı gravür serisi ile Igor Stravinsky'nin *The Rake's Progress* operasının, modern sanatların temel ilkeleri doğrultusunda değerlendirilmesini mümkün kılmıştır. Her iki sanat yapıtı da kendi dönemlerinin sosyal, kültürel ve estetik bağamları içerisinde şekillenmiş olmakla birlikte, içerik düzleminde taşıdıkları ahlaki, bireysel ve

toplumsal konular üzerinden ortak bir anlatısal derinlik taşımaktadır. Bu yönüyle, Hogarth ve Stravinsky, farklı dönemlerde yaşamış olmalarına rağmen, sanatsal ifade biçimlerinde, belirli noktalarda benzer eleştirel yaklaşımlar ortaya koyduklarını söylemek mümkün olmuştur. Rake's Progress teması üzerinden yürütülen karşılaştırmalı inceleme, hem sanat disiplinleri arasındaki geçişkenliği hem de çağlar üstü etik meselelerin sanat yoluyla yeniden ortaya koymuştur.

Hogarth ve Stravinsky'nin eserleri arasında kurulan bağ, her iki sanatçının da yaşadıkları dönemin sosyal, ekonomik ve ahlaki yapısına yönelik geliştirdikleri eleştirel bakış üzerinden şekillenmektedir. Hogarth, 18. yy İngiltere'sindeki sınıfsal eşitsizlikleri, ahlaki yozlaşmayı ve bireysel zaafı detaylı gravürleriyle görselleştirirken; Stravinsky, bu görsel anlatıyı 20. yy modernizminin müziksel diliyle yeniden yapılandırmıştır. Bu opera eserinde modern bireyin içsel bölünmüşlüğü, özgürlüğe ilişkin yanılsaması ve ahlaki tercihleriyle yüzleşmesi gibi konular, 20. yy sanat dünyasının müziksel, dramaturjik ve sahne sanatlarına özgü yeni olanaklarıyla değerlendirilmiştir. Her iki eser de, bireyin toplumla olan çatışmasını ele alırken, sanatın eleştirel gücünü ve dönüştürücü potansiyelini kullanmaktadır. Bu ortak eleştirel yaklaşım, eserlerin birbirinden farklı yüzyıllarda ve farklı sanatsal dillerle oluşturulmuş olmasına rağmen, insan doğasının evrensel ahlaki zorluklarına ve toplumsal yapının karmaşıklığına ışık tutmalarıyla belirginleşmektedir. Böylece her iki eserin de, bu çalışmanın veri analizlerinde temel alınan ilkelerden biri olan, modern sanatlar'ın toplumsal eleştiri'yi merkezine koyan bakış açısına uygun oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

Hogarth'ın gravür serisinde yer alan sahnelerde, figürlerin yüz ifadeleri, çevreyle kurdukları ilişki ve detaylara yerleştirilen semboller, yalnızca dışsal bir anlatıyı değil, aynı zamanda karakterlerin ruhsal çözülmelerini de imlemektedir. Gravürlerdeki anlatım dili, doğrudan bir eleştirinin ötesine geçerek, izleyiciyi metaforik bir sorgulamanın içine çekmektedir. Benzer şekilde bir bakış açısı Stravinsky'nin operasında da görülmektedir. Eserdeki karakterlerin içsel dönüşüm süreçleri, melodik yapılar ve orkestra düzenlemeleriyle yansıtılmıştır. Müziksel formların dönüşümü, karakterlerin duygusal dalgalanmalarını ve ahlaki anlamdaki değişimlerini, sembolik biçimde ifade etmiştir. Özellikle Tom Rakewell karakterinin ahlaki dönüşümü, müziksel unsurlar sayesinde, klasik anlatının dışına taşan psikolojik bir derinlikle işlenebilmiştir. Bu bağlamda değerlendirildiğinde, her iki eserin de modern sanatlara ilişkin, çalışmada temel alınan bir diğer ilke olan içsel çatışma, metaforik anlatım ve sembolizme dayalı yaklaşımlara uygun olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

A Rake's Progress gravür serisinin, görsel bir anlatıdan, sahne sanatı taşınması; müziksel ve dramaturjik bir anlatı olarak, *The Rake's Progress* operasına dönüşmesi, modern sanatlar'ın çok disiplinli yapısına işaret eden güçlü bir gösterge niteliğindedir. Hogarth ve Stravinsky'nin eserleri, bu karşılaşma alanını disiplinler üstü düzeyde kurmayı başaran nadir örneklerdendir. Eserlerin farklı dönemlerde ve farklı sanat biçimlerinde üretilmiş olmaları, ele aldıkları temaların evrenselliğini ve sürekliliğini ortadan kaldırmamaktadır. Aksine bu sanatsal çeşitlilik sayesinde, insanlık değerlerine, dönemlerin kendi özelliklerini aşan bir ortaklıkta yaklaşabilme olağından söz etmek mümkündür. Hogarth'ın görsel anlatısındaki edebi referanslar, mitolojik semboller, dönemin gündelik yaşamına dair eleştirel detaylar bir arada yer almıştır. Bu durum, Stravinsky'nin eserinde de yalnızca müzikle değil, librettonun edebi gücü, sahne tasarımı, kostüm, dramaturjik yaklaşımdaki unsurların birlikte çalıştığı çok katmanlı bir yapıyla oluşturulmuştur. Hogarth'ın izleyiciyi anlatı içine çeken görsel dili, Stravinsky'nin dinleyiciyi pasif konumdan çıkaran müzikal yapısı ile birlikte ele alındığında, modern sanatın alımlama süreçlerinde de bir devinim yarattığı söylenebilir. Böylesi bir çeşitlilik, her iki eserin modern sanat anlayışına uygun nasıl çoğulcu bir estetik bakış açısı oluşturduğunu göstermektedir. Bu doğrultuda, modern sanatlar'a ilişkin bu çalışmada temel alınan bir diğer ilkesi olan çok disiplinlilik ve çoğulculuk düşüncesine, her iki eserin de uygun olduğunu söylemek mümkündür. Böylece bu eserler örneğinde bir sanat yapıtını, temsil gücünün ötesindeki anlam üretimine ilişkin aktif rol üstlenen düşünsel bir alanın yaratımının olanağı olarak değerlendirmek de mümkün olmuştur. Bu dönüşüm, izleyicinin yalnızca gözlemci değil, aynı zamanda sorgulayıcı ve dönüştürücü bir özneye dönüşmesini sağlamıştır.

Sonuç olarak, bu çalışmada ortaya konan eserlerin karşılaştırmalı incelemesinde, modern sanatlar'ın temel ilkeleri olan geleneksel formların reddi, disiplinlerarasılık, sembolik anlatım, toplumsal eleştiri ve estetik dönüşüm ilkeleri bağlamında bir değerlendirme yapılmıştır. Hogarth ve Stravinsky'nin sanatsal yaklaşımları, farklı dönemlerde üretilmiş olmalarına rağmen modernitenin temel estetik sorunlarına benzer yanıtlar aramış, sanatın yalnızca güzellik üretme aracı değil, düşünsel bir sorgulama alanı olduğunu ortaya koymuştur. Böylece, çalışmanın sunduğu yaklaşım, disiplinlerarası sanat incelemeleri için örnek teşkil edebilecek bir kavramsal zemine yerleşmiş ve benzer araştırmalara katkı sağlayabilecek bir çerçeve oluşturmayı hedeflemiştir.

7. YORUM VE ÖNERİLER

Bu çalışmada ulaşılan bulgular, sanat disiplinleri arasında sanat tarihsel ve estetik bağlamda kurulan ilişkilerin, modern sanatlar üzerinden bütüncül ve çok katmanlı bir yapı ortaya konabileceğini belirtmiştir. William Hogarth'ın *A Rake's Progress* gravür serisinde görsel bir anlatım diliyle ortaya konmuş olan ve Tom Rakewell karakterinin bireysel çöküşünün ifade eden tema, Stravinsky'nin operasında müzikal bir anlayışla yeniden yapılandırılmıştır. Bunu da eserler aracılığıyla disiplinlerarası kurulmuş olan estetik bir sürekliliğin sağlandığının bir göstergesi olarak yorumlamak mümkündür. Bu bağlamda çalışmada, görsel ve işitsel sanatlar arasında biçimsel benzerliğe dayalı bir yaklaşımı aşan ve kavramsal bir aktarım ile yeniden üretimi ortaya koyan, eserlere içkin ortak bir anlatım dili ifade edilmek istenmiştir.

Hogarth'ın gravürlerinde toplumsal eleştiri doğrudan bir görsellik üzerinden ele alınmıştır. Oysa Stravinsky'nin operasında eleştirel yaklaşım, dramaturjik olarak derinlemesine bir ifadeye dönüştürülmüştür. Özellikle eserin müzikal dili ile libretto arasındaki uyum, 20. yy modernizminin hem biçimsel hem de düşünsel yapısıyla örtüşmüştür. Böylece modern sanatların biçimi yeniden ele alan ve dönüştüren doğasıyla birlikte, insana dair etik ve felsefi sorgulamalarını da farklı bir bakış açısıyla yapılandırıldığını ifade etmek mümkün olmuştur. Stravinsky müziksel anlamda her ne kadar klasik opera formunu uygun bir yaklaşımı benimsese de dramaturjik anlamda bu anlayışı dönüştürmüştür. Bu dönüşümü de modern operanın bir olanağı olarak yorumlamak mümkündür. Böylece, Hogarth'ın anlatı çizgisini müziksel bir eleştiri aracına olarak yeniden biçimlendirmiş, sanatın eleştirel bir araç olarak işlevini ortaya koymuştur.

Çalışmada ulaşılan bir diğer bulgu doğrultusunda, müzik ve resim gibi farklı sanatsal alanlara hitap eden ve disiplinler arasında doğrudan bir biçimsel eşleşme olmasa da, temaya ilişkin estetik ortaklıkların söz konusu olduğunu yorumlamak mümkündür. Gravürlerdeki figüratif anlatımın, operadaki karakter kurgusu ve sahne kompozisyonu üzerinden dönüştürülmesi, sanat dalları arasında metaforik aktarıma olanak tanımaktadır. Bu da, modern sanatlara ait çoğulcu ve disiplinlerarasılık ilkelerinin somut bir örneği olarak yorumlanabilmektedir.

Çalışmada ele alınan konu ve temanın sınırları başka yönlelere de uzanabilmektedir. Her iki sanatçının eserlerinin tarihsel bağlamları içerisinde karşılaştırması; örneğin, Hogarth'ın 18. yy İngiltere'sindeki burjuvazi eleştirisi ile Stravinsky'nin 20. yy'ın savaş

sonrası kültürel kırılmalarına verdiği estetik tepki arasındaki sosyo-politik bağın daha net kurulmasına olanak tanıyabilmektedir. Konuya ilişkin böylesi bir derinleştirme, eserler hakkında yapılabilecek farklı bir çalışma olarak araştırmacılara önerilmektedir.

Hogarth'ın gravürlerinin ikonolojik ya da sosyopolitik analizleri derinleştirerek, 18. yy'da sanat ve sınıf ilişkileri ekseninde daha farklı bir sosyolojik çalışma mümkündür. Yine Stravinsky'nin *The Rake's Progress* operasının müzikal yapısına dair teknik çözümlemelerin daha ayrıntılı yapılması, eserin tonal, ritmik ve armonik açısından modernizme nasıl katkı sunduğunu ortaya koymak açısından önemli olabilmektedir. Bu şekilde kurgulanmış bir başka araştırma da müzik teorisi açısından, yeni bir çalışmaya olarak önerilmektedir.

Yeni yapılabilecek çalışmaların, modern sanatlara ilişkin bu tür karşılaştırmalı bakış açılarını farklı sanat dallarında işleyen ve çağdaş yapıtlarla da kıyaslayarak, günümüz sanatına yönelik araştırmalar olarak yapılandırılması araştırmacılara önerilmektedir.

Son olarak, bu çalışmaya benzer yeni yapılabilecek araştırmalarda, modern sanat kuramlarının estetik kuramsal yaklaşımlarla daha sistematik bir bağ kurulması, çalışmaların teorik çerçevesini güçlendirebilmesi açısından, bir yöntem olarak önerilmektedir.

KAYNAKÇA

- A Rake's Progress. (2024, 19 Temmuz). Erişim: https://en.wikipedia.org/wiki/A_Rake%27s_Progress
- Abacı, M. K. (2019). *Sanat ve yabancılaşma etkinliği. Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi*, 42, 266-273.
- Abbate, C. (1991). *Unsung voices: Opera and musical narrative in the nineteenth century*. NJ: Princeton University Press.
- Antmen, A. (2010). *20. yüzyıl batı sanatında akımlar*. İstanbul: Sel Yayıncılık.
- Artun, A. (2011). *Çağdaş sanatın örgütlenmesi: Estetik modernizmin tasfiyesi*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Artun, A. (2013). *Sanat manifestoları: Avangart sanat ve direniş*, İstanbul: İletişim Yayınları.
- Barasch, M. (2013). *Theories of art: 3. from impressionism to Kandinsky*. London: Routledge.
- Bell, J. J. (2015). The Freemason's Harlot: William Hogarth's Harlot's progress in a Masonic light. *British Art Journal*, 16(2), 42-50.
- Bergson, H. (1944). *Creative evolution*. (A. Mitchell, Trans.). NY: The Modern Library.
- Brettell, R. R. (1999). *Modern art 1851-1929*. Oxford: Oxford University Press.
- Britt, D. (ed.). (1989). *Modern art: Impressionism to post-modernism*. London: Thames & Hudson.
- Bulur, E. (2009). *20. yüzyıl müziğinde atonal yaklaşımlar*. (Yayımlanmamış sanatta yeterlilik tezi). İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Bürger, P. (2004). *Avangart kuramı*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Can, Ş. (2008). *Gravür (çukur baskı) teknikleri*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Trakya Üniversitesi, Edirne.
- Cenkiler, M. (2009). Modern sanat ve müziğin iç içe geçişi: 20. yüzyıl sanatında bir analiz. *Sanat ve Eleştiri Dergisi*, 23, 67-68.
- Cibber, T. (2019). *The Harlot's progress (1733) and The Rake's progress (Ms., ca. 1778-1780)*. LA: University of California.
- Clark, T. (2004). *Sanat ve propaganda: Kitle kültürü çağında politik imge*. (E. Hoşsucu Çev.). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Colley, L. (1993). *Britons: Forging the Nation 1707-1837*. New Zealand: Pimlico.
- Cottingham, D. (2005). *Modern art: A very short introduction*. Oxford: Oxford University Press.
- Dahlhaus, C. (1991). *The idea of absolute music*. Chicago: University of Chicago Press.
- Danto, A. C. (2010). *Sanatın sonundan sonra*. İstanbul: Ayrıntı.
- Dennis, C. J. (1992). Adorno's philosophy of modern music. (Yüksek lisans tezi). Memorial University, Newfoundland. Erişim: <http://research.library.mun.ca/5730/>

- Dolaş, H. (2010). İmgenin modernizm ve postmodernizm bağlamında değişim sürecinin resim sanatı üzerinden incelenmesi. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Mustafa Kemal Üniversitesi, Hatay.
- Danes, R. H. (1972). Stravinsky's The Rake's Progress: Paradigm of neoclassic opera. (Doktora tezi). Washington University, Washington. Erişim: <https://www.proquest.com/docview/302596526?pq-origsite=gscholar&fromopenview=true&sourcetype=Dissertations%20&%20Theses>
- Dürr, W. (1997). *Stravinsky: His life and work*. CA: University of California Press.
- Einberg, E. (1997). *William Hogarth: A complete catalogue of the paintings*. New Haven: Yale University Press.
- Eysenbach, G. ve Köhler, C. (2002). How do consumers search for and appraise health information on the world wide web? *Qualitative study using focus groups, usability tests, and in-depth interviews*. *BMJ*, 324(7337), 573–577. <https://doi.org/10.1136/bmj.324.7337.573>
- Fischer, E. (2010). *Sanatın gerekliliği* (11. Baskı). (C. Çapan, Çev.). İstanbul: Payel Yayınları.
- Foster, H., Krauss, R., Bois, Y. A. ve Buchloh, B. H. D. (2004). *Art since 1900: Modernism, antimodernism, postmodernism*. London: Thames & Hudson.
- Garner, R. (1990). Jacob Burckhardt as a theorist of modernity: Reading the civilization of the renaissance in Italy. *Sociological Theory*, 8(1), 48-57.
- Germaner, S. (1997). *1960 sonrası sanat*. İstanbul: Kabaalıcı.
- Giddens, A. (2004). *Modernliğin sonuçları*. (E. Kuşdil, Çev.). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Giddens, A. (Jan., 1976). Classical social theory and the origins of modern sociology. *The American Journal of Sociology*, 81(4), 703-729.
- Giddens, A. (1991). *Modernity and self-identity self and society in the late modern age*. Stanford: Stanford University Press.
- Goehr, L. (2023). William Hogarth. *Sound and sense in British Romanticism* (1. Baskı) içinde (ss. 17–38). Cambridge: Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/9781009277839.002>.
- Gombrich, E. H. (2004). *Sanatın öyküsü*. (E. Erduran ve Ö. Erduran, Çev.). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Greenberg, C. (1965). *Art and culture*. Boston: Beacon Press.
- Griffiths, P. (2010). *Modern music and after: Directions since 1945* (3. Basım). Oxford: Oxford University Press.
- Guilbaut, S. (2021). *New York modern sanat düşüncesini nasıl çaldı. Soyut dışavurumculuk, özgürlük ve soğuk savaş*. (E. Göktepe, Çev.). İstanbul: Sel.
- Glyndebourne Archive. (2023). Performance archive: The Rake's Progress. Glyndebourne Festival Opera. <https://www.glyndebourne.com/opera-archive/>
- Golafshani, N. (2003). Understanding reliability and validity in qualitative research. *The Qualitative Report*, 8(4), 597–606.
- Hall, J. (2001). *Illustrated dictionary of symbols in eastern and western art*. Routledge
- Harris, J. C. (2003). A Rake's Progress: Bedlam. *Archives of General Psychiatry*, 60(4), 338-339. <https://doi.org/10.1001/archpsyc.60.4.338>

- Hatch, J. A. (2002). *Doing qualitative research in education settings*. Albany, NY: Suny Press.
- Hogarth, W. (2000). *The analysis of beauty*. New Haven, CT: Yale University Press.
- Hollingsworth, M. (2009). *Dünya sanat tarihi* (2. Baskı). (R. Küçükerdoğan ve B. Ergüder, Çev.). İstanbul: İnkılap Kitabevi.
- Hughes, E. (2015). *Schoenberg and the transformation of music*. Oxford: Oxford University Press.
- Iakovleva, S. A. (2016). Specifics of theatrical concepts of the creative method of William Hogarth in his graphic series "A Rake's Progress" and I. Stravinsky's opera "The Rake's Progress". *Journal of Siberian Federal University*, 9(1), 140-149. <https://doi.org/10.17516/1997-1370-2016-9-1-140-149>.
- Israel, J. I. (2006). *Enlightenment contested: Philosophy, modernity, and the emancipation of man 1670–1752*. Oxford: Oxford University Press.
- İpşiroğlu, N. (1995). *Resimde müziğin etkisi*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- İpşiroğlu, N. (2010). *Görsel sanatlarda alımlama ve sanatlararası etkileşim*. İstanbul: Hayalbaz Yayınevi.
- İpşiroğlu, N. (2017). *Resimde müziğin etkisi yeni bir alımlama boyutu*. İstanbul: Hayalperest Yayınevi.
- Jones, D. M. (2013). *William Hogarth: A complete catalogue of the paintings*. New Haven: Yale University Press.
- Kandemir, B. (2007). *20. yüzyıl resiminde müziğin etkisi ve bu etkilenmenin Klee ve Kandinsky odaklı biçimsel incelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- Kandinsky, W. (2021). *Concerning the spiritual in art*. (M. T. H. Sadler, Çev.). Ankara: Gece Kitaplığı.
- Kınay, C. (1993). *Sanat tarihi* (1. basım). Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Liu, J., Zhao, L., ve Zhang, Y. (2024). Analysis of visual elements of Cubism in Western modernist art. *Transactions on Social Science, Education and Humanities Research*, 8, 130-135. <https://doi.org/10.62051/f9m3mr83>.
- Lynton, N. (1991). *Modern sanatın öyküsü*. (C. Çapan ve S. Öziş, Çev.). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Malterud, K. (2001). Qualitative research: Standards, challenges, and guidelines. *The Lancet*, 358(9280), 483-488. [https://doi.org/10.1016/S0140-6736\(01\)05627-6](https://doi.org/10.1016/S0140-6736(01)05627-6)
- Mestan, H. (2013). Müzik ve renk ilişkisi. *Kaygı. Bursa Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Felsefe Dergisi*, 20, 299-304.
- Merriam, S. B. ve Grenier, R. S. (2019). *Qualitative research in practice: Examples for discussion and analysis*. CA: Jossey-Bass.
- Miles, M. B. ve Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded sourcebook*. Thousand Oaks, CA: Sage Publications.
- Morgan, D. L. (1996). *Focus groups as qualitative research* (2. Baskı). CA: Sage Publications.
- Morgan, R. C. (2000). *Modernizm, yirminci yüzyıl sanatı* (A. Antmen, Çev.). *P Dünya Sanatı Dergisi / Sanat Kültür Antika*, 16, 186-179.
- Morgan, R. P. (1991). *Twentieth-century music: A history of musical style in modern Europe and America*. New York: W. W. Norton & Company.

- Müller, U. ve Hofstede, U. (2020). Hogarth, William. H. L. Arnold (Ed.), *Kindlers Literatur Lexikon* içinde (ss. 1-1). Stuttgart: J.B.Metzler.
- Neuman, W. L. ve Robson, K. (2014). *Basics of social research* (2. Kanada Baskısı). Toronto: Pearson Canada.
- Oskay, B. (2010). 20. y.y. modern resim sanatının soyutlaşma nedenleri (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Yeditepe Üniversitesi, İstanbul.
- Poggioli, R. (1968). *The theory of the avant-garde*. Cambridge: Harvard University Press.
- Read, H. (1974). *A concise history of modern painting*. London: Thames and Hudson.
- Resch, R. P. (1989). Modernism, postmodernism, and social theory: A comparison of Althusser and Foucault. *Poetics Today*, 10(3), 511-549.
- Samson, J. (1993). *Romanticism and postromanticism in music*. London: Routledge.
- Sayid, A. (2010). *Modern resimde sanatın rolü*. (Yayımlanmamış yüksek yisans tezi). Sakarya Üniversitesi, Sakarya.
- Shenton, A. K. (2004). Strategies for ensuring trustworthiness in qualitative research projects. *Education for Information*, 22(2), 63-75.
- Silverman, D. (2016). *Qualitative research* (4. Baskı). London: Sage Publications.
- Smith, J. (2020). The modernist musical language of Igor Stravinsky: A case study of *The Rake's Progress*. *Music Studies*, 45(3), 210-225.
- Straus, J. N. (2001). Stravinsky's Late Music. *Music Theory Spectrum*, 23(2), 187-211.
- Stravinsky, I. (2015). *Rake's progress: Full score*. London: Boosey & Hawkes.
- Taruskin, R. (1993). Stravinsky and the Rake. *The Musical Quarterly*, 77(1), 55-102.
- Taruskin, R. (2005). *The Oxford history of Western music*. Oxford: Oxford University Press.
- The Rake's Progress Vocal Score. (2024, 05 Eylül). Erişim: https://kupdf.net/download/the-rake-39-s-progress-vocalscore_58dfce02dc0d602320897103_pdf
- Tunalı, İ. (2008). *Felsefenin ışığında modern resimden avangard resme*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Tunalı, İ. (1984). *Sanat ontolojisi*. İstanbul: İnkılap Kitabevi.
- Turani, A. (2003). *Çağdaş sanat felsefesi*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Turani, A. (2007). *Dünya sanat tarihi*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Türk Dil Kurumu. (2024,24 Kasım). *Türk Dil Kurumu Sözlükleri*. <https://sozluk.gov.tr>
- Ulusoy, M.D. (2005). *Sanatın sosyal sınırları*. Ankara: Ütopya Yayınevi.
- Wagner, P. (1971). *The engravings of Hogarth: Illustrated*. London: Oriel Press.
- Wallerstein, I. (1974). *The modern world-system, vol. I: Capitalist agriculture and the origins of the European world-economy in the sixteenth century*. New York & London: Academic Press.
- Wallerstein, I. (1995). The end of what modernity. *Theory and Society*, 24(4), 471-488.

- Walls, S. C. (2015, 3 Mayıs). *The Rake's Progress* review – a rare treat from the Met. The Guardian. <https://www.theguardian.com/music/2015/may/03/the-rakes-progress-review-metropolitan-opera-new-york>
- Walsh, S. (2002). *Stravinsky: The Rake's Progress*. Cambridge: Cambridge University Press.
- White, H. C. (2001). *Identity and control: How social formations emerge*. NJ: Princeton University Press.
- Whitham, G. ve Pooke, G. (2013). *Çağdaş sanatı anlamak*. İstanbul: Optimist Yayınları.
- Whittall, A. (2003). *Exploring twentieth-century music: Tradition and innovation*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Wilms, L. ve Oberfeld, D. (2018). Color and emotion: Effects of hue, saturation, and brightness. *Psychological Research-Psychologische Forschung*, 82(5), 896–914. <https://doi.org/10.1007/s00426-017-0880-8>

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı : Büşra Düzlü

Doğum Tarihi ve Yeri

E-posta

ÖĞRENİM DURUMU:

- **Lisans** : 2011-2016 Ankara Üniversitesi Devlet Konservatuvarı Sahne Sanatları Bölümü Opera Şan Anasanat Dalı
- 2017-2018 Eğitim Öğretim Yılı Gazi Üniversitesi Pedagojik Formasyon Eğitimi

MESLEKİ DENEYİM VE ÖDÜLLER:

- 2013 Hava Harp Okulu Bando Orkestrasıyla 19 Mayıs Atatürk'ü Anma Gençlik ve Spor Bayramı Konseri (Solist)
- 2014 Kara Harp Okulu Bandosu Caz Konseri (Solist)
- 2016 Eskişehir Filarmoni Orkestrası 30 Ağustos Zafer Bayramı Konseri (Korist)
- 2019 TRT Avaz 10.Kuruluş Yılı Dönümü Konseri (Korist)
- Kültür Ve Turizm Bakanlığı Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğü Devlet Çoksesli Korusu - Koro Sanatçısı (2024-devam ediyor)